

Raftul Denisei

Ismail Kadare

Palatul Viselor

roman

HUMANITAS fiction

Palatul Viselor, cea mai teribilă şi mai nemiloasă caricatură a totalitarismului în descompunere, a apărut într-o primă variantă *(Slujbaşul de la Palatul Viselor)* la Tirana în 1981 şi a fost interzis de regimul comunist al lui Enver Hodja. Kadare îşi publică versiunea finală în 1990, la Editura Fayard, la scurt timp după emigrarea în Franţa. Romanul împleteşte într-o poveste atemporală spaimele mentalităţii primitive cu delirul birocraţiei totalitare. Intr-un timp incert (poate începutul secolului XX), sultanul Imperiului Otoman aflat în descompunere îngrădeşte libertatea supuşilor, controlându-le visele prin intermediul unei misterioase instituţii a puterii – Palatul Viselor. Aici se angajează tânărul Mark-Alem, descendentul unei puternice familii cu rădăcini într-o Albanie reală şi mitică totodată, cel care primeşte sarcina kafkiană de a trece prin filtrul interpretării alegoriile şi enigmele onirice ale unei împărăţii întregi. Cerc după cerc, ca într-un alt infern dantesc, tânărul ajunge până în vârful ierarhiei puterii de unde supraveghează mecanismul poliţiei inconştientului. Insă, inevitabil, fatalismul balcanic îl împinge tot mai aproape de prăpastia îndoielilor: oare un stăpân absolut, chinuit de spaima de a nu intra el însuşi în hăţişul propriei maşinării demonice, nu va

sfârşi într-o bună zi condamnat de un vis anonim la dizgraţie şi uitare ?

Colecţie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ISMAIL KADARÉ

Palatul Viselor

Traducere din albaneză de
MARIUS DOBRESCU

EDITURA HUMANITAS
fiőíion

Coperta colecţiei de
GABI DUMITRU

Redactor
IUSTINA CROITORU

EDITURA HUMANITÁS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/317 18 19, fax 021/317 18 24 www.humanitas.ro
Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: tel. 021/311 23 30, fax 021/313 50 35, C.P.C.E. – CP 14, Bucureşti e-mail : cpp@humanitas.ro www.librariilehumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
KADARÉ, ISMAIL
Palatul Viselor/ Ismail Kadaré; trad, din albaneză de Marius Dobrescu. – Bucureşti: Humanitás, 2007
ISBN 978-973-50-1521-3
I. Dobrescu, Marius (trad.)
821.18-31=135.1

1. Dimineaţa

Dimineaţa era rece şi burniţa mărunt. Clădirile masive ce dominau agitaţia străzii, cu uşi grele şi canaturi închise, făceau să pară şi mai cenuşiu începutul acela de zi.

Mark-Alem îşi încheie şi ultimul nasture al paltonului, acela care-l strângea de obicei la gât, privi felinarele de fier peste care burniţa se învârtejea amarnic şi simţi cum îl cuprinde din nou tremuratul.

Strada, ca în fiecare zi la ora aceea, era plină de funcţionari de la instituţiile de stat care se grăbeau la slujbă. În două, trei rânduri regretă că nu luase o birjă. Drumul până la Tabir Saray era mai lung decât îşi închipuise şi apoi, pe vremea aceea, ar fi putut aluneca şi cădea pe caldarâmul ud.

Trecu prin faţa Băncii Centrale. Ceva mai încolo, în faţa altei clădiri greoaie, probabil vreun minister, se zăreau aşteptând câteva trăsuri acoperite de burniţă.

Cineva îşi pierdu echilibrul chiar în faţa lui. Mark-Alem văzu cum omul încearcă în ultimul moment să se ţină pe picioare, cum cade şi se ridică într-o clipă şi, înjurând printre dinţi şi privind când la veşmântul plin de noroi, când la locul în care căzuse, îşi văzu de drum ca un posedat. Atenţie, zise Mark-Alem, fără să ştie cui se adresa, necunoscutului din fata lui, sau

siesi.

De fapt, nu avea de ce să se agite prea mult. Nu numai că nu i se comunicase o oră precisă la care să se prezinte, dar nici măcar nu ştia de ce trebuie să ajungă acolo aşa devreme. Brusc, îşi dădu seama că nu ştie mai nimic despre programul de la Tabir Saray.

Avea senzaţia că de pe chip nu-i dispăruse încă surâsul vag cu care se trezise în dimineaţa aceea. Se pregătise în mare grabă, căci voia să ajungă devreme la Palatul Viselor, faimoasa instituţie care studia visele şi somnul, iar faptul că avea să lucreze acolo ar fi fost motiv suficient pentru oricine să fie niţeluş debusolat şi să surâdă aşa, prosteşte. Aceea fusese ultima noapte în care avusese un somn normal. De acum încolo totul avea să fie altfel. Oricum, era ceva inedit, şi acum se întreba dacă surâsul fusese real sau nu.

Undeva, în stânga, bătu un ceas şi tunetul de bronz se risipi în ceaţa dimineţii. Mark-Alem grăbi pasul. Deşi îşi ridicase gulerul de blană, mâna lui schiţă iar gestul ca şi cum de-abia atunci ar fi vrut s-o facă. Adevărul e că nu simţise frigul la ceafă, ci undeva pe spinare. îşi strecură mâna în buzunarul interior al paltonului să vadă dacă mai avea scrisoarea de recomandare.

Pentru o clipă avu impresia că trecătorii se răriseră. Funcţionarii sunt deja la locurile lor de muncă, îşi spuse alarmat, dar, în secunda

următoare, se linişti: la urma urmei n-avea nici o treabă cu ei. El nu era încă angajat.

I se păru că zăreşte undeva, în depărtare, clădirea Tabir Saray-ului şi, pe măsură ce se apropia, văzu că nu se înşelase. Chiar ea era, înălţându-şi cupolele părelnice, vopsite într-o nuanţă ce fusese cândva probabil albastră.

Mark-Alem dădu ocol unei piaţete aproape pustii, unde se ridica o geamie cu două minarete ciudat de subţiri. Clădirea avea două aripi, iar partea centrală era mai retrasă, ca şi cum ceva ar fi împiedicat-o să iasă în faţă. Tânărul simţi cum panica din suflet i se înteţeşte. Nenumărate uşi se înşirau una lângă alta, dar, când se apropie, văzu că erau zăvorâte cine ştie de când şi ude de ploaie.

O luă de-a lungul lor, privindu-le cu coada ochiului. Un om cu mâinile şi nasul roşii de ger îi ieşi brusc în fată. >

— Unde este intrarea ? îl întrebă Mark-Alem.

Omul în caftan îi arătă cu mâna spre dreapta. Mâneca veşmântului îi era atât de largă, încât nici nu se urni odată cu mâna. O, Doamne, ce mai haină, îşi zise Mark-Alem pornind în direcţia pe care i-o arătase braţul acela subţire ieşind din mâneca uriaşă. Peste câteva clipe îl simţi din nou în preajmă pe omul în caftan.

— Pe aici, îi spuse el, intrarea funcţionarilor e pe aici.

Mark-Alem se bucură văzând că bărbatul îl

luase drept funcţionar. Ajunse în fine în faţa intrării. Canaturile i se părură mai grele decât erau în realitate. Erau patru, identice, cu clanţe grele de bronz. Mark-Alem împinse unul care, culmea, se deschise. Pătrunse într-un coridor rece, cu tavanul neobişnuit de înalt şi semănând cu fundul unei gropi. Pe ambele laturi se înşirau uşi. Mark-Alem le împinse pe rând, până ce una dintre ele se deschise şi el se trezi pe un alt coridor unde era ceva mai cald. Şi acolo, în spatele unui ochi de geam, zări, în sfârşit, oameni. Stăteau în cerc şi discutau şi păreau a fi paznici sau, cel puţin, portari care lucrau acolo, pentru că purtau uniforme de un albastru-deschis asemănător cu cel al cupolei palatului. Ba chiar avu impresia că descoperă pe uniformele lor aceleaşi pete pe care i se păruse că le vede de departe pe clădire, pricinuite, probabil, de umezeală. Dar nu avu timp să observe cu atenţie toate aceste amănunte pentru că oamenii în uniformă îşi întrerupseră discuţia şi-l priviră întrebător. Mark-Alem dădu să-i salute, dar văzu în ochii lor o nemulţumire atât de mare că fuseseră deran- jaţi, încât, în loc să le spună „bună dimineaţa”, se trezi rostind numele funcţionarului la care trebuia să se prezinte.

— Aha, ai venit pentru slujbă, spuse unul dintre ei. La parter, pe dreapta, camera 11.

Ca orice om care păşeşte pentru prima oară pragul unei importante instituţii de stat, în

plus, cu teama în suflet şi cu îndoiala că va fi acceptat, Mark-Alem tânjea să schimbe câteva cuvinte cu oricine i-ar fi ieşit în cale şi abia apoi să meargă mai departe. Dar oamenii aceia aşteptau cu nerăbdare să-şi reia discuţia blestemată pe care le-o întrerup- sese, aşa încât nou-venitul o porni spre coridor ca împins de o mână nevăzută.

— Nu pe acolo, la dreapta, auzi o voce din spate.

Merse încotro i se indicase fără să se întoarcă, şi doar uimirea şi tremurai acela rece pe care-l simţea în suflet îl împiedicară să se simtă jignit.

Coridorul era lung şi întunecos. De-a lungul lui se înşirau zeci de usi înalte şi anonime. El numără unsprezece, după care se opri. înainte să bată, ar fi vrut să întrebe pe careva dacă aceea e uşa în spatele căreia se află cel pe care-l căuta. Dar în jur nu era ţipenie de om. Mark-Alem trase aer în piept, întinse mâna şi bătu cât putu de încet. Din cameră nu veni nici un răspuns. Privi jur-împrejur şi bătu mai tare. Dinăuntru nu se auzi nimic nici de data asta. După ce mai bătu o dată, împinse uşa care, culmea, se deschise incredibil de uşor. îngrozit, întinse mâna s-o închidă la loc, pentru că scârţâia jalnic, dar în secunda următoare văzu că înăuntru nu se afla nimeni. Rămase un minut în cumpănă, întrebându-se dacă să intre sau nu în încăperea aceea goală. Nu-şi amintea nici o regulă care să-l salveze în

situaţia în care se afla. în cele din urmă, uşa încetă să mai scârţâie. Cuprins de panică, Mark-Alem zări înăuntru câteva mese aşezate de-a lungul pereţilor. După un timp, pipăind din nou recomandarea din buzunarul interior al paltonului, îşi făcu curaj şi intră. La dracu', îşi zise în gând. îşi aminti de casa lor impunătoare de pe strada Imperială, de familia lui puternică, adunându-se adesea, după cină, în salonul mare de la parter. îşi aminti cum, în urmă cu două ore, coborâse scara acoperită cu covorul roşu, în vreme ce maică-sa şi o servitoare îl aşteptau cu micul dejun. înainte de a veni la masă, intrase în bibliotecă. Ţesătura de culoarea cerului de pe divan îl relaxa de fiecare dată. Dar în dimineaţa aceea neliniştea nu-l părăsise. Se apropiase de rafturi pentru a căuta, aşa cum obişnuia în asemenea ocazii, un registru masiv, pe coperta căruia, sub un „Q" mare, aurit, scria *Neamul Qyprilliîlor – din moşi strămoşi.* Dedesubt, cu un scris întortocheat, opera unei mâini de aristocrat, pe care greutatea inelelor o împiedică să ţină pana, era scris în franţuzeşte *Chronique.*

Mark-Alem trase aer în piept, ca pentru a mai păstra ceva din atmosfera de acasă, dar amintirile îl părăsiră repede şi se simţi la fel de panicat ca şi mai înainte. Auzi apoi glasuri imposibil de localizat. Privi în jur şi abia atunci zări în spate încă o uşă. Zgomotele de acolo veneau. Câteva secunde ascultă cu atentie,

dar vorbele erau la fel de neclare ca la început. Işi concentră întreaga atenţie la uşa aceea, în spatele căreia bănuia că e cald şi bine.

Işi sprijini palmele pe genunchi şi rămase aşa minute în şir. Orice ar fi fost, acum se afla în clădirea în care rareori avea prilejul să intre cineva. Se spunea că nici miniştrii nu puteau pătrunde aici decât cu aprobare specială.

Işi aminti din nou de registrul pe care-l răsfoise precipitat, ca o pală de vânt care întoarce paginile, în biblioteca de acasă. înainte de toate îl impresionaseră scrisurile diferite, cu siguranţă opera mai multor generaţii. Se vedea clar că majoritatea celor care caligra- fiaseră acolo erau oameni aflaţi în amurgul vieţii sau în pragul unor nenorociri, atunci când te copleşeşte dorinţa de a lăsa o mărturie, ceva pentru urmaşi.

Privi în câteva rânduri spre uşa dindărătul căreia se auzeau glasurile, apoi îşi zise că, şi dacă ar fi petrecut ore şi zile întregi în aşteptare, tot n-ar fi îndrăznit să intre acolo. Ar fi stat mai departe pe banca aceea, mulţumind sorţii că-i oferise prilejul să ajungă în anticamera în care se afla. Nu şi-ar fi închipuit totuşi că putea fi atât de uşor. Deşi nici prea lesne nu fusese. Uite, se admonestă el, un drum prin zloată, uşi zăvorâte, nişte portari cu uniforme albastre în holul pustiu, nu-i aşa că a fost simplu ?

Cu toate acestea, fără să ştie de ce, oftă.

Chiar în acea clipă, uşa se deschise şi Mark-Alem sări în picioare. Cineva scoase capul, îl zări, după care dispăru iar în spatele canatului întredeschis. Apoi auzi un glas.

Nu-şi dădu seama de cât timp stătea în picioare. Uşa rămăsese pe jumătate deschisă, dar nu se mai auzea acum nimic în afara unui ticăit ciudat. Omul care apăru în cele din urmă era foarte scund. Ducea un teanc de hârtii cărora părea să le acorde întreaga atenţie. Totuşi, îl privi pe nou-venit cu un aer întrebător. Mark-Alem simţi nevoia să-i ceară scuze pentru faptul că-l scosese din camera aceea încălzită, dar scundacul avea o asemenea privire, încât intrusului îi trecu cheful să mai deschidă gura. Instinctiv, băgă mâna în buzunarul paltonului, scoase recomandarea şi i-o întinse. Acesta vru s-o ia, apoi renunţă, de parcă bucata aceea de hârtie ar fi fost otrăvită. Veni totuşi mai aproape, citi două, trei rânduri, după care se retrase din nou. Mark-Alem avu impresia că-i citeşte în ochi o scânteiere ironică.

— Vino cu mine, îi spuse funcţionarul şi se îndreptă spre prima uşă.

Ieşi pe coridor, Mark-Alem îl urmă. încercă să memoreze itinerarul, aşa încât la întoarcere să se poată descurca şi singur, dar apoi îşi dădu seama că era şi imposibil, şi zadarnic.

Coridorul i se părea acum şi mai lung decât la început. Lumina străvezie răzbătea din alte

coridoare lăturalnice, pe unde se abătură şi ei în cele din urmă. Funcţionarul ciocăni la o uşă şi intră, lăsând-o deschisă pentru Mark-Alem. Acesta rămase o clipă pe gânduri, dar celălalt îi făcu semn să-l urmeze.

înainte de a simţi căldura, adulmecă mirosul de fum. O sobă mare de mangal trona în mijlocul încăperii. îndărătul mesei de lemn stătea un bărbat cu chipul aspru şi prelung. Văzându-i privirea aţintită spre uşă, Mark-Alem avu impresia că omul îl aştepta de mult.

Funcţionarul cel scund, de care acum se simţea chiar apropiat, îi şopti celuilalt ceva la ureche. Privirea omului cu faţa prelungă continua să fixeze uşa, de parcă cineva ar fi bătut fără încetare. Omul ascultă cât ascultă cuvintele scundacului, apoi murmură ceva cu aceeaşi figură impasibilă. Mark-Alem îşi închipui că nimic nu avea să se rezolve, că recomandarea lui şi toate celelalte intervenţii n-aveau nici o valoare în ochii funcţionarului, care, cine ştie de ce, priveau ţintă uşa aceea.

însă pe neaşteptate omul i se adresă. Mâna nou-venitului, frecându-se cu duşmănie de postavul paltonului, scoase scrisoarea de recomandare. închi- puindu-şi însă, într-o fracţiune de secundă, că gestul acela n-ar face altceva decât să tensioneze şi mai mult atmosfera şi crezând că nu auzise bine, se pregăti să bage hârtia la loc în buzunar. Dar braţul scunda- cului se întinse tocmai atunci spre recomandarea lui. Mark-Alem îşi mai veni

în fire şi dădu scrisoarea, dar bucuria i se dovedi prematură, pentru că slujbaşul, la fel ca şi prima oară, nici nu atinse foaia împăturită. Mâna lui făcu doar un semn prin aer, ca pentru a indica drumul pe care să-l urmeze recomandarea pentru a ajunge acolo unde trebuia. Complet dezorientat, Mark-Alem pricepu în cele din urmă că scrisoarea trebuia înfăţişată celuilalt funcţionar, cel care avea în mod cert un rang mai înalt decât însoţitorul său.

Surprinzător, şeful luă scrisoarea şi, dezlipindu-şi privirea de uşă (după ce tânărul îşi pierduse orice speranţă în acest sens), începu s-o citească. În vremea asta, Mark-Alem nu-şi lua ochii de la el, în speranţa că va putea desluşi ceva pe figura celuilalt. Tocmai în clipa aceea se întâmplă ceva ce nou-venitului i se părea îngrozitor, ba, mai mult decât atât, îi trezea un soi de teroare surdă, asemănătoare cu sentimentul pe care ţi-l provoacă, de obicei, cutremurul. Adevărul e că ceea ce se întâmpla chiar avea ceva de-a face cu mişcările seismice, deşi nu părea. În vreme ce citea recomandarea, funcţionarul cu chip încruntat începu să se ridice lent de pe scaun, fapt ce-l îngrozi pe Mark-Alem. Tânărului i se părea că mişcarea aceea n-avea să se mai sfârşească niciodată şi că ţeasta slujbaşului celui morocănos, de care depindea soarta lui, avea să se apropie de tavanul încăperii, să-l străpungă şi, tot aşa, scrâşnind amarnic şi

sfărâmând tencuiala, să spulbere plafoanele de deasupra şi să ajungă la cupola cea mare. Mark-Alem era gata-gata să strige „destul, nu mai vreau să lucrez aici, dă-mi hârtia înapoi, numai rămâi acolo unde eşti”, dar, tocmai în clipa aceea, de parcă i-ar £i aflat intenţia, celălalt se opri.

Spre uimirea lui Mark-Alem, demnitarul era de statură mijlocie. Răsuflă uşurat, dar în curând se dovedi că fusese prematur. Omul începu să se mişte haotic j>rin încăpere. Făcu câţiva paşi spre mijlocul odăii. însoţitorul lui Mark-Alem ştia toate acestea şi se dădu la o parte. De astă dată, Mark-Alem se simţi într-adevăr uşurat. Era doar mişcarea unui trup înţepenit de cât stătuse pe scaun sau chinuit de hemoroizi ori de cârcei, în vreme ce el fusese cât pe ce s-o ia la sănătoasa. în ultima vreme stătea cam rău cu nervii.

Pentru prima oară, privirea lui Mark-Alem se opri cu curaj pe chipul celuilalt. Omul încă mai ţinea în mână scrisoarea de recomandare. Mark-Alem se aştepta să-i spună: „Da, am auzit de tine, o să lucrezi aici” sau, cel puţin, să-i dea speranţă, să-i facă o promisiune pentru săptămâna sau luna viitoare. Nu degeaba, în ultimele două luni şi ceva, numeroasele lui rubedenii făcuseră toate demersurile pentru a mijloci această întâlnire. Iar el tremurase fără rost în faţa acestui înalt slujbaş care avea, poate, mai mare nevoie de sprijinul unei familii puternice, cum era cea a

Qyprilliilor, decât Mark-Alem, de sprijinul lui. Ca un ecou, în urechi îi răsunară câteva fraze din *Chronique*-. „Strămoşul familiei noastre, deci întemeietorul ei, a fost Mehmet Qyprilliu, de la Roshnikul Beratului, din Albania centrală, născut în anul 1575. A acceptat funcţia de prim-ministru cu condiţia ca sultanul să nu-i anuleze decretele. Fiul cel mare al lui Mehmet a fost Fazii Mehmet paşa. A fost prim-ministru, la fel ca şi tată-său. A asediat Creta, unde a reinstaurat puterea sultanului. A condus campania din Ungaria. A luptat în Polonia, şi a cucerit o parte din Ucraina”.

Privindu-l pe cel din faţa sa, Mark-Alem se simţea atât de calm, încât nu s-ar fi mirat dacă pe chip i-ar fi apărut chiar şi un surâs. Şi poate că ar fi şi zâmbit, dacă nu s-ar fi întâmplat ceva neplăcut şi surprinzător. În picioare, dinaintea sa, funcţionarul împături grijuliu scrisoarea de recomandare şi, în vreme ce Mark-Alem aştepta o vorbă bună, omul rupse hârtia în patru. Tânărul se cutremură. Deschise gura să zică ceva sau, pur şi simplu, să ia puţin aer, dar, ca şi când gestul său n-ar fi fost de ajuns, funcţionarul se apropie de sobă şi aruncă bucăţile de hârtie în ea. O flăcăruie jucăuşă dansă preţ de o secundă peste jarul adormit ce părea înecat în cenuşă, apoi se stinse, lăsând în loc o grămadă de scrum.

— La Tabir Saray nu sunt acceptate

recomandările, spuse funcţionarul cu un glas care lui Mark-Alem îi amintea de bătăile orologiului în miez de noapte.

Tânărul încremeni. Nu ştia ce să facă: să rămână acolo, să plece imediat, să protesteze sau să-şi ceară scuze. Ca şi cum i-ar fi citit gândurile, funcţionarul cel scund ieşi încet din birou, lăsându-l pe Mark-Alem singur cu şeful. Cei doi erau acum faţă în faţă, de o parte şi de alta a sobei de mangal. Dar liniştea nu se prelungi prea mult. Cu aceleaşi mişcări lente cu care ajunsese acolo, într-un interval de timp care lui Mark-Alem i se păru nesfârşit, funcţionarul se duse înapoi, în spatele biroului, unde rămase în picioare. Apoi tuşi uşor, ca înaintea unui discurs şi, privind când spre uşă, când spre Mark-A- lem, zise:

— La Tabir Saray nu sunt acceptate recomandările pentru că aşa ceva, adică o recomandare, este în contradicţie cu filozofia noastră.

J

Mark-Alem nu pricepu nimic.

— Nu recomandarea, ci nerecomandarea este unul dintre criteriile de bază la Tabir Saray. Puterea instituţiei stă tocmai în faptul că nu se implică în conflictele dintre clanuri şi că intrigile politice nu o ating. Şi totuşi, astăzi vei fi acceptat aici.

Ce înseamnă asta ? se întrebă Mark-Alem. Şi, ca să fie sigur că nu visează, privi încă o dată scrumul hârtiei din sobă.

— Da, vei fi acceptat chiar de astăzi, repetă funcţionarul care prinse privirea lui Mark-Alem.

Apoi trase aer în piept şi, după ce îşi sprijini palmele pe birou (doar acum observă Mark-Alem că biroul era plin de dosare), continuă:

— Tabir Saray sau Palatul Viselor, cum i se mai spune, este una dintre cele mai importante instituţii ale statului nostru imperial.

Câteva clipe tăcu, privindu-l pe Mark-Alem ca să-şi dea seama dacă tânărul înţelege ceva din vorbele lui. Felul în care rostea cuvintele era atât de ciudat, încât chiar şi într-un loc public ele ar fi răsunat aiurea. Mark-Alem avu impresia că ascultă sfârşitul unui discurs, al cărui început fusese rostit într-un alt anotimp, şi nu în faţa unui novice, ci la solemnitatea ieşirii la pensie a unor colegi.

— Oamenii cunosc de mult importanţa viselor sau influenţa acestora asupra statelor şi cârmuito- rilor, urmă el. Poate că ai auzit vorbindu-se despre Oracolul din Delii din Grecia antică ori despre faimoşii interpreţi ai viselor romani, asirieni, perşi, mongoli şi alţii. În vechile scrieri se povesteşte de-a fir a păr tot ce au făcut aceştia pentru prezicerea şi preîntâmpinarea nenorocirilor sau ce nu au putut să facă, pentru că nu au crezut sau, dacă au crezut, a fost prea târziu, într-un cuvânt, despre toate acele întâmplări asupra cărora au fost avertizaţi şi al căror curs s-a schimbat ori

nu după primirea semnalului divin. Această tradiţie este, fără îndoială, importantă, dar nu se compară cu Tabir Saray. Şi asta pentru că, oficializând-o, statul nostru imperial a ridicat la un nivel nemaiîntâlnit interpretarea viselor.

Mark-Alem asculta uluit cuvintele înaltului funcţionar. încă nu-şi revenise după toate cele petrecute în dimineaţa aceea, şi frazele demnitarului, pe cât de logice, pe atât de ciudate, îl zăpăceau şi mai mult.

— Nu visele unuia sau altuia dintre oamenii care, dintr-un motiv sau altul, se declară nişte privilegiaţi ai sorţii şi care deţin practic monopolul interpretării semnalelor divine, ci Visul Total, adică visele tuturor supuşilor, fără excepţie, şi-a propus să analizeze şi să sintetizeze Palatul Viselor, creat la iniţiativa directă a sultanului suveran. Este o realizare măreaţă, în faţa căreia toate oracolele din Delfi sau castelele profeţilor şi magilor de odinioară par neînsemnate, chiar comice. Ideea suveranului de a crea Tabir Saray s-a bazat pe faptul că Allah aruncă visul premonitoriu deasupra Pământului la întâmplare, tot aşa cum azvârle curcubeele, sau fulgerele, sau cometele, pe care cine ştie din ce adâncuri misterioase le scoate. Aşadar, el îşi aruncă semnalul peste Pământ fără să-l intereseze unde se duce, pentru că, din slava lui, nu poate să se ocupe de asemenea nimicuri. Este de datoria noastră să vedem unde se află visul acela, să-l descoperim printre

milioane şi miliarde de alte vise, aşa cum scoţi la iveală un mărgăritar dintr-un pustiu nesfârşit. Pentru că un asemenea vis, ivit ca o scânteie de o clipă în creierul unuia dintre milioanele de oameni adormiri, poate preîntâmpina nenorocirile abătute asupra statului şi suveranului, poate să alunge războiul sau ciuma, să nască idei măreţe. Iată de ce Palatul Viselor nu este o nălucire, ci însăşi temelia statului. De aici, mai precis ca din orice studiu, document, raport sau notă informativă se poate afla starea reală a imperiului. Pentru că pe continentul întunecat al somnului se nasc lumina şi bezna omenirii, mierea şi otrava, măreţia şi nimicnicia ei. Tot ce este tulbure şi înfricoşător, sau va fi aşa peste câţiva ani ori câteva secole, dă întâiul semnal în visul omului. Nu există pasiune sau gând viclean, cataclism, zaveră sau crimă care să nu-şi trimită peste noi umbra cu mult timp înainte de a se înfăţişa ea însăşi. Iată de ce padişahul suveran a poruncit ca nici un vis, semnalat la marginea imperiului, ori în zi de post, ori raportat de cel mai umil rob al lui Allah să nu scape necercetat la Tabir Saray. Iar cealaltă poruncă, încă şi mai importantă, este ca sinteza făcută în urma strângerii, sistematizării şi studierii viselor dintr-o zi, săptămână sau lună să fie exactă şi completă. în acest scop, exceptând munca grea de prelucrare a materialului, o mare importanţă are păstrarea secretului. Protejarea lui. Pentru

că în afara acestor ziduri sunt diferite forţe interesate, dintr-un motiv sau altul, să-şi strecoare oamenii aici, astfel încât dorinţele, ideile şi gândurile lor să pară a fi semnale sfinte trimise de Allah creierului omenesc adormit. Iată de ce la Tabir Saray nu sunt admise recomandările.

Involuntar, privirea lui Mark-Alem se fixă pe recomandarea sa calcinată, care tremura acum ca o umbră peste tăciunii din sobă.

— Ai să lucrezi în sectorul Selecţionării, continuă funcţionarul pe acelaşi ton. Ai fi putut să începi într-un sector mai puţin important, aşa cum o fac de obicei nou-veniţii, dar am ales Selecţionarea pentru că-mi eşti simpatic.

Mark-Alem privi pe furiş tremurul hârtiei arse, ca şi cum ar fi vrut s-o întrebe: n-ai dispărut încă ?

— Cel mai important lucru care ţi se cere, urmă funcţionarul, este o discreţie deplină. Să nu uiţi niciodată că Tabir Saray este o instituţie închisă ermetic.

Ridică mâna de pe birou şi făcu un gest de ameninţare.

— Mulţi oameni şi multe grupuri au vrut să se infiltreze aici, dar Tabir Saray nu a căzut niciodată în cursă. în izolarea sa, a rezistat în mijlocul furtunilor omeneşti, ignorând duşmănia şi certurile pentru putere, închis pentru toţi şi inaccesibil tuturor. Poţi uita tot ceea ce ţi-am spus, fiule, cu o singură mare

excepţie: porunca de a păstra secretul. Şi asta nici nu e o poruncă. Este regula sfântă la Tabir Saray. Du-te acum şi începe-ţi treaba. întreabă pe coridor unde este sectorul Selecţionării. Până ce vei ajunge tu acolo, ei vor afla tot ce trebuie. Succes!

Când ieşi pe coridor, Mark-Alem era încă buimac. Nu era nimeni pe care să-l întrebe încotro s-o ia ca să ajungă la Selecţionare, drept pentru care o porni la nimereală. încă îi mai răsuna în creier ecoul cuvintelor înaltului funcţionar. Ce e cu mine ? se întrebă de câteva ori, scuturând din cap ca să scape de ecoul acela. Dar în loc să dispară, ecoul îl urmărea cu încăpăţânare. Ba chiar, pe coridoarele pustii ale clădirii, vuietul părea să se amplifice între ziduri şi coloane, răsunând mai sinistru ca înainte. O să-ţi începi treaba la Selecţionare pentru că-mi eşti simpatic.

Fără să ştie nici el de ce, grăbi pasul. Se-lec-ţi-o-na-re, repetă cuvântul acela, care acum răsuna şi mai ciudat, în penumbra coridorului desluşi o siluetă ce părea că se mişcă. Mark-Alem vru să strige ceva sau cel puţin să facă un semn, dar silueta era mult prea departe. Se precipită într-acolo şi fu cât pe ce s-o ia la goană, să urle, doar-doar l-o ajunge din urmă pe celălalt, care i se părea acum a fi singurul lui salvator pe coridorul acela cumplit. Pe când îi dădea zor, de undeva din stânga auzi un zgomot de paşi grei. Se

opri şi ciuli urechea. Paşii veneau de undeva dintr-o galerie secundară, ce răspundea în coridorul principal. Zgomotul era ritmic şi-i păru ameninţător. Mark-Alem se întoarse şi zări un grup de oameni care mergeau liniştiţi, cu nişte dosare grele în mâini. Coperţile dosarelor erau albastre, decolorate de o nuanţă asemănătoare cu cea a cupolelor clădirii şi a uniformelor portarilor.

— Puteţi să-mi spuneţi, vă rog, cum să ajung la Selecţionare ? întrebă el cu voce stinsă, când grupul trecu pe lângă el.

— Intoarce-te pe acolo pe unde ai venit, i se adresă un glas niţeluş răguşit. Se vede că eşti nou pe aici.

Mark-Alem aşteptă până ce omul îşi drese vocea, după care acesta îi spuse că trebuie să se întoarcă pe coridorul al patrulea din dreapta, să găsească scările, să urce la etajul întâi, unde va trebui să întrebe din nou.

— Vă mulţumesc, domnule! zise Mark-Alem.

— Nu face nimic, răspunse necunoscutul şi începu să tuşească din nou. Cred că am răcit rău de tot.

Lui Mark-Alem îi trebui mai mult de un sfert de oră până să găsească Selecţionarea. Cei de acolo îl aşteptau.

— Dumneavoastră sunteti Mark-Alem ? îl între- bă primul om care-i ieşi în cale, nelăsându-l să deschidă gura.

Mark-Alem dădu din cap.

— Veniţi cu mine, zise celălalt, şeful vă aşteaptă.

Şeful stătea în spatele unei mese mari, ca toate celelalte, şi avea două dosare în faţă. însoţitorul lui Mark-Alem se apropie şi-i spuse ceva la ureche. Mark-Alem avu impresia că omul nu auzise nimic. Privirea lui continua să fixeze paginile dosarului şi, pentru o clipă, nou-venitului i se păru că în ochii celuilalt apare o undă de groază venită de departe, dintr-un loc necunoscut.

Mark-Alem se aştepta ca însoţitorul său să se aplece iar la urechea şefului şi să-i şoptească ceva, dar omul n-avea de gând să facă una ca asta. Aştepta, cu un calm desăvârşit, ca şeful să înalţe capul dintre hârtii. Dar aşteptarea se prelungea. Când şi când, lui Mark-Alem i se părea că şeful n-avea să mai ridice niciodată ochii de la filele dosarului şi că el va sta acolo, în picioare, ore întregi, poate până la sfârşitul programului şi chiar după aceea. Se făcuse din nou linişte. Nu se auzea nimic, cu excepţia fâşâitu- lui foilor din dosar. La un moment dat, Mark-Alem observă că şeful nu mai citea şi că privirea îi zăbovea absentă pe dosar. Pesemne că se gândea la cele citite. Asta se prelungi cât cititul. În fine, şeful se frecă Ia ochi de parcă ar fi vrut să îndepărteze un văl, după care se uită drept la Mark-Alem. Unda de groază i se ştersese complet de pe chip.

— Tu eşti noul angajat ?

Mark-Alem dădu din cap. Fără un cuvânt, şeful se ridică şi o porni printre şirurile acelea nesfârşite de mese. Cei doi se ţineau după el. Trecură prin câteva săli care lui Mark-Alem i se părură la un moment dat cunoscute, apoi îşi zise că le vede pentru prima oară.

îşi zări de departe masa de lucru. Pe ea se găsea un dosar închis, lângă care nu se afla nimeni. Şeful se opri exact acolo şi-i arătă cu degetul scaunul din faţa dosarului sigilat.

— Asta e biroul tău, zise.

Mark-Alem privi spre dosarul cu coperţi albastre.

— Selecţionarea are multe săli ca aceasta, îi spuse şeful, făcând o mişcare largă cu mâna dreaptă. Este unul dintre sectoarele cele mai importante ale Palatului.

Vorbea la fel ca înaltul funcţionar de adineauri, de parcă ar fi folosit acelaşi discurs pe care l-ar fi învătat amândoi.

— Există părerea, urmă el, că esenţa instituţiei ar fi, chipurile, Interpretarea. Lucru neadevărat. Cei de la Interpretare se cred „crema” Palatului. Se uită la noi cu un fel de superioritate, ca să nu spun dispreţ. Dar trebuie să ştii că toată făloşenia lor este falsă. Orice om care are un dram de minte pricepe imediat că fără noi, fără Selecţionare, Interpretarea este ca moara fără apă. Materia lor primă, ca să spun aşa, vine de la noi.

Şeful făcu un gest cu mâna.

— Nu-i nimic. Tu o să munceşti aici şi o să

înţelegi singur lucrurile acestea. Regulile de bază cred că le-ai aflat. N-o să-ţi explic acum în ce constă munca ta, ca să nu-ţi încarc memoria încă din prima zi. O să-ţi spun doar atât cât să-ţi fie de folos la început. Restul o să-l înveţi încet-încet. Asta e prima sală din sector.

Şeful făcu din nou un gest amplu.

— Acestei săli îi spunem în glumă sala de deparazitare, continuă el, pentru că aici se face prima selecţie a viselor. într-un cuvânt, de aici pleacă totul. Aici...

închise ochii pe jumătate, ca pentru a-şi alege cuvintele cele mai potrivite.

— în fine, făcu apoi, ca să fiu mai precis, trebuie să-ţi spun că prima selecţie se face la secţiile din teritoriu. Acestea sunt în număr de o mie nouă sute în tot imperiul şi fiecare dintre ele are subsecţii în care se face selecţia viselor înainte de a fi trimise aici. Această triere este însă insuficientă. Prima selecţie adevărată începe aici. Aşa cum se alege grâul de neghină, tot la fel separăm şi noi visele valoroase de cele lipsite de valoare. Tocmai această muncă de cercetare constituie esenţa Selecţionării, pricepi ?

Pe măsură ce vorbea, şeful se însufleţea tot mai tare. Cuvintele, pe care la început şi le găsea cu greu, acum aproape că nu mai făceau faţă repeziciunii cu care gândea, drept pentru care vorbea din ce în ce mai accelerat.

— Chiar asta este esenţa muncii noastre,

urmă el, să eliminăm din dosare visele fără importanţă. Mai întâi, pe cele cu teme personale, care nu au nici o legătură cu statul. în al doilea rând, pe cele provocate de foame, ghiftuială, frig, căldură, boli etc., în- tr-un cuvânt pe cele legate de trupul omenesc. în al treilea rând, visele false, adică nevisate, ci ticluite de oameni ca să promoveze în carieră sau inventate de maniaci şi de agitatori. Toate aceste trei categorii trebuie eliminate din start. La prima vedere, ele par uşor de îndepărtat. Dar de fapt nu e aşa de uşor să le identifici. E posibil ca un vis să-ţi pară a avea temă personală sau a fi produs de cauze banale, cum ar fi foamea sau reumatismul, când, în realitate, are o legătură mai directă cu chestiunile de stat decât ultimul discurs al vreunui ministru, de pildă. Aşadar, pentru a putea discerne, ai nevoie de experienţă şi de înţelepciune. O singură greşeală în analiza visului şi totul se duce de râpă, pricepi ? într-un cuvânt, munca noastră nu este un simplu hamalâc, cum li se pare unora.

Ironia amară din voce pieri brusc atunci când începu să-i explice concret ce avea de făcut. Doar în ochi îi mai stăruia angoasa de adineauri.

— După cum ţi-ai dat seama, în afară de această sală mai avem şi altele, continuă el. Ca să înţelegi mai bine ceea ce ai de făcut, va trebui ca la început să le iei la rând. După

care, având deja o idee generală despre ceea ce este Selecţionarea, ai să te întorci iarăşi aici, în sala de deparazitare, şi ai să vezi că treaba va merge bine. Asta însă o s-o faci săptămâna viitoare. Astăzi o să începi aici.

Zicând aceasta, se întinse peste masă şi luă un dosar cu coperţi albastre şi decolorate.

— Uite, ăsta va fi primul tău dosar. Ai aici un contingent de vise sosite pe data de 19 octombrie. Ci- teşte-le pe rând, cu atenţie; important este să nu te grăbeşti. Chiar dacă te îndoieşti, pentru o clipă, de autenticitatea visului, nu te grăbi să-l dai deoparte. După tine vine supraveghetorul sau, cum i se mai spune astăzi, controlorul. El o să recupereze dacă ţi-a scăpat ceva. Şi după el vine controlorul numărul doi, apoi numărul trei şi aşa mai departe. Adevărul e că toţi cei din sala asta se ocupă numai cu aşa ceva. Baftă!

Işi privi o clipă învăţăcelul, apoi se întoarse şi plecă. Mark-Alem rămase o bucată de vreme în picioare, după care, încet, ca să nu-i deranjeze pe ceilalţi, trase scaunul şi se aşeză cu grijă.

Avea dinainte un dosar deschis. Uite, aşadar, că se îndeplinise dorinţa alor lui. Fusese acceptat la Tabir Saray şi stătea acum pe scaunul său, în faţa mesei de lucru, ca un adevărat slujbaş al misteriosului palat.

„Relaţiile noastre cu Palatul Viselor au fost extrem de ciudate.” în biblioteca de acasă citise şi răscitise de nenumărate ori

fragmentul din *Chronique* în care era pomenit pentru întâia oră Tabir Saray. „La început i se spusese Yullduz Saray, şi era o instituţie care, după cum o arată şi numele, se ocupa doar cu cititul în stele, iar lucrurile au fost ceva mai simple. Mai apoi, după extinderea şi transformarea ei în Tabir Saray, situaţia s-a complicat.”

Trase cu greu aer în piept. Se aplecă apoi asupra dosarului până ce ochii lui desluşiră literele şi începu să citească fără grabă. Pe foaia groasă erau notate numărul dosarului şi data. Mai jos, o însemnare: „Luat în primire de Sukrullah. Conţine 63 de vise”.

Cu degetele amorţite dădu câteva pagini. Spre deosebire de prima filă, a doua era acoperită de un scris înghesuit. între primele trei rânduri subliniate cu cerneală verde şi restul textului era un spaţiu liber. Mark-Alem citi: „Visat de funcţionarul Yusuf, de la oficiul poştal din Aladjehisar, subprefectura Kerk-Kilia, paşalâcul Qystendil, la 3 septembrie anul curent, în zori”.

Mark-Alem îşi ridică privirea de pe textul subliniat. Pe 3 septembrie, îşi zise ca năuc. Sunt adevărate, oare, toate acestea, e adevărat că acum este slujbaş la Tabir Saray, stă pe scaun la un birou, citeşte visul cetăţeanului Yusuf de la biroul poştal din Aladjehisar, subprefectura Kerk-Kilia, paşalâcul Qystendil, pentru a-i hotărî soarta, adică va hotărî dacă va fi aruncat la coşul de

gunoi sau va intra în marele mecanism al Palatului ?

Un val de bucurie îi încălzi sufletul. îşi plecă ochii şi continuă: „Trei vulpi albe în minaretul geamiei din subprefectură..."

Brusc, sunetul unui clopoţel îl făcu să tresară. Ridică fruntea ca şi când cineva l-ar fi lovit peste ceafă. Privi în stânga, în dreapta, şi rămase cu gura căscată. Toţi oamenii aceia, care până atunci păruseră lipiţi de scaune, hipnotizaţi în faţa dosarelor deschise, se smulseseră din vrajă, se ridicaseră în picioare, iar acum făceau zgomot, vorbeau, îşi mişcau scaunele, în vreme ce sunetul clopoţelului răsuna dintr-o sală într-alta.

— Ce este ? întrebă Mark-Alem. Ce se întâmplă ?

— Pauza de masă, îi răspunse vecinul de birou. (Unde fusese până atunci ?) Pauza de dimineaţă, repetă el. A, tu eşti nou pe aici, nu cunoşti programul. Nu-i nimic, o să-l înveţi.

Pauza de dimineaţă, repetă în sinea sa Mark-A- lem. E posibil să mai fie încă dimineaţă ?

De peste tot, oamenii se ridicau şi se îndreptau, printre mese, spre ieşire. Mark-Alem vru să-şi continue lectura, dar îi fu imposibil. îl împingeau din toate părţile, îi răsuceau scaunul, îl deranjau. Totuşi fixă din nou cu încăpăţânare pagina aceea care-l atră-

gea ca un magnet. „Trei vulpi albe…”, dar tocmai atunci auzi pe cineva rostindu-i chiar în ureche:

— Jos au cafea, salep cald, nu se poate să nu-ţi placă nimic.

Mark-Alem nu văzu cine îi vorbise. Se ridică de pe scaun, închise dosarul şi ieşi după ceilalţi pe coridor.

Nu era nevoie să întrebe încotro s-o ia. Cu toţii mergeau în aceeaşi direcţie. De pe coridoarele laterale veneau întruna alti oameni care se alăturau celor din holul principal. Mark-Alem intră în mulţime. Umerii celorlalţi îl atingeau din toate părţile. Era uluit de numărul mare al funcţionarilor de la Tabir Saray. Erau sute, poate chiar mii.

Zgomotul paşilor se înteţi mai ales pe scări. Coborî un rând de trepte, apoi străbătu un alt coridor, după care coborî din nou nişte scări. Tropotul paşilor devenea din ce în ce mai înfundat. Ferestrele se făceau şi ele tot mai mici. Mark-Alem avu impresia că se află într-o pivniţă. Oamenii mergeau acum aproape lipiţi unul de altul. înainte de a ajunge, simţi mirosul de cafea şi aroma salepului cald. Asta îi aminti de dimineţile de acasă. îl cuprinse un val de fericire. Zări de departe tejgheaua lungă, din spatele căreia zeci de chelneri serveau ceştile cu cafea şi holurile cu salep aromat. Se lăsă împins spre tejghea. Jur-împrejurul lui zumzăiau glasurile celorlalţi, se auzeau sorbituri, râsete, unii tuşeau, alţii

aruncau mărunţiş pe mese. Avu impresia că mulţi dintre cei de acolo erau răciţi sau că, după câteva ore de tăcere totală, vocile nu li se dreseseră încă.

Luat de mulţime şi ajuns dinaintea tejghelei, Mark-Alem nu mai putea nici înainta, nici da înapoi. Vedea cum ceilalţi îl depăşesc, ridică mâinile pe deasupra lui pentru a lua ceaşca sau a da banii, dar nu avea de gând să se supere. De fapt, nu-i era nici foame, nici sete. Stătea acolo ca bătut de valuri, doar ca să facă şi el ca restul.

— Văd că nu vrei să iei nimic, auzi un glas din spate. Lasă-mă pe mine, măcar.

Mark-Alem se dădu la o parte pentru a-i face loc celuilalt. Omul, impresionat de atâta politeţe, întoarse capul curios. Avea o faţă prelungă, roşie, cu pometţii mari, de om bun. Preţ de o secundă îl fixă cu privirea pe Mark-Alem.

— Eşti nou ?

Mark-Alem încuviinţă din cap.

— Se vede.

Omul mai înaintă doi paşi în direcţia tejghelei, apoi întoarse capul spre Mark-Alem.

— Ce vrei să iei, cafea, salep ?

Mark-Alem ar fi vrut să-i spună „mulţumesc, nimic”, dar îşi zise că refuzul lui i s-ar fi părut celuilalt nefiresc. Oare nu stătea el acolo pentru a face la fel ca şi ceilalţi şi pentru a nu atrage atenţia ?

— Cafea, zise încet, mişcându-şi buzele în

aşa fel încât celălalt să înţeleagă ce vrea.

în vreme ce se căuta de mărunţiş prin buzunare, noua lui cunoştinţă îi întoarse spatele şi se lipi de tejghea. Aşteptându-l, Mark-Alem prindea bucăţi din discuţiile celor din jur, ce păreau fărâmiţate de o roată de moară, deşi, uneori, din noianul de vorbe se desluşeau cuvinte, chiar fraze întregi, pe care moara nu apucase să le sfărâme de prima oară, dar care mai apoi aveau să fie şi ele mărunţite. Buimăcit de tot, se strădui să priceapă câte ceva. Dar discuţiile acelea n-aveau nici o legătură cu munca de la Tabir Saray. Se vorbea despre lucruri banale, despre frigul de afară, calitatea cafelei, cursele de cai, loteria de stat, gripa care lovise oraşul, dar nici un cuvânt despre ceea ce se petrecea în clădire. Ai fi putut crede că oamenii aceia lucrau mai curând la cadastru sau, cine ştie, la vreun minister, şi nu în vestitul Palat al Viselor, instituţia cea mai misterioa- să din imperiu.

Mark-Alem îl văzu pe noul său prieten ieşind din rând cu două ceşti cu cafea în mână.

— La naiba, ce porcărie şi coada asta, făcu el şi trecu pe lângă Mark-Alem fără a-i da ceşcuţa, în căutarea unei mese libere printre zecile sau sutele din sală. Mesele nu aveau învelitoare şi nu erau bune decât să-ţi sprijini coatele în timp ce-ţi beai cafeaua sau salepul, ori să laşi pe urmă ceaşca goală.

Omul cu cafeaua găsi în cele din urmă o

masă liberă şi puse ceştile pe ea. Mark-Alem îi întinse cu sfială monedele pe care, în tot acest timp, le ţinuse strâns în pumn. Celălalt făcu semn că nu-i nevoie.

— Stai liniştit, zise, e un fleac.

— De ce, protestă Mark-Alem printre dinţi, oricum ...

— Fac eu cinste, râse celălalt, ce mare lucru ?

— Mulţumesc.

Luă ceşcuţa şi sorbi.

— Când te-au angajat? îl întrebă bărbatul.

— Astăzi.

— Felicitări! în cazul ăsta e normal să... Neşti- ind cum să continue mai luă o înghiţitură de cafea. La ce sector ? întrebă mai apoi.

— La Selecţionare.

— La Selecţionare ? se miră celălalt. Chipul i se lumină. Ai început cu dreptul. De obicei, nou-ve- niţii sunt trimişi la Primiri, ba chiar şi mai jos, la Registratură. Tu ai început foarte, foarte bine.

Brusc, Mark-Alem simţi o dorinţă atât de puternică să afle cât mai multe despre Tabir Saray, încât îsi învinse timiditatea.

— Selecţionarea este un sector important, nu-i aşa ? îl iscodi el.

— Da, foarte important. Mai ales pentru un tânăr ca tine.

— Cum adică ?

— Voiam să spun că mai ales pentru un tânăr aflat la început de carieră, înţelegi ?

Era rândul lui Mark-Alem să-l privească cu atentie.

— Fireşte, există şi sectoare mai importante.

— Care anume, Interpretarea ? îl întrebă Mark-Alem.

— Ia te uită, ia te uită, nu eşti aşa crud cum pari, făcu celălalt zâmbind. Ai prins destule pentru prima zi.

Mark-Alem vru să-i răspundă tot cu un zâmbet, dar îşi dădu seama că ar fi fost cam prea îndrăzneţ. Figura lui încă mai purta urmele surprizelor trăite în dimineaţa aceea.

— Desigur, Interpretarea este inima acestei instituţii, spuse celălalt. Centrul nevralgic, creierul ei, pentru că acolo capătă sens tot ceea ce lucrează sectoarele celelalte, pregătirile, efortul...

Mark-Alem asculta atent.

— Celor de acolo li se mai spune şi aristocraţia Palatului, nu ?

Celălalt îşi ţuguie buzele gânditor.

— Ihâm. Nu chiar aristocraţie, ceva asemănător... Cu toate astea...

-Cum?

— Să nu crezi că n-au şi ei şefi...

— Şi care-s ăia ?

Mark-Alem se miră şi el de curajul lui.

Interlocutorul îl privi calm.

— Tabir Saray este mai mult decât ţi-ai putea închipui, zise.

Mark-Alem voi să-l întrebe ce vrea să spună, dar se abţinu de teamă să nu întindă coarda prea tare.

— În afară de Tabir Saray există şi Tabir Secret, urmă celălalt, care se ocupă de prelucrarea viselor pe care oamenii refuză să le trimită aici şi care ne parvin totuşi graţie metodelor şi mijloacelor specifice statului. înţelegi, cred, că sectorul acesta n-are cum să fie mai important decât Interpretarea.

— Desigur, făcu Mark-Alem, numai că…

— Numai că ?

— Numai că tot la Interpretare ajung şi visele de la Tabir Saray, şi cele de la Tabir Secret.

— Sigur că da. Insă, în vreme ce toate celelalte sectoare sunt împărţite între Tabir Saray şi Tabir Secret, Interpretarea este comună ambelor. Cu toate acestea, nimeni nu poate spune că Interpretarea este mai importantă decât Tabir Secret.

— Dar poate că nu-i este nici inferioară.

— Poate, zise celălalt. De fapt, între cele două există un fel de rivalitate.

— într-un cuvânt, cele două sectoare sunt „crema” Palatului.

Omul zâmbi.

— Văd că-ţi place mult cuvântul acesta. Da, aşa este.

Sorbi încă o dată din ceaşcă, deşi aceasta

era goală.

— Să nu crezi totuşi că acestea sunt vârful piramidei, continuă el. Şi deasupra lor e cineva.

Mark-Alem îşi ridică privirea să vadă dacă celălalt nu glumeşte.

— Cine anume ?

— Superiorii.

— Poftim ?

— Superiorii, sectorul Baş-Visului sau Marelui Vis, cum i se mai spune acum.

— Asta ce mai e ?

Celălalt îi răspunse în şoaptă.

— Poate că nu e bine că discutăm aşa, zise şi-l ţin- tui pe Mark-Alem cu privirea.

Dar dorinţa acestuia de a afla ceva nou era irezistibilă.

— Te rog, mai spune-mi încă ceva, îngăimă el. Eu, eu... Adică... mama mea provine din familia Qyprilliilor.

— Din familia Qyprilliilor ?

Uimirea de pe chipul celuilalt nu-l miră pe Mark-Alem. Se obişnuise ca oamenii să se holbeze la el auzind din ce familie se trage. Ceea ce l-a surprins mai tare a fost tonul aproape trufaş cu care a rostit numele celebrei sale familii. îşi acoperi cu palma obrazul drept, care avu impresia că se îmbujo- rase primul.

— De cum mi-ai spus că te-au repartizat la Selecţionare mi-am închipuit că te tragi dintr- o familie apropiată de tron, dar, ca să fiu

sincer, nu m-a dus mintea până acolo.

— Maică-mea se trage din Qyprillii, preciză Mark-Alem, numele meu de familie e altul.

— N-are importanţă, zise celălalt. Nu cine ştie ce.

— Scuză-mă, făcu Mark-Alem.

— Poftim ?

— Mai povesteşte-mi de Baş-Visul acela.

Celălalt inspiră adânc, dar, simţind că volumul de aer tras în piept era prea mare faţă de tonul coborât al discuţiei, expiră cu zgomot înainte de a rosti primele cuvinte.

— în fiecare zi de vineri, poate ai auzit şi tu, dintre miile şi miile de vise primite şi descifrate aici în- tr-o săptămână, se alege unul, cel mai important, care-i este prezentat suveranului în cursul unei ceremonii simple şi foarte vechi. Acesta este Baş-Visul sau Marele Vis, cum i se spune mai nou.

— Am auzit vorbindu-se câte ceva, dar foarte vag, ca despre o legendă, zise Mark-Alem.

— Uite că nu e legendă, ci adevărul-adevărat, şi pentru asta lucrează câteva sute de oameni, baş-în- ţelepţii sau analiştii-şefi, cum li se spune în zilele noastre...

îl privi o clipă în ochi pe Mark-Alem.

— Un Baş-Vis... murmură apoi, cine ar putea să-şi închipuie că un Baş-Vis, cu semnalele pe care ni le transmite, face uneori mai mult decât o armată întreagă sau decât toată adunătura de diplomaţi ai Porţii ?

Mark-Alem îl asculta cu gura căscată.

— Pricepi acum cât de mari sunt Superiorii în comparaţie cu noi, toţi ceilalţi ?

Doamne, ce mecanism gigantic, îşi spuse Mark-A- lem. Tabir Saray era, într-adevăr, mai mult decât şi-ar fi putut imagina cineva.

— Pe ei n-ai cum să-i întâlneşti pe aici, urmă celălalt. Chiar şi locul unde îşi beau cafeaua şi salepul e în altă parte.

— În altă parte, repetă Mark-Alem.

Interlocutorul său dădu să spună ceva, dar brusc, sunetul unui clopot, acelaşi care anunţase pauza, le întrerupse discuţia.

Nici nu se stinseseră bine bătăile clopotului, că toată masa aceea de oameni începu să se bulucească spre ieşire. Cei care nu apucaseră să-şi termine cafeaua sau salepul le dădură peste cap dintr-o înghiţitură, ceilalţi, care abia şi le luaseră fierbinţi de la tejghea şi nu le puteau bea, lăsau ceştile pe masă şi se împingeau şi ei spre uşă. Interlocutorul lui Mark-Alem îsi lăsă fraza neterminată, îl salută din cap şi se repezi după ceilalţi. în ultima clipă Mark-Alem dădu să-l oprească pentru a-i pune o ultimă întrebare, dar se pomeni îmbrâncit din toate părţile şi-l pierdu din ochi.

Pe măsură ce se apropia de ieşire dimpreună cu ceilalţi, Mark-Alem îşi aminti că nu-l întrebase nici cum îl cheamă. Să-l fi întrebat, cel puţin, în ce sector lucrează, îşi spuse el cu amărăciune. Apoi se linişti la gândul că avea să-l întâlnească a doua zi, în

pauza de dimineaţă, şi că aveau să-şi continue discuţia.

Mulţimea de slujbaşi se subţia văzând cu ochii, şi Mark-Alem încercă în zadar să recunoască vreo faţă dintre cele văzute la Selecţionare. întrebă în două rânduri cum să ajungă în secţia lui. Intră cu grijă în birou, ca să nu-i deranjeze pe ceilalţi. în jur se stingea zgomotul ultimilor veniţi. Aproape toţi îşi reluaseră locurile la mese. Mark-Alem se apropie de birou în vârful picioarelor, trase scaunul uşurel şi se aşeză. Rămase câteva momente neclintit, apoi deschise dosarul şi reciti: „Trei vulpi albe în minaretul geamiei din subprefectură...”, apoi ridică privirea de parcă ar fi auzit un semnal ciudat de departe, un semnal slab ca un geamăt, asemănător cu un strigăt de ajutor sau cu un suspin. Ce este, ce este ? Simţi întrebarea ridicându-se din adâncul fiinţei lui. Fără să ştie de ce, privirea i se îndreptă spre ferestrele mari, pe care le vedea pentru întâia oară. în spatele lor, ca o cunoştinţă veche, dar extrem de îndepărtată acum, zări lapoviţa. Stropii ei se învârtejeau nebuneşte sub cerul dimineţii, la fel de străin, ca dintr-o altă viaţă ce-i trimitea parcă un ultim semnal.

Cu un sentiment tulbure de vinovăţie, îşi luă privirea de pe geam şi fixă din nou dosarul, dar înainte de a începe iar să citească oftă adânc: O, Doamne!

2. Selecţionarea

Era într-o după-amiază de marţi. Până la sfârşitul programului mai era o oră. Mark-Alem ridică privirea din dosar şi se frecă la ochi. Trecuse o săptămână de când începuse munca şi încă nu se obişnuise cu lectura prelungită. Vecinul din dreapta se foi cu scaunul, dar nu-şi întrerupse cititul. În încă-pere se auzea din când în când foşnetul paginilor. Nimeni nu ridica ochii de pe filele dosarelor.

Era noiembrie. Pe măsură ce veneau, dosarele se dovedeau a fi tot mai voluminoase. Era perioada în care numărul viselor creştea simţitor. Acesta era unul dintre lucrurile esenţiale pe care le învăţase Mark-Alem în prima săptămână de serviciu. Oamenii visau întruna şi-şi tot trimiteau visele; aşa va fi în veacul veacurilor. Şi totuşi erau perioade în care acestea se înmulţeau, după cum erau altele în care se împuţinau. Acum numărul lor era în creştere. Soseau cu zecile de mii din toate colţurile împărăţiei. Şi avea să fie la fel până la sfârşitul anului. Dosarele vor fi din ce în ce mai pline, odată cu răcirea vremii. Apoi, după Anul Nou, numărul viselor va scădea până la primăvară.

Mark-Alem trase cu coada ochiului încă o dată la vecinul din dreapta, apoi la cel din

stânga. Chiar citeau, sau se prefăceau numai ? îşi sprijini tâmpla în palmă şi-şi lăsă privirea pe filele scrise, dar, în locul literelor, îi apărură sute de furnici, agitându-se ca prin ceaţă. Nu, e imposibil să mai continui, îşi zise el. Toţi cei care-şi ţineau capetele aplecate peste dosare cu siguranţă nu citeau, ci se prefăceau. Era, într-adevăr, o muncă de Sisif.

Cu fruntea sprijinită în palme, încerca să-şi amintească cele auzite în ultima vreme de la slujbaşii mai vechi din sector despre creşterea şi descreşterea numărului de vise în funcţie de sezon, de cantitatea precipitaţiilor, de temperatură, de umezeala sau uscăciunea din aer. Veteranii Selecţionării ştiau bine toate acestea. Ei cunoşteau rolul pe care-l joacă ză- pada, vântul sau fulgerele în creşterea cantităţii de vise, ca şi pe cel al cutremurelor, eclipsei sau apariţiei vreunei comete. La Interpretare existau, desigur, maeştri în studiul viselor, adevăraţi savanţi care, în spatele aparenţei unor izvodiri complicate ale creierului, desluşeau sensurile ascunse şi ciudate ale viselor. Şi, cu toate acestea, asemenea vulpoi ca veteranii de la Selecţionare, care ştiau să prevadă când va creste sau când va scădea numărul de vise J
cu aceeaşi siguranţă cu care bătrânii pot să ghicească schimbările vremii după cât de tare îi înjunghie încheieturile, nu găseai în nici un alt sector din Ta- bir Saray.

Mark-Alem îşi aminti de cel pe care-l cunoscuse în prima lui zi de muncă. Unde o

mai fi, oare ? Câteva zile la rând, în timpul pauzei de dimineaţă, îl căutase în mulţimea de funcţionari, dar nu dăduse de el. Poate o fi bolnav, îşi spusese. Ori în misiune în vreo provincie îndepărtată. Poate că era unul dintre inspectorii Palatului, care în majoritatea timpului sunt pe teren, alergând dintr-un colţ într-altul al împărăţiei, sau poate că era un simplu curier.

Mark-Alem îşi imagină miile de oficii ale Palatului, răspândite în toate colţurile nesfârşitei împărăţii, birourile sărăcăcioase, uneori simple barăci, în care stăteau câte doi, trei slujbaşi la fel de simpli, oameni cu necazuri, cu leafă mică, plecându-se până la pământ în faţa celui mai umil curier de la Tabir Saray, ajuns acolo pentru a lua pachetul cu vise. în faţa lui li se împleticea limba, iar genunchii le tremurau, şi asta numai şi numai pentru că respectivul venea din capitală. Oriunde ar fi fost, în pustiu sau în mlaştini nemaivăzute, la usa oficiului se iveau dis-de-dimineaţă câţiva localnici amărâţi, aducân- du-şi visele din noaptea trecută. Strigau fără să mai bată la uşă: Ei, Hadji, ai deschis, sau nu ?

Cei mai mulţi nu ştiau să scrie, drept pentru care se grăbeau să vină în zori, înainte de a trece pe la geamie, ca să nu-şi uite visul. Apoi, începeau să-l povestească, în vreme ce copistul, cu figura lui adormită, blestemând în sinea lui visul şi pe stăpânul lui, aşternea pe hârtie ceea ce i se spunea. Aşa, poate de data

asta o să avem noroc ofta, la sfârşit, stăpânul visului. O legendă de demult zicea că un om sărac dintr-o subprefectură amărâtă ajutase statul să iasă dintr-o mare belea cu visul lui. Drept răsplată, omul fusese chemat de sultan în capitală, primit în palatul împărătesc şi îndemnat de suveranul însuşi: alege tot ce vrei dintre comorile mele! Ba chiar se spune că i-ar fi oferit-o şi pe una dintre nepoatele sale de soţie şi aşa mai departe. Măcar să fie cu noroc, repeta proprietarul visului şi o pornea prin noroiul drumului spre geamie, în vreme ce funcţionarul îl urmărea cu o privire ironică şi, înainte ca săteanul să dea colţul, scria pe foaia de hârtie „fără valoare”.

Deşi aveau ordine clare să analizeze visele fără prejudecăţi sau alte considerente subiective, funcţionarii din localităţile mici făceau selecţia viselor după bunul lor plac. Ei îi cunoşteau bine pe localnici şi, înainte ca aceştia să le treacă pragul, îi cata- logau dintr-o privire drept lacomi, beţivi, mincinoşi sau bolnavi de ulcer. Treaba asta crease mereu probleme, ba chiar, cu ani în urmă, se luase decizia de a li se suspenda oficiilor dreptul de a face selecţia viselor. Dar, după ce s-a luat această hotărâre, cantitatea de vise adusă la Selecţionare a crescut într-o asemenea măsură, încât decizia a fost revocată şi, în-diferent de inconveniente, selecţia în oficii a fost considerată drept unica soluţie posibilă.

Dar proprietarii de vise nu ştiau nimic din

toate acestea. Când şi când, întrebau de afară: Ei, Hadji, a venit răspuns la visul ăla al meu ? Nu, încă n-ai nici un răspuns, le zicea slujbaşul. Eşti tare nerăbdător, Abdul Kadir. împărăţia este mare şi în capitală, chiar dacă se lucrează zi şi noapte, nu se pot citi aşa de repede toate visele trimise din mii de oraşe şi sate. Aşa e, ai dreptate, spunea celălalt, cu privirea pierdută la orizont, acolo unde, după cum îşi închipuia el, se afla capitala. De unde să pricepem noi cum merg treburile statului ? Şi pleca, târându-şi galenţii de lemn pe drumul către geamie.

Mark-Alem aflase toate acestea cu câteva zile înainte, la Tabir Saray, din gura unui inspector lângă care se nimerise să-şi bea cafeaua de dimineaţă. Inspectorul tocmai se întorsese dintr-o provincie asiatică tare îndepărtată şi se pregătea să plece din nou, de astă dată în zona europeană a imperiului. Ascul- tându-l, Mark-Alem rămăsese mut de uimire. Cum de se putea ca o asemenea minunăţie să înceapă atât de banal ? Dar inspectorul, ca şi cum i-ar fi ghicit dezamăgirea, se grăbi să-i spună că nu era peste tot aşa, că oficiile Palatului sunt instituţii solide, în oraşele cele mai strălucitoare din Asia şi Europa, iar cei care îşi duc visele acolo nu sunt cine ştie ce sărăntoci analfabeţi, ci oameni luminaţi, sofisticaţi chiar, cu ranguri înalte, şcoli, academii, cu gândire profundă şi ambiţii nemăsurate. Şi-i vorbise o

bună bucată de vreme despre toate acestea, în vreme ce Mark-Alem simţea cum în conştiinţa sa Tabir Saray este reabilitat încetul cu încetul. Dar, când inspectorul începuse să-i povestească şi alte istorioare din călătoriile sale, sunase clopoţelul şi-l întrerupse, ceea ce-l făcea acum pe Mark-Alem să completeze în gând povestea neterminată a celuilalt. Işi imagina deci popoarele din partea răsăriteană a imperiului şi pe cele din apus, popoare care visau mult şi altele care n-o făceau mai deloc, seminţii care-şi povesteau lesne visele sau cu mare greutate, cum erau albanezii (din pricina originii sale albaneze, Mark-Alem înregistra involuntar în memorie tot ce auzea despre albanezi). Mai erau, tot astfel, visele popoarelor răsculate, ale celor peste care se abătuseră masacre cumplite sau ale neamurilor aflate într-o insomnie cronică. Acestea din urmă, în special, constituiau o problemă serioasă pentru stat pentru că, după insomnie, urma un eveniment neaşteptat. Iată de ce, când de la Tabir Saray se semnalau primele semne de insomnie, statul lua măsuri urgente pentru a preîntâmpina catastrofa. Mark-Alem rămăsese perplex în momentul în care interlocutorul său pomenise despre insomnia popoarelor. Ştiu că-ţi pare ciudat, îi spusese celălalt, dar trebuie să judeci conform logicii comparative. Se consideră că un popor se află într-o astfel de stare atunci când cantitatea de vise produsă de el se împuţinează în

mod considerabil, în comparaţie cu perioadele sale normale. Şi cine ar putea deţine dovezi mai bune în acest sens decât Tabir Saray ? Adevărat, admisese Mark-A- lem, e cât se poate de adevărat. Işi amintise apoi de ultimele lui insomnii, deşi, imediat după aceea, îi trecuse prin cap că insomniile unui popor sunt cu totul altfel decât cele ale unui individ.

Trase din nou cu coada ochiului împrejurul său. Toţi ceilalţi păreau adânciţi în lectura dosarelor, chiar hipnotizaţi de ele, ca şi cum în faţa lor s-ar fi aflat documente venite direct din cancelaria sultanului, şi nu nişte amărâte de file scrise la repezeală. Poate că mă va lua în stăpânire şi pe mine cândva vraja aceasta, îşi zise el cu jind, şi voi uita de toţi şi de toate.

În săptămâna aceea, după cum primise poruncă de la şeful lui, Mark-Alem stătuse câte o jumătate de zi în fiecare dintre sălile de la Selecţionare pentru a cunoaşte tot procesul muncii. încercase, ore întregi, lucrând cot la cot cu vreun slujbaş mai vechi, să-şi aproprie experienţa celuilalt şi, când simţise că pricepe tot ce se făcea acolo, se întorsese la masa lui de lucru cu două zile mai devreme decât îi spusese şeful.

Din „călătoria” lui dintr-o sală într-alta, Mark-A- lem aflase, în linii mari, ce se lucra la Selecţionare. După prelucrarea din sala de deparazitare, pachetele de vise fără valoare erau strânse în grămezi uriaşe şi predate la

arhivă, în vreme ce visele cu tâlc erau date din nou în prelucrare. Acestea erau împărţite pe grupe, după problemele la care se refereau: siguranţa statului şi a suveranului (comploturi, trădări, revolte); politică internă (în principal, unitatea imperiului); politică externă (alianţe, războaie); viaţă socială (marile jafuri, abuzurile, imoralitatea); propuneri pentru Marele Vis; altele (varia).

Gruparea viselor pe categorii şi subcategorii nu era atât de uşoară. Ba chiar s-a discutat o vreme dacă asta era de competenţa Selecţionării sau a Interpretării. Adevărul e că i se potrivea mai bine Interpretării, dar aceasta era, din păcate, suprasolicitată. În final, se ajunsese la o soluţie de compromis: gruparea viselor era încredinţată Selecţionării, dar numai cu caracter prealabil, de propunere. Pe coperta dosarelor cu materialele predate nu se scria: „Vise ce au legătură cu problema X”, ci „Vise ce pot avea legătură cu problema X”. Apoi, dacă împărţirea lor în vise cu sens şi vise fără sens cădea exclusiv în sar-

>

cina Selecţionării, acest sector avea doar o răspundere morală pentru gruparea lor. Aşa încât, în realitate, munca de bază la Selecţionare era cititul. Cititul era esenţa Selecţionării, aşa cum Interpretarea era considerată activitatea de bază a Palatului. Ai înţeles acum că aceasta este poarta pe care

intră toate, îi spusese şeful lui Mark-Alem, în ziua în care se întorsese la biroul său. La început, ai crezut, cu siguranţă, că, începând munca la noi, aceasta este şi secţia cea mai puţin importantă. Acum însă ai înţeles că aici este temelia muncii noastre, locul în care nu repartizăm niciodată începători. Cu tine am fă-cut totuşi o excepţie, pentru că ne-ai fost simpatic. Ne-ai fost simpatic. Mark-Alem îşi repetase de zeci de ori aceste cuvinte, ca şi cum, în felul acesta, ar fi reuşit să le şi înţeleagă. Dar ele erau ticluite cu schep- sis, închise ermetic pe toate părţile, enigmatice, compacte ca un zid pe care n-ai cum să-l deschizi pentru a trece dincolo.

Mark-Alem se frecă din nou la ochi. Voi să-şi reia cititul, dar se lăsă păgubaş. Literele îi păreau acum stacojii, reflectând parcă o flacără sau o baltă de sânge.

Dăduse de-o parte în jur de patruzeci de vise banale. I se părea că majoritatea lor provin din necazurile zilnice, o altă parte erau mincinoase, deşi de asta nu prea era sigur. Să le mai citească o dată ? Adevărul e că le citise de câte două-trei ori pe fiecare, dar tot mai avea îndoieli. Şeful său îi spusese că, ori de câte ori va avea îndoieli, să lase visul lectorului următor, punând deasupra un semn de întrebare. Aşa şi făcuse, pentru un număr mare de vise. Totuşi, selectase prea puţine ca lipsite de orice valoare şi, dacă n-avea să mai scoată ceva şi din astea patruzeci, atunci şeful

va avea dreptate să-şi spună în sinea sa: Ca să nu aibă probleme, Mark-Alem „pasează” celorlalţi visele lui. Bine-bine, dar el făcea aici selecţie, deci treaba lui era să treacă visele prin sită, şi nu să le lase să ajungă în faza următoare. Păi ce s-ar fi întâmplat dacă toţi lectorii, pentru a nu greşi, ar fi lăsat cât mai multe vise să treacă la Interpretare ? Ar fi blocat activitatea Interpretării, iar aceasta i-ar fi reclamat la direcţiune. Şi pe urmă şefii ar fi cerut explicaţii. Ce-o fi cu mine ? oftă în sinea lui Mark-Alem. Dar, la urma urmei, fie ce-o fi, îşi zise el şi, înciudat, grăbit, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-şi schimbe părerea, scrise în susul celor câteva pagini pe care le avea în faţă cuvântul „neimportant”, după care semnă. în vreme ce scria, simţi o satisfacţie răutăcioasă la adresa imbecililor necunoscuţi care, două zile la rând, îl chinuiseră ca pe hoţii de cai cu visele lor neroade, pe care, probabil, nici nu le visaseră ei, ci le auziseră de la alţii. Idioţi, cretini, mincinoşi, îi ocări în gând, în timp ce caligrafia cuvântul fatal pe foile de hârtie. Şi totuşi, pe măsură ce scria, mâna îi devenea tot mai leneşă, până ce, la sfârşit, a încremenit deasupra filei. Ia stai, îşi zise, ce atâta grabă ? Nu-i trebui mai mult de un minut pentru ca supărarea să i se transforme în îndoială.

în realitate, treaba nu era atât de simplă şi ar fi putut să-şi găsească beleaua cu neghiobii aceia necunoscuţi. Funcţionarii tuturor sectoarelor, şi îndeosebi cei de la

Selecţionare, tremurau la auzul cuvântului „verificare”. I se povestise că se întâmpla adesea ca proprietarul visului, auzind de vreun eveniment real, să trimită o scrisoare la Tabir Saray, pretinzând că visul lui prezisese întâmplarea. Atunci, cu ajutorul numărului de înregistrare de la recepţie, visul respectiv era găsit la arhivă şi, dacă reclamaţia era întemeiată, erau căutaţi vinovăţii. Aceştia puteau fi ori cei de la Interpretare, care nu înţeleseseră bine mesajul visului, ori cei de la Selecţionare, care îl consideraseră neimportant. în cazul acesta, vina era mult mai mare, pentru că o interpretare greşită era considerată mai puţin gravă decât una de selectare, când visul este aruncat la cos ca lipsit de importanţă.

Blestemată treabă, îşi zise Mark-Alem, uimit şi el de clipele în care conştiinţa lui ridicase steagul revoltei. La naiba ! Scrise cuvântul „neimportant” pe una dintre file, dar la următoarea ezită. Involuntar, pentru că nu ştia ce să facă cu pagina din mână, începu să recitească textul: „O piaţă părăsită, la piciorul unui pod; un soi de maidan de gunoi. Printre vechituri, bolovani şi bucăţi de lighean spart, un instrument muzical vechi, care cântă singur în pustietatea aceea, iar un taur furios, pare-se, din pricina muzicii acelui instrument, mugeşte sub pod”.

Vis de artist, gândi Mark-Alem, un muzicant nemulţumit, rămas pe drumuri. începu să scrie

cuvântul „neimportant” pe pagină. Apucase să scrie doar „neim”, când îşi aruncă privirea pe primele rânduri ale foii, unde se afla numele proprietarului, data şi profesia acestuia. Culmea, stăpânul visului nu era muzicant, ci vânzător de varză în capitală. Ce chestie, făcu Mark-Alem, privind ţintă pagina. Cum îl mai zăpăcise un amărât de negustor ! Era, totuşi, din capitală şi putea lesne să reclame. Mark-Alem şterse literele scrise în capul paginii şi trecu visul la „importante”. Idiot, murmură încă o dată, privind pieziş pentru ultima oară pagina cu visul, aşa cum te uiţi la cineva căruia vrei să-i faci un hatâr. înmuie tocul în cerneală şi, fără să le recitească, scrise pe celelalte file „neimportant”. Când valul de supărare îi trecu, îşi luă din nou seama. Ii mai rămăseseră opt vise, care, la prima vedere, i se păruseră banale. Le revăzu în linişte, pe rând, şi, cu excepţia unuia pe care-l categorisi ca semnificativ, pe celelalte le lăsă acolo unde erau. Trebuia să fi fost prost de tot să nu vadă în spatele lor certuri în familie, constipa- ţie sau chiar lipsa femeii. Deşi îl usturau ochii, Mark-Alem scoase din dosarul cu vise necitite câteva file şi-şi aruncă ochii pe ele. Avea impresia că obosea mai tare făcându-se că citeşte, decât citind cu adevărat. Alese paginile cu textele cele mai scurte şi, fără să-l intereseze deloc cine era expeditorul, citi pe una dintre ele: „O pisică neagră înhăţase luna cu dinţii şi alerga urmărită de mulţime. În

spatele ei se zăreau picături din sângele lunii”.

Iată, merita într-adevăr să te ocupi de visul acesta. înainte de a-l trece la „importante”, Mark-Alem îl mai citi o dată. Era, realmente, un vis serios, pe care chiar i-ar fi plăcut să-l studieze. îşi spuse că, oricât de dificilă şi de delicată ar fi fost munca celor de la Interpretare, avea şi părţile ei frumoase, mai cu seamă dacă dădeai peste un vis ca acesta. Chiar şi lui, aşa obosit cum era, i-ar fi plăcut să interpreteze visul cu pisica şi luna. Lucru care nici nu i se părea foarte greu. Dacă luna este simbolul statului şi al religiei, e clar că pisica neagră reprezintă o forţă care acţionează împotriva lor. Un asemenea vis are toate şansele să fie declarat Marele Vis, îşi spuse Mark-Alem. Căută expeditorul. Era dintr-un oraş îndepărtat, din zona europeană a imperiului. Acolo şi visele sunt mai frumoase, gândi Mark-Alem. Citi textul pentru a treia oară şi-i păru chiar şi mai frumos, mai plin de sensuri decât la prima citire. Un lucru bun era că visul cuprindea printre altele şi mulţimea de oameni, care, fără îndoială, avea să prindă pisica şi să-i ia luna din gură. Cu siguranţă că acesta va fi decretat, într-o bună zi, Marele Vis, îşi spuse el şi privi gânditor spre peticul de hârtie aspră pe care era scris visul, ca unul care priveşte spre o fată sărmană, ştiind că sub straiele rupte se ascunde o prinţesă deghizată.

Mark-Alem avu brusc o senzaţie de uşurare.

Vru apoi să mai citească alte două-trei vise, dar renunţă, pentru că voia să mai rumege în sinea sa detaliile visului cu luna. Privi spre ferestrele mari, din spatele cărora seara intra pe furiş în încăpere. Nu mai avea chef de nimic. Aştepta sfârşitul programului. Deşi lumina din sală se împuţina rapid, colegii săi păreau adânciţi în lectură. Mark-Alem era convins că, chiar dacă afară ar fi fost noapte şi beznă, capetele acelea nu s-ar fi ridicat dintre dosare până la semnalul clopoţelului.

În fine, acesta răsună. Mark-Alem îşi strânse rapid paginile. Nu se mai auzea decât zgomotul sertarelor care se deschideau şi se închideau unul după altul. Mark-Alem îşi încuie propriul sertar şi, cu toate că ieşise printre primii din sală, nu ajunse pe stradă decât după o jumătate de oră.

Afară era frig. Ieşind în grupuri mari, funcţionarii se împrăştiau apoi în toate direcţiile. Pe trotuarul de vizavi se adunase, ca în fiecare zi, un grup de gu- ră-cască, veniţi să vadă cum ies slujbaşii de la Tabir Saray. Dintre toate instituţiile importante ale statului, incluzând aici sediul Sheh-ul-Islamului şi birourile Marelui Vizir, doar Palatul Viselor trezea curiozitatea oamenilor într-o asemenea măsură, încât sute de trecători se opreau seara să privească ieşirea de la slujbă a funcţionarilor. în linişte, cu gulerele de la palton ridicate de frig, oamenii îi priveau pe misterioşii slujbaşi care aveau cea mai ciudată

misiune dintre toate treburile statului, îi urmăreau cu priviri încremenite, căutând parcă pe chipurile lor umbra unor vise, şi nu plecau de acolo până ce porţile mari nu se închideau cu un vaier în urma ultimului amploaiat. Mark-Alem grăbi pasul. Felinarele nu se aprinseseră încă, dar aveau să se aprindă peste puţin timp. De când lucra la Tabir Saray îi era frică să umble noaptea pe drumuri neluminate.

Străzile erau animate. Când şi când treceau trăsuri cu ferestrele acoperite. în ele se aflau, cu siguranţă, curtezane frumoase, îndreptându-se spre întâlniri secrete. Mark-Alem oftă.

Când ajunse pe strada lui, felinarele erau deja aprinse. Era o stradă liniştită, cu oameni din pătura de mijloc, iar casele aveau garduri din fier forjat. Vânzătorii de castane coapte erau pe picior de plecare. Unii îşi băgaseră castanele, coşuleţele goale şi cărbunii în traistă şi aşteptau să li se mai răcească sobiţele de tablă. Poliţistul de stradă îl salută pe Mark-Alem cu mult respect. Din cafeneaua de la răscruce tocmai ieşea, beat mort, vecinul lor, ofiţerul în retragere Beci-bey. Era cu doi prieteni, cărora, când îl zări pe Mark-Alem, le şopti ceva la ureche. Trecând pe lângă ei, tânărul le simţi privirile înceţoşate fixându-l cu teamă. O porni mai repede. încă de departe văzu lumină la ferestrele casei sale. Avem musafiri, îşi zise şi, cu toate acestea, se simţi

stresat. Când se mai apropie, zări la poartă trăsura cu blazonul Qyprilliilor, litera Q pictată pe ambele uşi, dar, în loc să se calmeze, deveni şi mai nervos. îi deschise bătrâna lor servitoare, Lokja.

— Ce se petrece ? o întrebă Mark-Alem, arătând cu capul luminile de la etaj.

— Au venit unchii tăi.

— S-a întâmplat ceva ?

— Nu, au venit în vizită.

Mark-Alem răsuflă uşurat. Ce-oi avea, se întrebă, în vreme ce străbătea curtea ca să intre în casă, oare ce-oi avea ? întotdeauna era neliniştit atunci când se întorcea acasă târziu şi găsea ferestrele luminate, însă niciodată nu avusese inima strânsă ca acum. De la noul loc de muncă mi se trage, îşi spuse el.

Pe coridor, Mark-Alem simţi mirosul mâncărurilor de la bucătărie. înainte de a intra în salon, rămase un minut în faţa uşii, fără să ştie nici el de ce. Dinăuntru răzbăteau glasuri. „Când se strică sarea, ce să te aştepţi de la peşte ?”, întreba unchiul cel mai tânăr, exact în clipa în care Mark-Alem împinse uşa. în salonul mare, aşternut peste tot cu covoare, era o căldură plăcută. Veniseră cei doi unchi ai săi, cel vârstnic, împreună cu soţia, şi cel mai tânăr. Mai erau şi doi veri, amândoi miniştri-adjuncţi. Mark-Alem îi salută pe rând.

— Pari obosit, îi spuse unchiul cel vârstnic.

Mark-Alem ridică din umeri ca şi cum ar fi vrut să spună „munca, ce să-i faci ?” Se vedea

de la o poştă că până atunci discutaseră despre el. Mark-Alem o privi pe maică-sa care stătea ghemuită lângă una dintre cele două sobe cu mangal din încăpere. Femeia îi zâmbi imperceptibil şi abia atunci simţi cum se eliberează de tot stresul zilei. Se aşeză pe un colţ de divan, aşteptând ca atenţia generală să se îndrepte în altă parte. Ceea ce se întâmplă imediat.

După întreruperea provocată de sosirea lui Mark-Alem, unchiul cel vârstnic îşi reluă povestirea. Era guvernator într-una dintre cele mai îndepărtate provincii ale împărăţiei şi, ori de câte ori venea cu treburi în capitală, istorisea tot felul de grozăvii de pe acolo, poveşti care lui Mark-Alem i se păreau oarecum cunoscute. Nevastă-sa, micuţă, cu o figură acră, asculta cu atenţie cuvintele soţului şi-i privea, când şi când, pe cei prezenţi, parcă întrebân- du-i: vedeţi unde trăim noi ? Ea se plângea mereu de clima de acolo, de cât de ocupat era bărbatu-său, iar în cuvintele ei se vedea o nemulţumire permanentă faţă de cumnatu-său, fratele mijlociu al soţului. Vizirul, cum îi spuneau toţi, avea cea mai înaltă dregătorie dintre Qyprillii, cea de ministru de externe, dar, după cum credea ea, nu făcea nimic pentru a-l aduce pe frate-său mai mare în capitală.

Unchiul cel tânăr îl asculta cu un zâmbet abia schiţat pe guvernator. în vreme ce unchiul cel vârstnic îi amintea lui Mark-Alem

de un bust de bronz acoperit de pulberea bărbăţiei, a fanatismului şi a provinciei, pe cel tânăr îl iubea pe zi ce trece tot mai mult. Blond, cu ochi albaştri şi mustată roşcată, acesta avea un nume albanezo-german, Kurt, şi era considerat trandafirul sălbatic din ograda Qyprilliilor. Spre deosebire de ceilalţi, el nu avea o funcţie importantă, ba din contră, avea predilecţie pentru ocupaţii ciudate, pe care le abandona apoi repede: lucrase la un institut de oceanografie, în arhitectură sau, mai nou, se arătase preocupat de muzică. în plus, nu voia să se însoare, juca golf cu fiul consulului austriac şi se zvonea că are legături cu o curtezană misterioasă. într-un cuvânt, făcea totul pe dos, era simpatic, dar păgubos. Mark-Alem visa să fie ca el, dar ştia că nu va reuşi niciodată. în timp ce musafirii pălăvrăgeau de zor, Mark-Alem îşi aminti de trăsura cu blazon de afară care îi transmitea deopotrivă un sentiment de bucurie şi de groază ori de câte ori o vedea pentru că întotdeauna ea adusese veştile bune sau nenorocirile familiei.

în curtea Qyprilliilor sau la Palat, cum numeau rubedeniile locuinţa familiei, mai existau câteva trăsuri, dar ele erau toate la fel şi Mark-Alem chiar le considera una singură, trăsura pentru bucurii-neca- zuri, cu litera Q pictată pe uşi, trăsura care ducea fie veşti bune, fie grozăvii la porţile celorlalţi Qyprillii din marea lor familie. Discutaseră în câteva

rânduri să înlocuiască litera Q cu K, de la Kopriilu, cum se scria numele lor în osmana oficială, dar până la urmă au refuzat s-o facă, păstrând şi celelalte litere ale numelui conform alfabetului limbii albaneze.

— Vasăzică lucrezi la Tabir Saray, se întoarse unchiul cel vârstnic spre Mark-Alem, după ce termină ce avea de povestit. Te-ai hotărât, în cele din urmă.

— Am decis toţi, împreună, zise maică-sa.

— Aţi făcut bine, continuă unchiul. Muncă onorabilă, cu folos. Să fie într-un ceas bun!

— Bine zici! exclamă femeia. Să-ţi fie gura aurită! în discuţie interveniră şi cei doi veri. Ascultându-i, Mark-Alem îşi aminti de conversaţiile interminabile din casă de dinainte ca el să lucreze la Tabir Saray. Pentru un străin ar fi fost ceva uluitor: este posibil oare să se discute atât de amănunţit unde va munci un nepot de-al Qyprilliiilor, unul din vestita familie ai cărei bărbaţi conduseseră oştirile împărăteşti până sub zidurile Vienei, care chiar şi acum, la apusul puterii sale, rămânea unul dintre stâlpii împărăţiei? Aceeaşi familie care lansase în premieră ideea reformării uriaşului stat, transformându-l în SUO (Statele Unite Otomane), care se afla, alături de casa domnitoare, în Larousse-ul francez, la litera K (Kd- prulii – familie albaneză care a dat, între 1656 şi 1710, cinci mari viziri Imperiului Otoman) şi la poarta că-reia băteau cu umilinţă înalţi funcţionari ai

statului, cerând protecţie, sprijin sau îndurare.

Uluitoare şi incredibile puteau să pară, la prima vedere, toate acestea, dar, pentru unul care cunoştea istoria familiei Qyprilli, nu era deloc aşa. De aproape patru sute de ani, familia avusese parte nu numai de gloria bine-cunoscută, dar şi de nenorociri devastatoare. Biografia ei era plină şi de lumină, dar şi de întuneric, de oameni cu funcţii ameţitoare, dar şi de condamnaţi, capete tăiate, exilaţi în deşert. Noi, familia Qyprilli, suntem ca oamenii aceia care au desţelenit pământul şi trăiesc la poalele Vezuviului, spunea, mai în glumă, mai în serios, unchiul cel tânăr, Kurt. La fel ca şi Vezuviul, care erupe şi distruge tot ce e în umbra lui, tot aşa ne loveşte şi pe noi, din când în când, suveranul sub pulpana căruia trăim. Şi tot ca aceia care vieţuiesc la poalele Vezuviului şi care, după ce se potoleşte vulcanul, continuă să-şi ducă viaţa acolo, pe pământul acela rodnic, dar primejdios, noi, chiar dacă suveranul ne trimite fulgere, rămânem mai departe la umbra sa şi-l slujim cu credinţă.

încă de când era copil, Mark-Alem îşi amintea de agitaţia servitorilor prin casă în zori, de şoaptele prin uşa întredeschisă, de rubedeniile cu chipuri înspăimântate care băteau la poartă, de zilele pline de zvonuri, de aşteptări şi groază, până ce toate se linişteau şi viaţa continua ca înainte, în aşteptarea unor noi onoruri sau nenorociri. Pentru că, asa cum

se spunea, în familia Qyprilliilor, bărbaţii ori se înălţau la dregătorii strălucitoare, ori îşi pierdeau capul sub securea gealatului; altă soartă nu aveau.

Slavă Domnului că tu, cel puţin, nu te numeşti Qyprilli, îi spunea, când şi când, lui Mark-Alem maică-sa, fără să creadă nici ea în vorbele acelea. Era singurul ei băiat şi, în toţi anii aceia de când murise bărbatu-său, nu se gândise la altceva decât la cum să-l apere pe Mark-Alem de fatalitatea sorţii Qyprilliilor. Lucrul acesta o făcuse mai ageră, mai autoritară şi, culmea, mai frumoasă. Un timp, a încercat, fără să se sfătuiască cu nimeni, să-l ţină pe fiu-său departe de orice carieră. Dar, când acesta a crescut şi a terminat şcoala, hotărârea ei părea, pe zi ce trece, tot mai ilogică. în familia Qyprilli nu au existat niciodată şomeri; cu sau fără voia ei, trebuia găsit un loc de muncă pentru Mark-Alem. Un post în care şansa avansării să fie cât mai mare, iar spectrul puşcăriei, cât mai mic. în familie s-a discutat îndelung despre asta, trecându-se în revistă diplomaţia, cariera militară, curtea imperială, banca, ministerele, analizându-se pe rând avantajele, dezavantajele şi riscurile fiecărei variante; apoi fuseseră enumerate toate posturile, trecându-se de la unul considerat primejdios la altul, ceva mai acceptabil, după care se renunţase şi la acesta pentru acelaşi motiv şi se analizase un al treilea, abandonat şi el încă

de la început. Tot discutându-se, s-a constatat că tocmai locul acesta de muncă, aparent liniştit, era, la o privire atentă, cel mai riscant dintre toate şi atunci s-au întors la primul, la cel despre care exclamaseră iniţial: „Aoleu, numai acolo să nu se ducă!”, şi tot aşa, până ce mama lui Mark-Alem, obosită de toată discuţia, spusese: Să se ducă unde o vrea, ce-i e scris, în frunte i-e pus! După asta, tocmai când voiau să-l lase pe Mark-Alem să aleagă, unchiul mijlociu, Vizirul, care până atunci tăcuse, se pronunţase şi el. Sugestia lui le păru la început ciudată, ceva ce ar putea smulge un zâmbet indulgent, şi totuşi, zâmbetul acela le dispăru rapid de pe feţe, lăsând locul unei mari uimiri. Palatul Viselor? Cum asa? De ce? Apoi, încetul cu încetul, analizând cu luare-amin- te, propunerea începu să li se pară bună. Şi, la o adică, de ce nu la Tabir Saray ? Ce-i rău în asta ? Nu doar că nu-i rău, ci, din contră, e mult mai bine decât să rişte altundeva. Dar oare aici nu-l ameninţă nimic ? Fireşte, fireşte, aici îl ameninţă visele, e o lume a viselor, pricepi ? Cum a zis hogea când a dat de belea: Fă-o, Doamne, vis! Aşa e. încetul cu încetul, ideea ministrului a câştigat-o complet pe mama lui Mark-Alem. Cum de nu ne-am gândit şi noi? se tot întreba ea. Tabir Saray i se părea cam singura soluţie pentru fiu-său. În afară de faptul că era o instituţie care îi dădea posibilitatea să fie avansat rapid, ceea ce o atrăgea mai mult era caracterul ei

nebulos şi tainic. Acolo, realitatea are atâtea faţete, e aproape de ireal, şi exact acest lucru i se părea a fi mediul cel mai prielnic în care Mark-Alem s-ar putea face nevăzut la nevoie.

Soluţia aceasta le convenea tuturor. Apoi, spuneau ei, Vizirul nu le făcuse propunerea fără temei, în ultima vreme, Tabir Saray juca un rol din ce în ce mai important în chestiunile de stat, şi Qypril- lii, cu obiceiul lor de a lua în zeflemea instituţiile vechi, tradiţionale ale statului, subapreciaseră niţe- luş Palatul Viselor. Ba chiar, cu ani în urmă, se vorbea că tocmai ei fuseseră cei care ajunseseră, dacă nu să-l închidă, măcar să diminueze simţitor influenţa Palatului. Şi iată că, în ultima vreme, suveranul sporise vechea putere a celor de la Tabir Saray.

Mark-Alem aflase toate acestea pe rând, în cursul discuţiilor despre noul său loc de muncă. Desigur, când spunem că Qyprillii desconsideraseră Palatul Viselor, asta nu înseamnă că nu-şi aveau acolo oamenii lor. Neamul lor s-ar fi stins de mult, dacă ar fi comis asemenea naivităţi. Dar, preocupaţi pare-se de influenţa lor în celelalte organisme ale statului şi sperând, mai ales, că ar fi putut neutraliza această „instituţie fantomă”, cum îi spuneau în glumă între ei, în ultima vreme cam neglijaseră Palatul Viselor. Tocmai acest lucru încercau acum să-l repare. Sigur că aveau oamenii lor în Tabir Saray, cu zecile poate, dar „altceva sunt cei de-un sânge cu

tine”, îi spusese Vizirul soră-sii, mama lui Mark-Alem. El era puţin nervos, iar ea avusese impresia că-şi face prea multe griji pentru un lucru atât de banal. Pesemne bărbatul ştia mai multe decât îi spusese ei.

Toate acestea se petrecuseră cu două zile înainte ca Mark-Alem să se prezinte la Tabir Saray. în timpul acesta, numele lui Mark-Alem şi cel al Palatului Viselor fuseseră nedespărţite. Uite, chiar şi acum erau împreună şi asta îl enerva pe Mark-Alem. El spera că, măcar atunci când se vor aşeza la masă, or să discute despre altceva. Din fericire, conversaţia îşi schimbă cursul înainte de cină. E adevărat, se vorbea tot despre Tabir Saray, dar numele lui Mark-Alem era evitat.

— Oricum ar fi, se poate spune că Tabir Saray şi-a recâştigat vechea autoritate, zise unul dintre veri.

— Eu, chiar dacă sunt un Qyprilli, n-am crezut niciodată că puterea lui s-ar putea nărui aşa de uşor, spuse Kurt, unchiul cel tânăr. Palatul nu este numai una dintre cele mai vechi instituţii ale statului; după mine, deşi are un nume atât de frumos, este cea mai teribilă instituţie.

— Mai sunt şi altele, îl contrazise vărul.

Kurt zâmbi.

— Da, dar forţa lor este vizibilă, spuse el. Puterea lor se vede de departe, în vreme ce Tabir Saray este cu totul altceva.

— Şi de ce-i aşa de teribil, după tine ?

interveni şi mama lui Mark-Alem.

— O, nu în sensul în care gândeşti tu, îi răspunse Kurt, trăgând cu coada ochiului spre Mark-Alem. Vorbeam despre altceva. După cum văd eu lucrurile, dintre toate mecanismele statului, Palatul Viselor este singurul care rămâne în afara voinţei oamenilor. înţelegeţi ce vreau să spun ? Este cel mai impersonal, cel mai orb, cel mai fatal, deci şi cel mai aproape de stat.

— Mie mi se pare că, într-o anumită măsură, şi el poate fi condus, sări şi vărul celălalt.

Era chel, cu o privire ageră, iar agerimea se manifesta într-un fel aparte: avea ochii tulburi, obosiţi parcă de atâta inteligenţă, din care părea gata să împărtăşească şi altora.

— Eu spun că Tabir Saray este o instituţie unică în imperiul nostru; graţie ei, partea cea mai întunecată a conştiinţei supuşilor intră în contact direct cu statul, spuse Kurt. îi privi pe toţi pe rând, ca pentru a vedea dacă înţeleseseră. Nu mulţimile conduc, urmă el, totuşi ele dispun de un mecanism prin care influenţează treburile, abuzurile şi crimele statului, iar acesta nu e altul decât Tabir Saray.

— Vrei să spui că toţi, împreună, au o responsabilitate pentru tot ceea ce se întâmplă şi încearcă un sentiment de vină ? îşi arătă nedumerirea vărul.

— Da, zise Kurt. într-un anumit fel, da, zise el hotărât.

Celălalt zâmbi, dar, pentru că avea ochii pe jumătate închişi, zâmbetul lui păru o sclipire fugară.

— Independent de toate acestea, pentru mine este cea mai absurdă instituţie a statului, spuse.

— Ar fi fost absurdă într-o lume logică, îl contrazise Kurt. în lumea noastră mi se pare mai mult decât normală.

Vărul începu să râdă tare, dar văzând că guvernatorul privea încruntat, hohotele i se stinseră brusc.

— Se zvoneşte că lucrurile sunt mult mai serioa- se, interveni celălalt văr. Nimic nu este atât de simplu pe cât pare. Cine ar putea şti astăzi ce a fost în realitate Oracolul din Delfi ? Dovezile despre el s-au pierdut sau, ca să fiu mai precis, au dispărut. Nici numirea lui Mark-Alem nu a fost atât de simplă.

Cu ochii măriţi de curiozitate, mama lui Mark-Alem încerca să nu scape nimic.

— Lăsaţi mai bine discuţia asta, interveni guvernatorul.

Numirea mea nu a fost atât de simplă ? se întrebă fără glas Mark-Alem. În memorie îi reveniră, imagine după imagine, momente din dimineaţa primei lui zile de muncă la Tabir Saray, unde se prezentase precum cea mai umilă creatură de pe pământ, amestecate cu

clipele pline de plictiseală, la sfârşitul programului oficial de la Selecţionare. Iar el crede că Palatul a căzut la picioarele mele încă din prima zi, glumi amar în sinea sa Mark-Alem.

— Hai să schimbăm subiectul, repetă unchiul cel vârstnic.

Tocmai în momentul acela Lokja îi anunţă că cina este gata şi ei se ridicară să meargă în sufragerie.

La masă, soţia unchiului cel vârstnic începu să povestească ceva despre obiceiurile din provincia guvernată de soţul ei, când Kurt o întrerupse destul de nepoliticos:

— Am invitat câţiva rapsozi din Albania, zise.

— Cuum ? făcură două, trei voci.

Se văzu imediat că acel „cum” însemna, de fapt: „Ce-ţi veni ? De ce ? Ce-i cu toana asta ?”

— Alaltăieri am discutat cu consulul austriac, urmă el, şi ştiţi ce mi-a spus ? Voi, Qyprilli, sunteţi singura familie aristocrată din Europa, ba nu, din lume, care are o baladă.

— Aha, făcu unul dintre veri, e clar.

— El a comparat eposul despre noi cu *Cântecul Nibelungilor* şi mi-a mai zis că, dacă despre o familie din Franţa sau din Germania s-ar cânta măcar zece versuri din cele cântate despre noi, evenimentul ar fi trâmbitat şi declarat minunea secolului. Iar voi, Qyprilliii, habar n-aveţi de asta. Aşa mi-a spus.

— E clar, repetă unul dintre veri. Un singur

lucru nu pricep: ai pomenit despre nişte rapsozi albanezi, nu ? Dacă e vorba despre balada pe care o ştim cu toţii, atunci ce treabă au rapsozii albanezi ?

Kurt Qyprilli îl privi în ochi, dar nu-i răspunse. Discuţia despre baladă era veche în familia lor, la fel de veche ca şi serviciile scumpe, dăruite cu veacuri în urmă de suverani, şi care se moşteneau din generaţie în generaţie. Mark-Alem auzise această discuţie pe când era copil. La început, el îşi imaginase eposul ca pe ceva tare lung, ca un şarpe sau ca un dragon, vieţuind departe, în munţii cu zăpadă, şi în trupul căruia, la fel ca în cel al fiinţelor mitologice, se mistuia soarta familiei sale. Crescând, înţelesese încetul cu încetul ce era cu eposul acela. Adevărul e că pentru Mark-Alem era niţel cam greu să-şi imagineze faptul că Qyprilliii trăiau şi stăpâneau în capitala imperiului, în vreme ce departe, în Balcanii misterioşi, într-o provincie cu numele Bosnia, se cânta o baladă închinată lor. încă şi mai enigmatic era pentru Mark-Alem motivul pentru care acest epos nu exista în patria de origine a Qyprilliilor, în Albania, ci doar în Bosnia, şi apoi de ce nu era cântat în limba maternă a Qyprilliilor, în albaneză, ci în sârbă. O dată pe an, în luna Ramazanului, veneau rapsozi din Bosnia. Ei trăgeau pentru câteva zile la Qyprillii, unde-şi cântau lungile balade, acompaniaţi de un instrument muzical care scotea sunete triste. Era un obicei vechi

de sute de ani, pe care generaţiile noi de Qyprillii nu îndrăzneau să-l schimbe sau să-l dea uitării. Adunaţi în salonul mare de oaspeţi, ei ascultau vocea scârţâită a rapsozilor slavi fără să înţeleagă nici un cuvânt, cu excepţia numelui Qyprilli, pe care cântăreţii îl pronunţau Ciuprilici. După asta, rapsozii îşi luau plata obişnuită şi plecau, lăsând în urmă un sentiment de amărăciune care, vreme de câteva zile, îi făcea pe toţi să simtă un gol în suflet, ca atunci când înţelegi că vara s-a sfârşit şi vine toamna.

Totuşi, se ştia că sultanul îi invidiază pe Qyprillii pentru balada aceasta. Deşi poeţii curţii îi dedicau fără încetare zeci de poeme şi cântece de slavă, o baladă ca aceea a Qyprilliilor nu i se cânta însă nicăieri. Se mai spunea chiar că acesta ar fi fost unul dintre motivele pentru care stăpânitorul îşi trimitea fulgerele împotriva neamului Qyprilli. De ce să nu-i dăruim eposul acela sultanului şi să scăpăm de mânia lui ? întrebase o dată Mark-Alem, copil fiind şi auzind ceea ce-şi şopteau cei mari. Taci, Mark-Alem, se răstise maică-sa la el, balada este ceva ce nu se poate dărui, pricepi, nu este ca un inel sau ca o brăţară. Apoi, chiar dacă ai vrea s-o dai cuiva, nu poţi, este peste puterile tale.

— Este precum *Cântecul Nibelungilor,* aşa mi-a spus, continuă Kurt gânditor. Zilele acestea m-am întrebat ceea ce ne întrebăm adesea. De ce ne cântă slavii, în vreme ce

compatrioţii noştri, albanezii, tac.

— E simplu, răspunse unul dintre veri, tac pentru că aşteaptă ceva de la noi.

— Crezi că sunt supăraţi pe noi ?

— Ia-o cum vrei.

— Pentru mine e clar, interveni şi celălalt văr. Este vorba despre o veche confuzie care stăruie între familia noastră şi albanezi. Lor le este greu să înţeleagă dimensiunile imperiale ale familiei noastre sau, ca să fiu mai scurt, nu le pasă de asta. Nu le pasă de ceea ce au făcut şi fac acum Qyprilliii pentru o împărăţie atât de mare, în care Albania este ca o picătură de apă într-un ocean, ci ar vrea să ştie ce am făcut noi pentru această picătură, pentru Albania. Ei au aşteptat, într-adevăr, ceva măreţ de la noi.

Şi făcu un gest cu braţele ca şi cum ar fi vrut să spună: vedeţi, asta e.

— Unii cred că Albania are o soartă funestă, alţii spun că ar fi floarea Balcanilor, zise şi celălalt văr. Eu cred că Albania se află dincolo de toate acestea. Seamănă, într-un anumit fel, cu familia noastră, a Qyprilliilor: peste ea s-au revărsat când binefacerile sultanului suveran, când fulgerele lui.

— Care au fost mai multe ? întrebă Kurt. Favorurile, sau fulgerele ?

— E greu de spus, ezită vărul. Nu pot să uit vorba pe care mi-a spus-o un ovrei: când turcii se năpusteau peste voi cu suliţe şi iatagane în

mâini, voi, albanezii, aţi crezut că vor să vă supună, în vreme ce ei v-au pus la picioare o întreagă împărăţie.

— Ha-ha! râse Kurt.

Ochii adormiţi ai vărului păreau că sclipesc pentru ultima oară.

— însă, ca orice dar pe care ţi-l face un nebun, el a fost oferit cu sălbăticie, cu sânge chiar, continuă el.

— Ha-ha-ha! râse Kurt şi mai tare.

— De ce râzi ? făcu fratele cel mare, guvernatorul. Este exact aşa cum a spus ovreiul ăla. Turcii şi-au împărţit puterea cu noi, o ştii prea bine.

— Desigur, spuse Kurt, cei cinci viziri din familia noastră sunt cea mai bună dovadă.

— Şi asta nu e decât o contribuţie infimă, adăugă fratele cel mare. Mai adaugă şi sutele de funcţionari superiori.

— Nu de asta am râs eu, zise Kurt.

— Eşti foarte superficial, îl certă fratele cel mare, încruntat.

— Bine că nu mă faci alienat, răspunse Kurt. E un cuvânt nou care se foloseşte din ce în ce mai des în ultima vreme.

Fratele cel mare dădu din cap supărat.

— Fii atent, frăţioare. Atât îţi spun, în ochii lui Kurt se aprinse o luminiţă.

— Turcii ne-au dat ceea ce nouă, albanezilor, ne lipsea cel mai mult, continuă vărul, pentru a schimba subiectul. Spaţiile întinse.

— Dar şi necazuri mari, spuse Kurt. în contact cu stăpânitorii, viaţa unui singur om devine iad, darămite cea a unui popor întreg.

— Ce vrei să spui ?

— Nu voi aţi spus că turcii şi-au împărţit puterea cu noi ? Să împărţi puterea cu cineva nu înseamnă să-l umpli de decoraţii şi favoruri. Vin şi acelea, dar mai târziu. Să împărţi puterea cu cineva înseamnă în primul rând să împărţi crimele cu el.

— Kurt, nu mai vorbi aşa.

— Oricum, ei ne-au dat adevărata dimensiune, urmă vărul după un moment de tăcere. Iar noi îi blestemăm pentru asta.

— Nu noi, albanezii, interveni guvernatorul.

— Da, mă rog, albanezii.

Se făcu o linişte de mormânt, timp în care Lokja aduse platourile cu dulciuri.

— Intr-o zi, ei îşi vor căpăta independenţa, dar vor pierde toate aceste avantaje, continuă vărul. Vor pierde aceste întinderi uriaşe peste care acum zboară ca vântul, se vor închide în teritoriul lor îngust, cu aripile tăiate, se vor izbi de un mal şi de altul ca o pasăre beată, se vor usca, vor înţepeni şi se vor întreba: oare ce-am câştigat ? Atunci, vor ridica ochii spre cer, căutând ceea ce au pierdut, dar va fi prea târziu.

Nevasta guvernatorului oftă adânc: nimeni nu se atingea de dulciuri.

— Totuşi, în momentul acesta ne ignoră, zise Kurt.

— Intr-o bună zi ne vor înţelege, spuse fratele cel mare.

— Ar trebui ca şi noi să-i ascultăm pe ei, îl completă Kurt.

— Dar chiar tu ai spus că ne ignoră.

— Să le ascultăm tăcerea.

Guvernatorul râse tare.

— Eşti ciudat, zise printre hohote. Ţi-am mai spus-o, capitala te-a schimbat în rău. Un an de serviciu într-o provincie îndepărtată ţi-ar folosi enorm.

— Să fie la alţii, şopti mama lui Mark-Alem.

Râsul guvernatorului destinse atmosfera tensionată de până atunci.

— Eu i-am invitat pe rapsozii albanezi, spuse Kurt, pentru că am vrut să aud câte ceva din folclorul lor. Consulul austriac, care a citit baladele albaneze, mi-a spus că sunt mult mai frumoase decât cele bosniace.

— Adevărat ?

— Da, confirmă Kurt. Mijise ochii de parcă s-ar fi uitat în soare. în ele se vorbeşte despre urmăriri de coşmar printre stânci, despre dueluri, fete şi femei răpite, despre alaiuri de nuntaşi călătorind spre nunţi blestemate şi socri transformaţi în stane de piatră pentru că au gândit cu păcat, despre luptători cu ochii scoşi mişeleşte, călărind pe cai orbi şi învârtindu-se printre creste ca într-un vis urât, despre ursitoare care ursesc nenorociri, bătăi în obloane în miez de noapte, despre chemări

la turniruri teribile, în care cel viu se învârte în jurul mormântului mortului urmat de două sute de câini, iar mortul geme din groapă că nu se poate ridica la luptă, despre oameni şi zei trăind împreună, înfuriindu-se, înfruntându-se, căsătorindu-se unii cu alţii, despre tropote, războaie, blesteme cutremurătoare şi, peste toate acestea, despre un soare rece care mai mult luminează decât încălzeşte.

Mark-Alem asculta uimit. Un dor necunoscut şi ciudat de zăpezile acelea de departe, din ţinuturile în care el nu pusese niciodată piciorul, îi străbătu întreaga fiinţă.

— Vedeţi, acesta este eposul albanez din care noi lipsim, zise Kurt.

— O, dar aşa cum ne-ai explicat tu, ar fi şi greu să fim în baladele lor, spuse unul dintre veri. Pentru că seamănă cu un vis urât.

— Dar cum de suntem în eposul slav ? îl contrazise Kurt.

— Nu e suficient ? întrebă vărul, cu privirea lui adormită. Chiar tu ai spus că suntem poate singura familie din Europa şi chiar din lume care e cântată într-o baladă. Asta nu-i de ajuns ? Ai vrea să ne cânte două popoare ?

— întrebi dacă nu-i de ajuns, repetă Kurt, şi eu îţi răspund: nici vorbă.

Cei doi veri dădură din cap cu bunăvoinţă. Chiar şi fratele cel mare zâmbi.

— Eşti foarte original, zise, ca întotdeauna.

Kurt nu-l băgă în seamă.

— Când vor veni rapsozii, am să vă chem pe toţi să-i ascultaţi, spuse. Vor cânta, printre altele, şi vechea baladă a Podului cu trei arcade, de la care vine şi numele nostru.

Mark-Alem era în continuare numai ochi şi urechi. Cu ani în urmă, un văr de-al lui, Aleks Ura[I], îi explicase că numele Qyprilliilor nu era nimic altceva decât traducerea în limba turcă a cuvântului *ura,* care venea şi el de la un vechi pod cu trei arcade din Albania centrală, construit pe vremea în care albanezii încă mai erau creştini şi la piciorul căruia fusese zidit un om. Acelaşi văr îi spusese că un strămoş al lor, pe nume Gjon, care lucrase ca zidar la podul acela, după terminarea lucrării, luase cu el nu numai amintirea acelei crime, dar şi numele Ura.

— Vor cânta şi cunoscuta baladă, doar că de data aceasta va fi varianta albaneză, urmă Kurt. Vizirului încă nu i-am spus, dar cred că nu va avea nimic împotrivă să-i găzduim. Vin de departe şi, în plus, vor trebui să călătorească tinându-şi instrumentele î > ascunse.

Kurt continuă să vorbească cu pasiune. Pomeni din nou despre legătura dintre familia lor de aici cu balada de acolo, din Balcani, despre relaţia dintre administraţie şi artă, despre efemer şi etern, despre trup şi suflet.

— Oricum, poţi să spui ce vrei aici, dar nici o vorbă în altă parte, zise fratele cel mare, al

I Pod (alb.). (N. tr.)

cărui chip se posomorî din nou.

În jurul mesei se făcu din nou linişte, o linişte sumbră, de care se temeau cu toţii.

— Tu, nepoate, văd că ai început să nu te mai amesteci în discuţii, i se adresă guvernatorul lui Mark-Alem, mai mult ca să spargă tăcerea. Se pare că ai intrat cu totul în lumea viselor.

Mark-Alem simţi cum se înroşeşte. Atenţia celorlalţi se fixase din nou asupra lui.

— Lucrezi la Selecţionare, nu-i aşa ? continuă unchiul cel vârstnic. Vizirul s-a interesat ieri de tine. Cică o carieră adevărată la Palatul Viselor începe la Interpretare, pentru că doar acolo se face într-adevăr o muncă de creaţie şi se pot vedea calităţile reale ale omului. Nu crezi ?

Mark-Alem ridică din umeri, ca pentru a da de înţeles că alegerea sectorului nu a depins de el. I se păru că surprinde o scânteiere tainică în privirea unchiului cel vârstnic.

Deşi guvernatorul îşi coborî imediat ochii în farfurie, luminiţa aceea neobişnuită nu-i scăpă nici mamei lui Mark-Alem. Urmărea plină de curiozitate şi suspiciune discuţia despre Tabir Saray la care participau acum toţi mesenii, în afară de fiul ei.

în afară de cel care se afla... chiar în interiorul Palatului. Mintea îi lucra cu înfrigurare. Nu cumva îşi păzise băiatul atâta timp pentru a-l arunca acum în cuşca leilor, o cuşcă având un nume sonor, e drept, dar care,

în realitate, nu era altceva decât un mecanism orb, fatal şi sângeros, aşa cum i-au spus adineauri ?

Privea cu coada ochiului profilul ascuţit al fiului. Oare cum se va descurca Mark-Alem al ei în noianul acela de vise, în vârtejul de nori al nălucirilor, în coşmarul acela, vecin cu moartea ? Cum de-l lăsase să se afunde în haosul acela ?

în jur, discuţia despre Tabir Saray era în toi, dar Mark-Alem se simţea obosit şi n-o mai urmărea. Kurt şi unul dintre veri discutau dacă nu cumva revigorarea Palatului Viselor demonstra criza actuală a marelui stat otoman sau era doar o coincidenţă,

timp în care guvernatorul repeta întruna: „Lăsaţi discuţia asta pe altă dată”.

În fine, musafirii s-au ridicat de la masă ca să-şi bea cafeaua în salon. Plecară târziu, spre miezul nopţii. Mark-Alem a urcat cu paşi domoli în camera lui. Nu-i era somn, dar nici că-i păsa. Aflase că toţi noii funcţionari de la Tabir Saray suferă de insomnie în primele două săptămâni de la angajare. Apoi, somnul le revine.

Se întinse pe pat şi rămase cu ochii deschişi o bucată de vreme. îşi depăna fuiorul gândurilor în linişte. Era o insomnie nedureroasă, conştientă şi rece. Şi nu doar insomnia lui era alta. Totul în el se schimbase. Ceasul mare de la răscruce bătu ora două. îşi zise că pe la trei, trei şi jumătate o să adoarmă. Şi atunci, din ce dosar îşi va lua visele din noaptea aceea ?

Acesta a fost ultimul gând al lui Mark-Alem înainte ca somnul să pună stăpânire pe el.

3. Interpretarea

Mult mai repede decât se aştepta, înainte ca primăvara să-şi facă simţită prezenţa (el crezuse că primăvara aceea, ba chiar şi vara avea să le petreacă la Selecţionare), înainte, deci, de schimbarea anotimpului, Mark-Alem fu transferat la Interpretare.

într-o bună zi, înaintea pauzei de dimineaţă, fu anunţat să se prezinte la biroul directorului general. Dar de ce ? întrebă el, după care regretă, pentru că i se păru că pe chipul curierului apăruse un zâmbet ironic. Era clar că la Tabir Saray nu se puneau asemenea întrebări.

În vreme ce străbătea coridorul, prin cap îi treceau tot felul de gânduri negre. Oare nu făcuse vreo greşeală ? Sau poate că se trezise vreun sărăntoc din- tr-o provincie îndepărtată a imperiului să bată la uşile tuturor şefilor, reclamând că visul lui fusese aruncat pe nedrept la coş ? încercă să-şi amintească visele din ultimele zile pe care le trecuse, cu mari îndoieli, la „neimportante”, dar nu-i venea nici unul în cap. Dar poate că nu pentru asta îl chemau. Poate că era cu totul altceva,

aşa cum se întâmplă de obicei: te caută pentru ceea ce te aştepţi mai puţin. Dezvăluise cuiva vreun secret al Palatului ? De când începuse munca aici nu se întâlnise cu nici un prieten. întrebând pe coridoare cum să ajungă la direcţiune, fu din ce în ce mai sigur că mai trecuse o dată pe acolo. Intr-un rând i se păru că se înşală, pentru că holurile clădirii semănau teribil între ele, dar când, în cele din urmă, se trezi în camera cu sobă de mangal unde, în spatele mesei de lemn, stătea omul cu faţa prelungă, care privea neîncetat spre uşă, se convinse că birourile direcţiunii generale erau chiar acelea în care fusese în prima zi de muncă la Tabir Saray. Ocupat până peste cap, uitase complet de existenţa omului din faţa sa, ba chiar nici în momentul acela nu ştia ce funcţie are la Tabir Saray cel ca- re-i aprobase angajarea acolo. Era unul dintre numeroşii directori-adjuncţi sau, poate, chiar directorul general ?

în picioare, complet abulic de emoţie, Mark-A- lem aştepta ca directorul să i se adreseze. Dar ochii funcţionarului fixau în continuare usa şi, deşi îi ştia de-acum meteahna, tânărul crezu pentru o clipă că trebuia să mai vină cineva înainte de a i se comunica pentru ce fusese chemat. în cele din urmă, directorul îşi dezlipi privirea de la uşă.

— Mark-Alem, spuse el aproape în şoaptă.

Tânărul simţi sudori reci pe spinare. Nu

ştia ce să facă, să-i spună „vă rog”, sau „eu sunt”, sau poate altceva, ori să aştepte fără un cuvânt acolo unde se afla. Acum era convins că-l chemaseră pentru ceva rău.

— Mark-Alem, repetă directorul, după cum ţi-am spus când ai venit, ne eşti simpatic.

O, Doamne, îşi zise Mark-Alem. Din nou fraza aceea ciudată pe care crezuse că n-o s-o mai audă niciodată.

— Ne eşti simpatic, continuă funcţionarul, şi din acest motiv, de azi înainte ai să treci la Interpretare.

Mark-Alem simţi cum îi bubuie urechile. Privirea i se opri involuntar pe soba de mangal din mijlocul camerei, al cărei jăratic, pe jumătate acoperit cu cenuşă, părea că-i surâde batjocoritor asemenea oamenilor care zâmbesc cu ochii mijiţi. Era acelaşi jăratic care arsese scrisoarea lui de recomandare în ziua aceea de neuitat în care pusese pentru prima oară piciorul acolo.

— Ai dreptate să nu fii prea entuziasmat, auzi Mark-Alem vocea celuilalt şi-şi spuse: ce-i cu mine ?

Realitatea era că nu simţea nici o bucurie, totuşi trebuia să-i mulţumească, cu atât mai mult, cu cât intrase în biroul acela plin de teamă. Dădu să zică ceva, dar vocea oficialului îl întrerupse:

— Faptul că nu te bucuri arată că ai înţeles bine răspunderea noii tale munci.

Interpretarea este considerată, pe drept cuvânt, creierul Palatului; aici salariul este mai mare, dar şi munca e mai grea. Uneori va trebui să stai peste program şi, în plus – iar ăsta este lucrul cel mai important –, acolo ai mai multe responsabilităţi. Totuşi, trebuie să apreciezi favoarea pe care ţi-o facem. Să ţii minte că la Tabir Saray drumul spre vârf începe de la Interpretare.

Acesta a fost momentul în care îşi întoarse pentru prima oară ochii spre Mark-Alem, evitând totuşi să-l privească în faţă.

Drumul spre vârf începe la Interpretare, îşi aminti el vorbele directorului. Tocmai se pregătea să spună că poate nu e potrivit pentru o muncă atât de grea cum este interpretarea viselor, când omul din faţa lui, parcă ghicindu-i gândul, îi ieşi în întâmpinare:

— Interpretarea viselor este o muncă dificilă. Ba chiar foarte dificilă. Ea nu are nimic de-a face cu sensurile banale care se dau în popor viselor: şarpele e de rău, coroana, de bine, şi aşa mai departe. Şi nici cu cărţile populare care explică visele. La Palat, interpretarea este mult, mult peste toate acestea. Aici operează altă logică, alte simboluri şi alte sensuri.

Cu atât mai nepregătit sunt eu pentru asta, vru să-i spună Mark-Alem. El se temuse ştiind că va avea de-a face cu simbolurile tradiţionale, darămite când era vorba de altele necunoscute. încercă, în cele din urmă, să zică

ceva, dar celălalt îl întrerupse din nou:

— O să mă întrebi cum vei sti să foloseşti cheile interpretării. Nu-ţi fie frică, fiule, o să înveţi şi încă repede. Asemenea ţie, cu teamă şi fără să aibă încredere în forţele lor, au început toţi cei care sunt astăzi crema Interpretării. Două săptămâni, maximum trei, or să-ţi ajungă ca să înveţi. Şi apoi, şi-i făcu un semn să se apropie, iar Mark-Alem făcu un pas spre masă, nici n-ai nevoie de mai mult. Ba chiar este rău să ai prea multe informaţii, pentru că există riscul să-ţi faci treaba mecanic. Interpretarea este în primul rând o muncă de creaţie. Nu trebuie exagerat cu învăţatul unor reguli şi simboluri. Important este să ştii câteva principii, ca la algebră. Şi nici acelea nu sunt bătute în cuie, altfel munca nu ar avea nici o raţiune. Arta celor care interpretează visele începe acolo unde se sfârşeşte rutina. Cea mai mare atenţie trebuie să i-o acorzi interacţiunii dintre simboluri. Şi un ultim sfat: toată activitatea de la Ta- bir Saray constituie un mare secret, dar Interpretarea este secretul-secretelor. Nu uita asta. Şi acum du-te să-ţi iei în primire noul post. Cei de acolo te aşteaptă. Succes!

Mark-Alem ieşi împingând năuc uşa, pe care celălalt începuse deja s-o fixeze cu privirea. O vreme colindă pe coridoare fără să se gândească la nimic, până ce îşi aminti că trebuie să ajungă la Interpretare. Clădirea părea părăsită. Trebuie că pauza de dimineaţă

trecuse în vreme ce el se afla la înaltul funcţionar, altfel nu se putea explica o asemenea pustietate. Era linişte care se lăsa imediat după pauză. Mark-Alem merse mult, în nădejdea că va întâlni pe cineva, dar nu întâlni pe nimeni. Uneori i se părea că aude paşi undeva înainte sau lateral, după colţ, dar îndată ce ajungea acolo paşii păreau a se îndepărta, răsunând ori la etajul de sus, ori la cel de jos. Dacă o să bântui aşa toată dimineaţa ? se întrebă el neliniştit. Vor spune că am întârziat la muncă încă din prima zi. Era din ce în ce mai îngrijorat. Trebuia să-l fi întrebat pe directorul-adjunct, general sau ce naiba era încotro s-o apuce.

Mergea întruna. Coridoarele i se păreau când cunoscute, când necunoscute. Nu se auzea nici o usă deschizându-se. Urcă la etaj pe nişte trepte largi, apoi coborî două etaje. Peste tot era la fel: linişte şi pustiu. îi venea să urle. Avea senzaţia că se află într-o aripă foarte îndepărtată a clădirii, pentru că stâlpii care susţineau tavanul aveau o formă aparte. La un moment dat, tocmai în clipa în care se pregătea să se întoarcă din drum, i se păru că vede pe cineva în fundul coridorului, acolo unde acesta făcea un cot. O porni într-acolo. Omul stătea nemişcat în faţa unei uşi. înainte să ajungă lângă el şi să-l întrebe ceva, celălalt îi făcu semn să se oprească. Mark-Alem se supuse.

— Ce cauţi aici ? îl întrebă necunoscutul.

Aici accesul este interzis.

— Caut Interpretarea, răspunse Mark-Alem. De o oră tot rătăcesc încolo şi încoace.

Omul îl privi bănuitor.

— Lucrezi acolo şi nu ştii să ajungi ?

— Tocmai acum am fost numit, zise Mark-Alem, şi nu ştiu unde e.

Celălalt continua să-l privească ciudat.

— întoarce-te pe acolo pe unde ai venit, catadicsi într-un târziu, şi ia-o pe coridorul principal până la holul mare. De acolo, urcă un etaj şi ia-o pe coridorul din dreapta. O să ajungi direct la Interpretare.

— Mulţumesc, îi spuse Mark-Alem şi făcu stân- ga-mprejur.

Repeta în gând, ca să nu uite, cuvintele necunoscutului : coridorul principal până la holul mare, un etaj mai sus, coridorul din dreapta. Cine o fi omul care m-a salvat ? se întrebă Mark-Alem. Părea un paznic, dar ce să păzească în pustietatea aceea ? Palatul era, într-adevăr, plin de mistere.

De departe i se păru că vede luminile din holul mare, locul unde se întâlneau coridoarele şi scările. Răsuflă uşurat.

Se făceau trei săptămâni de când Mark-Alem lucra la Interpretare. în primele două stătuse pe lângă bătrânii maeştri, învăţând, unul după altul, toate secretele descifrării viselor, până ce, într-o zi, şeful îl strigă şi-i spuse:

— Ai învăţat destul, Mark-Alem. De azi

încolo o să ai dosarul tău.

— Aşa de repede ? făcu Mark-Alem. Sunt eu în stare să lucrez singur ?

Şeful zâmbi.

— Nu te teme. Toţi am început ca tine. Apoi, supraveghetorul e acolo. Poţi să-i ceri ajutorul pentru orice.

De patru zile Mark-Alem lucra de unul singur şi totuşi era mai confuz ca niciodată. Munca la Se- lecţionare, care îl solicitase atât de mult înainte, acum i se părea floare la ureche: nu şi-ar fi putut imagina vreodată că la Interpretare era atât de complicat.

îi dăduseră un dosar considerat uşor, „Viaţă cotidiană, corupţie”, iar el îşi spusese imediat: „O, Doamne, dacă un dosar ca ăsta m-a scos din minţi, ce-o să fac atunci când mi-or pune în braţe dosarul cu comploturile împotriva siguranţei statului ?

Dosarul era ticsit de vise. Citise deja vreo şaizeci şi dăduse deoparte douăzeci, pe care i se păruse că le-ar putea analiza singur. Dar, când le reluase, văzuse că, din contră, tocmai acelea erau cele mai grele. Atunci, din maldărul celor şaizeci, alesese alte câteva, pe care iniţial le considerase mai uşoare, dar după o oră două paginile i se înceţoşaseră dinaintea ochilor, se întunecaseră şi deveniseră ilizibile.

Imposibil, uriaşe în sinea lui pentru a cine ştie câta oară. O să-mi pierd minţile aici. De

patru zile nu reuşise să interpreteze complet nici un vis. Ori de câte ori crezuse că lucrurile sunt clare, apăruseră subit o mulţime de dubii şi, ceea ce i se păruse evident până atunci devenea dintr-odată extrem de neclar. Treaba asta e o nebunie, repeta acoperindu-şi ochii cu palmele. Coşmarul unei posibile greşeli îl urmărea pas cu pas. Avea momente în care credea că toate interpretările sunt greşite şi că doar întâmplător ar fi putut cineva să dea soluţia corectă.

Uneori îl cuprindea o nelinişte extremă. Nu prezentase încă nici un vis rezolvat. Şi superiorii lui ar fi putut crede fie că este un incapabil, fie un mare fricos. Dar ceilalţi cum făceau, de ajungeau să umple zeci de pagini ? O, Doamne, cum de erau atât de calmi ?

Adevărul e că specialiştii în interpretare aveau dreptul să pună deoparte toate visele „grele" din dosarul lor, care erau date apoi experţilor analişti, maeştrii Interpretării. Totuşi, nu era posibil să trasferi la „Interpretare dificilă" majoritatea viselor din dosar.

Mark-Alem îşi masă tâmplele ca pentru a împrăştia sângele care se strânsese acolo şi nu mai voia să circule. Zeci de simboluri îi treceau prin cap: şarpele şi coroana, fumul, mireasa şchioapă, zăpada. îi clocoteau în creier ca un vârtej pustiitor, goneau de acolo reprezentările morale ale lumii, încercau să le înlocuiască într-o mişcare nebunească şi

ilogică. Fie ce-o fi, visului ăstuia îi dau o interpretare la nimereală, îşi zise şi trase mai aproape pagina cu textul visului. Să fie cu noroc! Visul aparţinea elevului unei şcoli religioase din capitală: doi oameni au găsit un curcubeu vechi, căzut pe pământ. L-au ridicat cu greu, l-au şters de praf, unul dintre ei a început chiar să-l vopsească, dar curcubeul nu voia deloc să strălucească. Cei doi l-au pus la loc şi au luat-o la goană.

Hm, făcu Mark-Alem, strângând tocul în mână. Ar fi vrut să scrie ceva, dar brusc îi pieri curajul. Şi totuşi o făcu. Aproape pe negândite sau, mai bine spus, renunţând pe loc la primul raţionament, scrise pe hârtie: Prevestire despre... Ridică imediat tocul de pe foaie. Prevestire despre... Prevestire despre ... O, Doamne, ce putea prevesti un asemenea delir ? aproape că strigă el. E un coşmar, o demenţă! Tăie cuvintele „Prevestire despre” şi împinse disperat foaia spre grămada de vise greu de interpretat. Nu, mai bine să fie dat afară din serviciu, decât să se lase înghiţit de mlaştina aceea. îşi sprijini fruntea în palme şi rămase aşa, cu ochii pe jumătate închişi.

— Ce ai, Mark-Alem ? auzi imediat vocea subţire a supraveghetorului, te doare capul ?

— Da, niţel.

— Nu fi supărat, aşa păţeşte fiecare la început. Ai nevoie de ajutor ?

— Mulţumesc! O să vin imediat să vă cer nişte sfaturi.

— Da? Foarte bine. De când ai venit te-am aşteptat.

— N-am vrut să vă deranjez prea mult.

— O, nu vorbi aşa. Este de datoria mea să te ajut.

— Peste o oră, am să vă aduc ceva, deşi...

— Ce deşi ?

— Deşi nu sunt prea sigur. Poate că interpretarea mea e complet greşită, ca să nu spun prostească.

Supraveghetorul îi zâmbi şi se îndepărtă.

— Te-aştept, spuse.

Acum nu mai am loc de întors, se gândi Mark-Alem. Acum, vreau, nu vreau, trebuie să scriu şi eu ceva, ca toţi ceilalţi.

Păşind cu o vioiciune simulată, se apropie de raftul cu dicţionare. Băgase de seamă că majoritatea colegilor consultau destul de des cărţile de specialitate. Căută câteva expresii mai ciudate, dar nu găsi explicaţii mulţumitoare. Erau câteva arhaisme al căror înţeles se schimbase, evident, cu trecerea secolelor. La fel şi denumirea unei flori, „floa-rea-cuc”, pe care nu o găsi nicăieri. Notă toate expresiile acelea pe o hârtie, cu gândul să-l întrebe mai târziu pe supraveghetor, după care se chinui ceva vreme să scoată o fărâmă de sens din două vise provenite de undeva, de pe ţărmul mării Azov. Intr-unui era vorba despre un omuleţ cu o carte sfântă în mână, despre două ţestoase care mergeau una după alta ca sot şi soţie, într-o duminică liniştită. Nu

te enerva, îşi spuse, punând pagina deoparte. Celălalt vis îi păru mult mai uşor. Dă-i drumul, se încurajă el, fie ce-o fi, şi luă pagina cu visul în care un grup de bărbaţi îmbrăcaţi în negru treceau un şanţ, după care o luau pe un câmp acoperit cu zăpadă. Explicaţia visului i se păru clară: un grup de funcţionari, după ce au uneltit contra statului, depăşesc greutăţile şi o pornesc pe câmpul nins, care simbolizează căderea guvernului.

Aşternu repede-repede această explicaţie pe hârtie, dar, înainte de a scrie concluzia, îşi zise: dar ăsta e chiar un complot împotriva statului. Citi încă o dată explicaţia şi ajunse la aceeaşi concluzie: era ceva asemănător cu un complot. Iar el avea dosarul vieţii cotidiene şi al corupţiei. Derutat, lăsă tocul din mână. Iată că, orice ar fi făcut, totul îi ieşea pe dos. O clipă, îşi spuse apoi. Poate că nu e chiar aşa. La urma urmei, e doar un pas de la corupţie până la o acţiune contra statului, câtă vreme e vorba despre funcţionari. în afară de asta, ah! cât de uituc e, împărţirea pe categorii a viselor era doar aproximativă şi n-ar fi fost deci ieşit din comun ca în dosarul cu viaţa cotidiană să dai peste probleme grave de stat. Ba chiar li se spusese de multe ori cât de onorabil este efortul slujbaşului de la Tabir Saray care caută cu curaj semne importante chiar şi acolo unde s-ar părea că nu sunt decât banalităţi. Da, da, îşi amintea bine aceste instrucţiuni. Se mai spunea şi că Marele Vis apare acolo unde nu

te aştepţi, adică în cele mai banale dosare.

Mark-Alem se simţi revigorat. înainte de a-şi pierde din nou elanul reluă, unul după altul, patru dintre visele de dinainte şi le dădu interpretarea pe loc, în josul paginii. Era mulţumit şi, tocmai când se pregătea să se apuce de al cincilea vis, ceva inexplicabil îl împinse să recitească interpretarea primului. îndoiala îl cuprinse din nou. Poate că am greşit, poate că nu e aşa, îşi repetă în gând. Încet-încet se convinse că interpretarea era într-adevăr greşită. Fruntea i se umplu de o transpiraţie rece şi privi cu ochii stinşi rândurile pe care mâna lui le aşternuse cu atâta siguranţă pe hârtie şi care, acum, îi păreau străine şi ostile. Ce să facă ? îşi spuse înciudat: du- că-se dracului! Cine o să dea atâta importanţă foii ăleia, printre zecile de mii de vise care sunt analizate acolo, şi se pregăti să lase foaia aşa cum era, dar, în ultimul moment, mâna îi ezită din nou. Dar dacă îi va observa cineva greşeala ? Cu atât mai mult, cu cât în vis era vorba despre funcţionarii statului. în plus, asta putea să se afle în cercurile oficiale, iar partea proastă era că fiecare s-ar fi putut simţi acuzat el sau cercul lui de prieteni. Vor cerceta cine a făcut acea interpretare şi, când vor afla, vor începe să bată toba: ia te uită, ia te uită, a ajuns la Tabir Sa- ray un oarecare Mark-Alem, un mucos cu caş la gură care, chiar de la primul vis pe care l-a analizat, a azvârlit cu noroi în

oficialii statului. Fiţi atenţi la şarpele ăsta!

Mark-Alem luă cu atâta iuţeală fila de pe masă, de parcă s-ar fi temut să nu citească cineva ceea ce era scris acolo. Trebuia făcut ceva pentru a corecta prostia aceea, până nu era prea târziu. Dar ce anume ? Intr-un rând îi trecu prin cap să arunce visul la coş, dar îşi aminti că fiecare dosar avea scris pe copertă numărul de vise. Asta-i mai trebuia acum, să înfunde puşcăria ca un răufăcător. Altceva, îşi spuse, altceva. Trebuia să facă altceva. Ah! dacă nu s-ar fi grăbit ca un netot să ia pana, acum ar fi putut da o cu totul altă interpretare visului. Dar îl cuprinsese un soi de avânt diabolic, care îl împinsese să mâzgălească hârtia aceea fatală. Iar acum totul era compromis. Stai aşa, îşi zise, fără a-şi dezlipi privirea de pe propriile-i rânduri, pe care acum le ura, stai puţin, poate că nu e totul pierdut. Parcurse rapid textul şi-şi spuse că se mai putea totuşi îndrepta câte ceva. Când reciti frazele pentru a treia oară, se miră că nu-i trecuse prin cap ceva mai devreme. O uşurare bruscă i se răspândi de la tâmple, coborând prin esofag direct în plămâni. La urma urmei, corecturile sunt ceva obişnuit pentru orice text. Avea să le facă în asa fel încât să nu se observe ni- mic. Va fi pur şi simplu o chestie de exactitate a frazei, cel mult de stil. Citi pentru cine ştie a câta oară fraza: „un grup de funcţionari, după ce au uneltit contra statului..." şi, în cele din urmă,

cu degetele-i tremurând amarnic, după cuvântul „au”, adăugă „împiedicat” şi transformă „uneltit” în „o uneltire”. Fraza avea acum sensul complet schimbat: „un grup de funcţionari, după ce au împiedicat o uneltire contra statului...” Mark-Alem mai citi o dată şi încă o dată textul şi i se păru în ordine. Modificările nu săreau în ochi. Şi, chiar dacă ar fi fost aşa, puteau fi interpretate ca greşeli de scriere, corectate de specialistul în interpretare la recitirea textului. Mark-Alem răsuflă uşurat. Iată că o făcuse în cele din urmă şi pe asta (Mark-Alem, după ce a uneltit contra statului...). Privi în jur cu groază. Dar dacă-l văzuse cineva ? Prostii, îşi zise. Cel mai apropiat coleg era la o asemenea distanţă, încât nu putea citi nici măcar titlul dosarului, darămite textele. Ce bine că scriu mic, îşi zise şi respiră din nou uşurat. După toată emoţia de adineauri, acum se putea relaxa. La naiba cu toate astea!

Privi cu coada ochiului prin sală. Oamenii munceau în linişte, adâncit fiecare în dosarul lui. Nu se auzea nici măcar scârţâitul peniţelor pe hârtie. Ici, colo, câte unul se mai ridica de la masă şi, cu paşi uşori, încercând să nu facă zgomot, ieşea din încăpere. Coborau la arhivă pentru a verifica interpretările unor vise asemănătoare, mai vechi sau foarte vechi, făcute de specialişti celebri. Dumnezeule mare! oftă Mark-Alem privind zecile de capete

aplecate deasupra dosarelor.

În paginile acelea era somnul omenirii, oceanul de coşmaruri în care ei încercau să descopere câteva picături pierdute, câteva semnale. Bieţii de noi, făcu în sinea lui.

Se apucă să citească alte câteva file, dar nu mai avea nici un chef. Ochii parcurgeau textele, dar gândul îi era departe. Oşteni cu feregele pe faţă. Mii de încălţări într-o piaţă şi deasupra lor o frânghie. Zăpadă, din nou, umplând câteva sipete mari, laolaltă cu zestrea unui... bărbat. Ce creier aiurit, gândi Mark-Alem şi brusc, cu un sentiment ciudat, asemănător aleanului, îşi aminti primul vis cu care avusese de-a face la Tabir Saray. Trei vulpi albe pe geamia din subprefectură. Un vis frumos, curat. Unde o mai fi acum, prin ce unghere ale mecanismului acela gigantic ? Oof! făcu el şi se concentră asupra unei pagini. Ar fi vrut să mai rezolve încă vreo două vise până la pauză, dar clopoţelul sună mai devreme decât se aştepta şi închise dosarul.

în subsolul unde îşi luau cafeaua şi salepul era, ca de obicei, agitaţie. Acolo era singurul loc în care Mark-Alem putea să schimbe două vorbe cu oameni cunoscuti sau necunoscut!. La Selecţionare stătuse puţin, aşa că nu-şi făcuse prea multe cunoştinţe, iar la bufet îi vedea şi mai rar. Dar şi atunci îi păreau străini, îi simţea aparţinând unei etape pe care o depăşise deja. îi plăcea mai mult să discute

cu persoane necunoscute, decât cu ei. La Selecţionare nu avusese nici o zi fericită şi poate că acesta era motivul pentru care evita să-şi întâlnească foştii colegi. Şi la Interpretare zilele fuseseră monotone şi triste, cu excepţia celei de azi, când ajunsese să facă, în fine, ceva util. Iată de ce, spre deosebire de alte dăţi, când cobora la bufet cu moralul la pământ, astăzi se simţea ceva mai destins.

— Unde lucrezi ? îl întrebă pe un ton degajat pe cel care se aşezase în faţa lui la masa plină cu ceşti goale de salep.

Celălalt înţepeni brusc, ca în faţa unui superior.

— La înregistrare, domnule, zise.

Mark-Alem realiză că nu greşise. Se vedea imediat că omul era un angajat nou, aşa cum fusese şi el în urmă cu o lună.

— Ai fost bolnav ? îl iscodi sorbind din cafea, mirat el însuşi de siguranţa lui. Eşti foarte palid.

— Nu, domnule, răspunse celălalt, punând ceaşca de salep pe masă. Avem mult de lucru şi...

— Clar, zise Mark-Alem pe acelaşi ton degajat care-l mira. Poate că e sezonul în care vin multe vise.

— Da, da, făcu celălalt şi dădu atât de energic din cap, încât Mark-Alem avu impresia că, dacă ar mai fi continuat, grumazul subţire al tânărului n-ar mai fi rezistat şi s-ar fi frânt.

— Dar dumneavoastră ? cuteză şi novicele.

— La Interpretare.

Ochii celuilalt se luminară şi zâmbi vrând parcă să spună: am bănuit eu.

— Bea-ţi salepul până nu se răceşte, îl îndemnă Mark-Alem, văzându-l că nu mai îndrăzneşte nici să ridice ceaşca de pe masă.

— Este pentru prima dată când mi se întâmplă să stau la masă cu un domn de la Interpretare, zise tânărul, impresionat. Sunt tare bucuros!

încercă în două-trei rânduri să ridice ceaşca, dar nu reuşi s-o ducă până la buze şi o lăsă din nou pe masă.

— Lucrezi de mult la Palat ?

— De două luni, domnule.

După două luni ai ajuns piele şi os, i se adresă Mark-Alem în gând. Oare eu cum voi ajunge, după ceva timp ?

— Am avut tare mult de lucru în ultima vreme, spuse celălalt, reuşind în cele din urmă să soarbă din salep. Am lucrat peste program în fiecare zi.

— Se vede cu ochiul liber, zise Mark-Alem.

Tânărul zâmbi cu aerul că spune: sunt eu de vină pentru asta ?

— Lângă noi s-au nimerit să fie camerele de izolare, continuă el, şi, când e nevoie de copişti, ne strigă pe noi.

— Camerele de izolare *? se* miră Mark-Alem. Ce-s astea ?

— Chiar nu ştiţi ? făcu celălalt, şi Mark-

Alem regretă că-l întrebase.

— N-am avut niciodată de-a face cu ele, murmură, totuşi am auzit câte ceva.

— Sunt aproape lipite de biroul nostru, zise copistul.

— Nu cumva sunt în aripa aceea păzită a Palatului ? întrebă Mark-Alem.

— Chiar aşa, domnule, spuse celălalt, bucuros. Paznicii stau chiar în faţa uşilor. Aşadar, aţi fost pe-acolo ?

— Am trecut doar, pentru altceva, spuse Mark-Alem.

— Doi paşi mai încolo sunt birourile noastre. De-aia, când au nevoie de copişti, anchetatorii trimit după noi. O, asta e într-adevăr o treabă afurisită. E acolo un om pe care-l anchetează neîntrerupt de patruzeci de zile.

— Dar ce a făcut ? se miră Mark-Alem şi, pentru a nu da prea mult de bănuit, râgâi cu nonşalanţă.

— Cum ce a făcut ? Se ştie ce a făcut, zise celălalt, privindu-l cu insistenţă pe Mark-Alem. Este proprietarul unui vis şi, precum ştiţi, Palatul consideră necesar să-i cheme aici pe unii dintre ei, pentru a da explicaţii suplimentare despre visul pe care ni l-au trimis.

— Aha, am auzit eu câte ceva, spuse Mark-Alem şi vru să râgâie iar, dar în privirea celuilalt zări o scânteiere de panică.

— Poate că n-ar fi trebuit să vorbesc despre lucruri atât de tainice, cum sunt toate de pe aici, dar dacă mi-aţi spus că lucraţi la Interpretare am crezut că le ştiţi.

Mark-Alem râse.

— Iţi pare rău că mi le-ai spus ? zise. Eu lucrez într-adevăr la Interpretare şi ştiu secrete de o mie de ori mai importante decât ceea ce mi-ai spus tu.

— Fireşte, fireşte, făcu celălalt mult mai liniştit.

— În plus, continuă Mark-Alem, coborând glasul, eu sunt din familia Qyprilli, aşa că nu-ţi fie frică...

— O, Doamne! exclamă copistul, mi-a stat inima ... O, Doamne, ce noroc pe capul meu să mi se adreseze cineva ca dumneavoastră!

— Şi cum merge treaba cu cel din camera de izolare ? îl întrerupse Mark-Alem. Merge ? Tu lucrezi acolo, nu ?

— Da, domnule, zilele astea am lucrat acolo. Acum de acolo vin. Cum merge treaba ? Cum să spun ? Până acum am umplut sute de pagini de rapoarte. Se înţelege că a băgat-o pe mânecă, deşi nu-i vinovat. E un om neînsemnat dintr-o subprefectu- ră pierdută de la soare-răsare. Când a trimis visul acela nici prin cap nu i-a trecut că va sfârşi la Ta- bir Saray.

— De ce-i aşa de important visul lui? întrebă Mark-Alem.

Celălalt ridică din umeri.

— Habar n-am nici eu. La prima vedere pare banal, dar are el ceva, de vreme ce i se dă atâta importanţă. Interpretarea spune că este nevoie de lămuriri suplimentare. Şi uite, de atâta amar de vreme nu se lămureşte nimic, ba chiar totul e şi mai confuz.

— Nu pricep, ce vor de la omul acela ?

— E greu de spus, domnule. Nici eu nu ştiu prea bine. I se cer nişte amănunte cam ciudate. Se înţelege că nu le poate da. Doar a trecut atâta vreme de când a visat visul acela. În plus, după atâtea zile de când e închis aici, e zăpăcit de tot. Este evident că visul i-a ieşit complet din minte.

— Apar des astfel de cazuri ? întrebă Mark-Alem.

— Nu cred. Două, trei pe an, nu mai multe. Altfel, oamenii se vor speria şi nu-şi vor mai trimite visele.

— Desigur. Şi ce-o să se întâmple acum cu el ?

— Vor continua să-l interogheze până când, până când... – copistul îşi deschise larg braţele – nu ştiu nici eu până când.

— Hm, foarte curios, făcu Mark-Alem. Aşadar, nu rămâne fără consecinţe să trimiti vise la Tabir Saray. Intr-o bună zi poţi primi citaţie să te prezinţi aici.

Celălalt dădu să spună ceva, dar se auzi clopoţelul care anunţa sfârşitul pauzei şi, după ce se salutară, cei doi se despărţiră.

în vreme ce urca treptele, Mark-Alem

repeta în gând cele auzite de la copist. Ce erau, Doamne, camerele acelea de izolare ? La prima vedere n-aveau nici un sens, nici o logică, dar cu siguranţă se înşela. Erau, fără îndoială, un soi de puşcărie. Dar de ce ? E cert că dintr-un vis nu-ti rămâne mai nimic în memorie, spusese copistul. Asta trebuie să fie motivul adevărat al încarcerării proprietarului său: să-şi uite visul. Interogatorii epuizante de zile şi nopţi întregi, procese-verbale nesfârşite, solicitarea unor amănunte referitoare la ceva ce nu poate fi niciodată exact, cum este visul, până când acesta se descompune şi dispare complet din memoria celui care l-a visat. Spălarea creierului, într-un cuvânt, îşi spuse Mark-Alem. Sau un ne-vis, dacă ar putea fi acceptat un asemenea cuvânt, aşa cum se spune ne-legiuit, ca opus al cuvântului legiuit, ori ne-om, în opoziţie cu om. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât se convingea mai abitir că era singura explicaţie. Erau, se părea, străfulgerări de idei periculoase, pe care statul, pentru un motiv sau altul, trebuia să le izoleze, aşa cum este izolat microbul ciumei până la neutralizarea lui.

Mark-Alem urcase scările şi mergea acum alături de alte zeci de slujbaşi, înghiţiţi unul după altul de uşile deschise de o parte şi de alta a coridorului. Cu cât se apropia mai mult de sălile Interpretării, cu atât simţea că siguranţa de paradă pe care o afişase la bufet,

la fel ca orice superioritate dobândită prin supunerea altuia, îl părăsea. În locul ei începu să-l apese din nou teama, o teamă crescândă, ritmată, trans- formându-l în acelaşi funcţionar anonim, pierdut în mecanismul acela gigantic.

Zări de departe masa de lucru şi dosarul şi se aşeză acolo ca pe un teribil ţărm al somnului, lăsân- du-se împroşcat cu stropi negri şi ameninţători, avortaţi din cine ştie ce adâncimi înfricoşătoare. O, Doamne, ajută-mă! îşi spuse el.

Vremea era din ce în ce mai rece. Anotimpul acela înşelător, care-ţi strecura nesiguranţă în suflet, o ţinea aşa de două săptămâni. La fel ca ieri, şopteau oamenii, privind pe fereastră norii grei de apă. Deşi sobele de teracotă duduiau încă de dimineaţă, în birourile de la Interpretare înţepeneai de frig. Uneori Mark-Alem nu-şi scotea deloc paltonul. Era greu de înţeles de unde venea tot frigul acela. Nu pricepi ? îl întrebase un tip cu care îşi băuse odată cafeaua la bufet. Din dosare vine frigul şi umezeala asta. Toate relele de acolo ne vor veni, tinere. Mark-Alem se prefăcu a nu-l auzi. Pentru că, ce altceva ar putea să vină din tara somnului ? urmase celălalt. Este ca tara morţii. Sărmanii de noi, care lucrăm cu dosarele alea! Mark-Alem plecase fără un cuvânt. Poate că era un agitator, îşi spuse el mai târziu. Se convingea

din ce în ce mai mult că Tabir Saray colcăia de tot felul de indivizi ciudati şi de mistere.

Şi câte nu auzise el în tot timpul acesta despre Tabir Saray şi ceea ce se făcea acolo! La prima vedere aveai impresia că slujbaşii nu vorbeau nimic despre toate astea, dar, cu trecerea zilelor, dintr-o frază şoptită la bufet, dintr-alta auzită pe coridor, la poartă sau la biroul de alături, încet-încet şi fără să vrei, puteai să-ţi încropeşti o imagine completă, care să-ţi stăruie îndelung în amintire. Aşa, de exemplu, existau voci care susţineau că visatul individual nu este decât o fază intermediară pentru om, deoarece va veni o vreme în care visul îsi va pierde această calitate şi, la fel ca gesturile sau ca acţiunile omului, va deveni vizibil şi pentru ceilalţi. Pe scurt, aşa cum o plantă sau un fruct stau ascunse sub pământ până ce le vine vremea să iasă la lumină, şi visul omenesc este acum ascuns în somn, lucru care nu va mai continua multă vreme. Intr-o bună zi, el va ieşi la lumina soarelui, îşi va ocupa locul alături de gândirea, experienţa şi activitatea omenească şi – o fi bine sau rău, aşa ceva numai Dumnezeu ştie – va schimba lumea.

Alţii spuneau că Apocalipsa nu era altceva decât ziua în care visele vor ieşi din închisoarea somnului, pentru că învierea morţilor, pe care oamenii şi-o imaginează într-o manieră banală şi metafizică, nu se va manifesta decât în această formă. Nu sunt

oare visele mesajele morţilor ? se întrebau ei. Această dorinţă seculară, rugă, protest, insistenţă, spune-i cum vrei, va ieşi într-o zi la suprafaţă.

Mai erau şi alţii, care, acceptând toate acestea, le explicau altminteri. Ieşirea viselor la lumină, spuneau ei, în climatul aspru de aici, nu va însemna decât pieirea, dispariţia lor. Aceasta va marca ruperea de coşmarurile morţilor, deci de trecut, rupere considerată de unii drept o mare nenorocire, de alţii, o eliberare şi o renaştere adevărată a umanităţii.

Toate aceste speculaţii îl oboseau pe Mark-Alem. Cele mai insuportabile totuşi erau zilele acelea lungi şi incolore, în care nu se spunea nimic şi nu se petrecea nimic, iar el era obligat să lucreze cocoşat peste dosarul lui, trecând din visul unuia în visul altuia ca printr-o negură rece şi tristă ce-i părea uneori că se va destrăma, dar care-i înceţoşa şi mai mult ochii.

Era într-o vineri. Pentru şefii Palatului ziua aceea avea ceva special. Şi asta pentru că vinerea era ales Marele Vis trimis apoi la palatul suveranului.

Afară aştepta trăsura cu emblema imperială şi gărzile. Marele Vis va porni spre palat, dar agitaţia, nerăbdarea şi curiozitatea vor persista chiar şi după plecarea lui: oare cum îl va primi suveranul ? De regulă, ecoul venea a doua zi: padişahul e mulţumit sau padişahul

nu a spus nimic, ori, mai rar: pa- disahul e nemulţumit de Marele Vis. Dar asta se întâmpla extrem de rar.

Oricum, aici zilele i se păreau mai palpitante şi avea impresia că se succedă cu o mai mare repeziciune. În aşteptarea zilei de vineri, săptămâna trecea şi ea în zbor. Asta în vreme ce în celelalte sectoare atmosfera era plictisitoare, monotonă şi cenuşie.

Mark-Alem se cufundă în lectura dosarului din faţa sa. începuse să prindă meseria şi analiza viselor i se părea mult mai uşoară. Peste câteva zile avea să-şi termine primul dosar. îi mai rămăseseră câteva pagini. Citi două, trei vise plicticoase, cu ape negre, murdare, un cocoş bolnav împotmolit într-o mlaştină şi un reumatism care ieşise în afara trupului cuiva aflat la o petrecere de ghiauri. Ce tâmpenii ! îşi spuse el şi lăsă tocul din mână. Doar mocirla aia mai rămăsese neinterpretată. Gândul îi zbură din nou la sălile Marelui Vis, ca atunci când eşti plictisit şi-ţi aminteşti cu jind de bairamul de acum câteva zile. Săli pe care nu le văzuse niciodată, ba mai mult nici nu ştia în ce aripă a Palatului se află, şi totuşi era convins că, spre deosebire de restul încăperilor, acelea aveau ferestre înalte până la tavan prin care intra o lumină tulbure ce înnobila oamenii şi lucrurile din jur. Acolo chiar şi un coşmar, înfricoşător prin natura lui, deoarece vine direct din zona întunecată a creierului, trebuie să fie măreţ şi

solemn. Că este aşa o arată chiar faptul că, stâlciţi în bătăi şi însângeraţi, condamnaţi! strigau cu ultima suflare: trăiască sultanul !

Ehei, făcu în sinea lui Mark-Alem şi luă din nou tocul în mână. încercă să lucreze fără întrerupere, până ce auzi clopoţelul care anunţa sfârşitul programului. îi mai rămăseseră doar două vise din dosar. N-ar fi fost rău să le termine şi pe acelea o dată pentru totdeauna.

Din toate părţile se auzea zgomotul celor care se ridicau de la masă şi se înghesuiau spre ieşire. în scurt timp, când se făcu din nou linişte, Mark-Alem observă că în sală mai erau doar aceia care doreau să lucreze peste program. Simţi că pustiul rămas după plecarea celorlalţi se strecura în el. Mark-Alem trăise această stare ori de câte ori stătuse peste program. Dar nu avea ce face. Era recomandabil pentru toţi să rămână când şi când după orele de program, în afara cazurilor obligatorii. O să vadă el ce va face astă-seară. înăbuşindu-şi cu greu un oftat, începu să citească o pagină. Hm, făcu chiar după primul rând. Unde mai citise el visul acesta? Un maidan cu tot felul de lucruri sub un pod şi un instrument muzical... Fu cât pe ce să strige de uluit ce era. Era pentru prima oară când dădea peste un vis care-i trecuse prin mână şi la Selecţionare. Se bucură ca şi când ar fi întâlnit un vechi prieten, privi în jur pentru a le face cunoscută şi altora această

coincidenţă, dar în sală erau puţini oameni, iar cel mai apropiat se afla la zece metri distanţă.

înviorat, Mark-Alem începu să citească textul visului, la început destul de amuzat, apoi din ce în ce mai atent. Nu pricepea nimic, dar nu-şi făcea probleme. La prima vedere multe vise păreau astfel, ilogice, ca un perete neted de care nu te puteai agăţa, dar era de ajuns un singur amănunt pentru ca enigma să se lase dezlegată. Uite, şi ăstuia o să-i găsească clenciul. Şi îndată după asta, cu experienţa pe care o avea, îl va diseca bucată cu bucată. Auzise că, la fel ca şi el, plini de emoţie de parcă ar fi fost vorba despre dezvirginarea unei fete, bătrânii specialişti în interpretare povesteau istorii cu vise imposibil de abordat la început, care-i chinuiseră ca pe hoţii de cai până când, brusc, atunci când se aşteptau mai puţin, cedaseră şi se lăsaseră pătrunse.

Mark-Alem începu să citească în şoaptă. Maidanul cu vechituri, vechiul pod, instrumentul muzical necunoscut şi taurul sălbatic. Erau o mulţime de simboluri, dar nu se legau aproape deloc. Iar într-un vis, raporturile dintre simboluri sunt mai importante decât simbolurile înseşi. Le puse în relaţie două câte două: podul cu taurul, instrumentul muzical cu maidanul, apoi podul cu instrumentul muzical, maidanul cu taurul şi din nou taurul cu instrumentul muzical. Din ultima asociere părea să iasă un oarecare

sens: taur, instrument muzical şi pod, dar era ceva ilogic: un taur (forţă brutală şi necontrolată), stârnit de muzică (viclenie, ascunzişuri, propagandă permanentă), va distruge vechiul pod. Dacă în locul podului ar fi fost un stâlp, sau un zid de cetate, sau un alt simbol al statului, atunci visul ar fi putut avea un sens, dar podul nu avea nimic în comun cu statul. Este, de obicei, simbolul unui bine care li se face oamenilor în genere cum ar fi o fântână, un drum... Dar ia stai niţel, îşi zise Mark-Alem, şi un
gând ciudat îl făcu să sară ca ars. Podul avea legătură cu numele lor de familie... Oare ce nenorocire...

Citi textul încă o dată cu sufletul la gură şi se simţi ceva mai bine: taurul nu se năpustea în nici un caz asupra podului. El se învârtea pe maidan, atâta tot.

Vis idiot, îşi spuse Mark-Alem. Bucuria că-l regăsise în dosarul său fu înlocuită de un sentiment de ciudă. Acum îşi amintea că, şi atunci când îl citise la Selecţionare, i se păruse ilogic. Ar fi putut să-l arunce la cos încă de acolo! Mark-Alem înmuie tocul în cerneală şi se pregăti să scrie „neinterpreta-bil”, dar mâna îi rămase o clipă în aer. Să-l lase pentru a doua zi ? Să-l întrebe pe supraveghetor ? În realitate, deşi se putea consulta cu acesta, faptul în sine nu făcea o impresie prea bună. Mark-Alem simţea că se enervează. Era mai bine să termine dosarul în

seara aceea, căci oricum îl ţinuse şi aşa destul de mult...

Luă ultimul vis, îl descifră cât putu de repede, apoi se întoarse iar la cel rămas. Era nehotărât. Ar fi vrut să scrie pe foaie „neinterpretabil”, să predea dosarul şi să plece, când în sală intră şeful Interpretării. O bucată de vreme acesta discută cu suprave- ghetorul, apoi privi în jur ca şi când i-ar fi numărat pe cei rămaşi, după care îi spuse din nou ceva supraveghetorului.

— Tu şi tu, se auzi vocea supraveghetorului, după plecarea şefului. Mark-Alem întoarse capul. Şi voi doi de acolo. Şi tu, Mark-Alem, voi o să lucraţi as- tă-seară suplimentar. Şeful mi-a spus ceva despre un dosar urgent care trebuie rezolvat de îndată.

Nimeni nu zise nimic.

— Până or să aducă dosarul, mergeţi şi luaţi-vă ceva de la bufet, mai spuse supraveghetorul. Poate că va trebui să stăm mai mult.

Ieşiră din sală unul câte unul. Pe coridoare se auzea, ici-colo, zgomotul uşilor încuiate. Plecau şi ultimii întârziati.

Bufetul părea părăsit la ora aceea târzie din du- pă-amiază. Chelneri puţini cu chipuri obosite, o parte dintre mese strânse pentru curăţenie, toate acestea te deprimau. Mark-Alem comandă o ceaşcă de salep şi un covrig, după care se aşeză la cea mai îndepărtată masă. Nu voia să fie deranjat. Bău încet

salepul, muşcă în silă din covrig, apoi, cu paşi domoli, fără a privi nici în dreapta, nici în stânga, ieşi.

O bucată de vreme merse ca năuc pe coridorul nesfârşit de la parter. încă nu se înserase, deşi umbrele se îndeseau. Sub cupola mare din hol se stingeau ultimele sclipiri ale zilei. N-avea de ce să se grăbească şi îşi spuse că ar fi putut merge până în holul mare, ca să nu se închidă de pe acum în biroul plicticos în care lucra. Când şi când se auzea scârtâitul vreunei usi care se închidea. Coridorul era pustiu şi avu brusc o senzaţie de mulţumire pentru că putea merge singur prin acel imens spaţiu abandonat, spre cupola uriaşă cu lumina ei cenuşie filtrată prin geamurile prăfuite.

Ajunse chiar sub cupolă şi, după ce privi aşa cum priveşti în afundul unei peşteri, se pregăti să se întoarcă. Deodată i se păru că aude un zgomot în liniştea aceea de mormânt. Se opri şi ciuli urechile. Părea zgomot de paşi care se apropiau. Poate că sunt portarii, îşi zise el şi dădu să plece. Ceva însă îl ţintuia locului. Zgomotul era acum mai aproape şi venea dintr-un coridor lateral. Mark-Alem se lipi de zid şi aşteptă să vadă ce se petrece. O, Doamne, făcu în clipa în care de după colţ apăru un grup de oameni care duceau pe umeri un sicriu negru. Ei nici nu-l băgară în seamă şi dispărură pe holul lateral. E cel anchetat pentru visul lui, îşi zise Mark-Alem,

în vreme ce paşii se auzeau din ce în ce mai stins. Privi în jur. Se afla exact acolo unde văzuse paznici în faţa camerelor de izolare. O, Doamne, cu siguranţă că el era.

Un sentiment de neputinţă, ca un val ce se apropie din ce în ce mai mult, îl cuprindea pe măsură ce urca treptele. îşi amintise în câteva rânduri de nefericitul acela, dar nu crezuse niciodată că soarta avea să fie atât de crudă cu el. Ba chiar, la bufet, încercase să mai dea de copist pentru a-l întreba ce se mai întâmplase cu prizonierul, fusese eliberat sau se mai afla încă acolo. Se pare însă că omul nu reuşise să-şi uite visul. Sau poate că aşa stăteau lucrurile: cei chemaţi la Tabir Saray aveau un asemenea sfârşit. Un monstru, scrâşni Mark-Alem, mirat de încrâncenarea cu care pronunţase cuvântul acela. Nu-ţi ajung toate astea, ne mai şi înghiţi de vii.

Pe masă găsi un dosar nou pe care supraveghetorul i-l lăsase în timp ce era la bufet. îl răsfoi aproape cu ură şi văzu că nu avea mai mult de cinci, şase file. Textele trebuiau analizate chiar în seara aceea, în sală fuseseră aprinse lămpile. Frigul devenise înţepător, pentru că nimeni nu se îngrijise să mai bage cărbuni în sobă. Mark-Alem luă primul vis şi, fără a-i citi începutul, văzu că textul se întindea până jos, ba mai mult, lucru foarte rar, continua pe cealaltă pagină. Observă apoi că nu se termina nici pe aceasta, nici pe a treia, până ce, spre marea lui mirare,

realiză că toate cele şase file ale dosarului cuprindeau relatarea unui singur vis. Nu avusese niciodată prilejul să întâlnească un asemenea text. Trebuie să fie un vis ciudat, gândi el, şi-şi aruncă ochii pe pagini, fără a citi însemnările despre posesor şi adresa lui. Va avea probleme mari cu delirul acela fără cap şi coadă, mai mult ca sigur indescifrabil, rodul vreunei cumplite nopţi de coşmar.

Şi visul era într-adevăr aşa, delirant. De regulă, coşmarurile le erau încredinţate specialiştilor cu experienţă. Ba chiar se spunea că, înainte vreme, atât la Selecţionare, cât şi la Interpretare, ele erau aranjate în dosare speciale, care aşa se şi numeau: „Vise negre – deliruri”. Mai apoi, din pricini neclare (se spunea că tendinţa ca aceste dosare să fie „crema” arhivei fusese adevăratul motiv), tradiţia dispăruse şi, de atunci, delirurile erau distribuite, în funcţie de conţinut, în celelalte categorii de vise. Totuşi, când repartizau dosarele, supraveghetorii de sală aveau grijă ca ele să le fie încredinţate celor mai buni specialişti. Mark-Alem nu ştia cum să-şi explice postura în care se afla în momentul acela: ca pe o dovadă de încredere a superiorilor în calităţile sale, ori ca pe un gest răuvoitor. Se adânci din ce în ce mai neliniştit în lectura visului. Aşa ceva, într-adevăr, nu mai întâlnise până atunci. Era vorba de nişte păpuşari care călătoreau printr-o stepă presărată cu cadavre de tigri, morţi de o boală

ciudată în secolul al XI-lea. Pagina întâi era ocupată în întregime de descrierea acestei scene cu păpuşari, care duceau cu ei, pare-se, un blestem ce avea să fie aruncat asupra vulcanului Krtoh... rtoh... krt (numele acestuia se scurta mereu în ultima parte, spre vest), în timp ce deasupra stepei se ridica o stea nebună. Apoi, cel cu delirul, care se afla pe undeva, pe aproape, reuşise să se strecore sub pământ, unde dăduse peste colţul unei zile luminoase ca un diamant, ascunsă de cine ştie cine în subteran, într-o zi din timpul universal, intangibil, indestructibil şi imposibil de risipit. Colţul acela de zi îl orbise şi astfel, cu ochii arşi, se trezi în infern.

Dement, îl categorisi Mark-Alem complet debu- solat. Totuşi continuă să citească. Cealaltă parte a textului conţinea o descriere a infernului, un altfel de infern, nu cu oameni, ci cu state moarte. Cadavrele lor se întindeau ţepene pe pământ: imperii, emirate, republici, monarhii constituţionale, confederaţii. Hm, făcu Mark-Alem, ia stai o ţâră. Contrazicându-i prima impresie, visul ăla părea deosebit de periculos. întoarse pagina, pentru a vedea cine-şi asumase riscul să-l trimită. „Visat în a doua jumătate a nopţii de 19 decembrie de către călătorul X la Hanul celor doi Robert (Paşalâcul Albaniei Centrale).” Ah, a scăpat flăcăul, îşi spuse Mark-Alem cu un sentiment de uşurare. Preţ de o secundă îsi aminti sicriul acoperit cu pânză neagră,

transportat acum, cu siguranţă, spre cimitirul central al capitalei. A simţit capcana şi chiar în ultima clipă a zburat zbârrr, îşi zise. Se aşeză mai bine pe scaun şi continuă să citească. Statele moarte, ajunse în infern, nu trec prin chinurile pe care le suferă de obicei păcătoşii când poposesc pe lumea cealaltă. în plus, iadul acesta avea o calitate specială: de aici te puteai întoarce pe pământ. Astfel, într-o bună zi, state moarte de mult, pe care toţi le consideră terminate, se pot ridica, încetul cu încetul, şi pot apărea din nou la suprafaţă. Doar că, aşa cum actorul este fardat înainte de a ieşi pe scenă într-un rol nou, tot astfel li se zugrăveşte şi lor un nou chip, li se schimbă numele, culorile de pe steag etc., în vreme ce în realitate sunt tot ele, cele vechi. Ia vezi, ia vezi, îşi zise Mark-Alem. Obişnuit din copilărie cu discuţiile despre state şi politica lor, înţelese de îndată cam unde bătea omul. Era clar că visul, cu excepţia primei părţi, era o făcătură. Ciudat cum de trecuse de Selecţionare. Sau poate că, sesizân- du-se că e o provocare, fusese lăsat special să treacă. Dar cu ce scop, oare ? Şi de ce i l-au dat tocmai lui ? în plus, ce era aşa de urgent, că trebuise să rămână după program ? Mark-Alem simţi furnicături pe spinare. Ochii nu i se mai dezlipeau de text: „Am văzut statul lui Timur Lenk, pe care-l vopseau ca să-i acopere petele de sânge, pregătindu-l astfel pentru a doua ieşire în lume. Mai încolo, statul lui

Herodot trecea prin aceleaşi chinuri şi, cum mi s-a spus, avea să iasă pentru a treia oară la lumină şi să cadă iar, şi tot aşa, mereu”.

Cu degetele tremurându-i, Mark-Alem închise dosarul. Provocarea era evidentă. Totuşi, avea să scape din capcană. Avea să-i păcălească el pe ei. Va lua tocul şi va scrie pe pagina alăturată: „Vis născocit şi provocator la adresa statului, în cutare şi cutare scop, având cutare şi cutare subtext”. Chiar aşa o să scrie. Statele de azi, inclusiv Imperiul Otoman, nu ar fi altceva, după mintea celui care visase acest vis, decât vechi structuri criminale, îngropate cu multă vreme în urmă şi întoarse din morti ca nişte spirite rele.

Lui Mark-Alem îi plăcu formularea aceasta, ba chiar luă tocul pentru a o aşterne pe hârtie, dar brusc îl cuprinse îndoiala. Dar dacă or să-l întrebe: Cum de le ştii tu atât de bine pe toate astea, Mark-Alem ? Puse tocul jos. Nu trebuia să se lase descoperit. Mai bine să dea delirului o explicaţie mai simplă. Vis nereal, cu o nuanţă de provocare, trimis cu intenţii rele, lucru demonstrat de faptul că nu se dădea nici numele posesorului şi nici adresa lui.

Aşa va scrie, totuşi nu avea de ce să se grăbească. Dintre cei care rămăseseră împreună cu el peste program nu plecase nici unul. Mark-Alem privi în jurul lui. Lumina slabă a lămpilor făcea ca atmosfera din sală, cu slujbaşii răspândiţi ici, colo, să pară şi mai sumbră. Frigul devenea tot mai pătrunzător.

Mai bine rămânea cu paltonul pe el. Oare cât o mai trebui să stea acolo, Doamne ? Văzu că numai doi dintre colegi scriau ceva. Ceilalţi îşi sprijiniseră capul în palme, la fel ca şi el, şi păreau duşi pe gânduri. Primiseră oare vise obişnuite, sau deliruri cum primise el ? Poate că numai lui i-au făcut asta. Se primea rar câte un delir, care arăta ca un rechin în plasa plină cu peşti obişnuiţi. Şi totuşi, era posibil ca şi ceilalţi să fie în situaţia lui. Graba de a distribui dosarele la o oră târzie, după program... Era ceva necurat aici, ceva suspect. Mark-Alem simţi din nou fiori pe şira spinării.

Unul din cei doi slujbaşi care scriau se ridică în cele din urmă, se apropie de supraveghetor şi, după ce-i dădu dosarul, plecă. Mark-Alem luă tocul, apoi îşi zise că mai are vreme şi îl puse din nou jos. Transcrierea explicaţiei nu avea să-i ia mai mult de un sfert de oră. Mai bine să mai aştepte. Tot felul de gânduri negre i se învârteau prin cap.

Peste o jumătate de oră plecă un alt slujbaş. Mark-Alem îşi simţea picioarele sloi şi, la gândul că nu peste mult timp şi mâinile aveau să-i fi îngheţate bocnă, luă tocul şi începu să scrie. În timp ce scria, îl auzi pe încă un coleg plecând din sală, dar nu ridică privirea să vadă cine e. Când termină de scris văzu că în afara supraveghetorului mai rămăseseră trei slujbaşi. O să aştept să plece încă unul, apoi o să mă ridic şi eu, îşi spuse el. Gândul însă, prin cine ştie ce minune, îl purtă spre locul

acela cu nume ciudat, Hanul celor doi Robert, unde se desfăsurase – real sau fictiv – delirul din dosarul lui. încercă să şi-l imagineze pe călătorul cu chipul galben ca ceara care dis-de-dimineaţă, după ce aruncase plicul în cutia poştală atârnată pe uşa veche a hanului, plecase având pe chip un zâmbet sardonic.

Scârţâitul unui scaun îl trezi pe Mark-Alem din visare. Mai plecase cineva. Acum, când mai rămăseseră încă doi funcţionari în afară de el, îşi spuse că ar fi făcut o bună impresie ca el, tânăr slujbaş, să plece dacă nu ultimul, măcar penultimul. Şi astfel aşteptă până ce mai plecă unul din colegi. Acum mă voi ridica, îşi zise el când văzu că rămăsese penultimul. Poate că şi supraveghetorul speră să se termine odată.

Mark-Alem se ridică şi închise dosarul. Trebuie că era foarte târziu. Supraveghetorul părea la fel de extenuat ca şi ceilalţi. Mark-Alem se apropie, îi dădu dosarul şi spuse în şoaptă:

— Noapte bună!

— Noapte bună, Mark-Alem, îi răspunse supraveghetorul. Ştii pe unde să ieşi ? La ora asta toate porţile Palatului sunt închise.

— Aşa ? Era pentru prima oară când auzea acest lucru. Şi pe unde se iese ?

— Prin curtea din spate, îi răspunse supraveghetorul, pe la Recepţie. Cu siguranţă că n-ai fost niciodată pe acolo, dar o s-o găseşti uşor. La ora asta sunt aprinse doar

lămpile de pe coridoarele şi galeriile care duc într-acolo, aşa că, dacă te iei după ele, o să găseşti uşor ieşirea.

— Mulţumesc! zise Mark-Alem.

Ieşi pe coridor şi se convinse că aşa era: lămpile erau aprinse doar într-o direcţie. Merse într-acolo cu urechea ciulită la zgomotul propriilor paşi care-i răsunau destul de straniu în liniştea aceea. Dar dacă mă rătăcesc, se întrebă de câteva ori. Poate că ar fi fost mai bine să fi ieşit împreună cu vreun coleg care ştie drumul. Cu cât înainta mai adânc pe coridoare, cu atât se simţea mai nesigur. Din holul principal, urmând mereu lămpile aprinse, trecu în- tr-o galerie îngustă, de unde intră iar într-un coridor foarte lung. Peste tot era pustiu. Lumina palidă a lămpilor se pierdea în adâncul firidelor. Coborî câteva trepte şi se trezi din nou într-o galerie boltită. Lămpile, deşi mai puţine şi mai chioare, nu se opreau aici. Cât o mai fi asa ? se întrebă el. Intr-un rând i se păru că de după un colţ aveau să se ivească oamenii cu sicriul provincialului, umblând încă brambura prin labirintul acela în căutarea ieşirii. Dacă nu ies mai repede din coşmarul ăsta, o să înnebunesc, îşi spuse el. Să stea pe loc, poate, cine ştie, va veni cineva să-i arate drumul, sau să se întoarcă la Interpretare şi să iasă împreună cu ceilalţi ? Această ultimă idee i se păru cea mai logică, dar imediat îl cuprinse îndoiala: şi dacă nu mai nimereşte la In-

terpretare ? Cine ştie dacă lămpile astea chioare te duc într-adevăr acolo unde trebuie ?

O porni mai departe. îşi simţea gura uscată şi încerca să se calmeze. La urma-urmei, chiar dacă s-ar rătăci şi ar trebui să stea toată noaptea aici, ce mare scofală ? Nu era nici pe câmp, nici în pădure, ci în ditamai palatul. Aşa îşi spunea, deşi un asemenea lucru i s-ar fi părut îngrozitor. Cum să se trezească dimineaţa între zidurile, sălile şi subteranele astea pline cu vise şi deliruri înfiorătoare ? Mai bine pe câmpul îngheţat sau în pădurea cu lupi decât aici. De o sută de ori mai bine.

Grăbi pasul. De cât timp mergea oare aşa ? Brusc, i se păru că aude o zarvă îndepărtată. Se opri. Poate că mă înşală urechile, îşi spuse şi o porni mai departe. Nu peste mult timp zgomotul se repetă, ceva mai aproape acum, deşi nu se distingea totuşi de unde vine.

Urmărind lămpile aprinse, coborî încă un rând de trepte şi ajunse într-un coridor la parter. Zgomotele se stinseră câteva clipe, apoi izbucniră mult mai aproape. Mark-Alem mergea din ce în ce mai repede, cu urechile ciulite, terorizat de gândul că ar fi putut să piardă ocazia aceea, singura lui speranţă. Şi, într-adevăr, zgomotul ba se stingea, ba se auzea din nou, fără să se stingă de tot. Intr-un rând chiar s-a auzit foarte aproape, după care s-a îndepărtat din nou. Mark-Alem aproape că alerga. Nu-şi lua ochii de la pata tulbure de la capătul coridorului, luminată parcă din afară.

Doamne, făcu el, poate că aia o fi ieşirea.

Intr-adevăr, nu se înşelase. Când ajunse acolo, se trezi în faţa unei porţi adevărate. Respiră adânc şi-şi simţi genunchii moi de atâta încordare, cât pe ce să se prăbuşească. Clătinându-se pe picioare, se apropie de poarta prin care răzbătea în clădire, împreună cu aerul rece de afară, şi zgomotul de adineauri. Tabloul care îi apăru deodată în faţa ochilor era mai mult decât surprinzător: curtea din spate a Palatului, inundată de o lumină complet diferită de cea dinăuntru, o lumină mişcătoare, brutală, pierdută în ceaţă sau străpungând-o, năclăind caldarâmul ud, năpădit de o mulţime de oameni, de cai şi de căruţe, unii cu felinare, alţii fără, într-o amestecătură cumplită, de coşmar.

Mark-Alem rămase ţintuit în pragul porţii, fără să-şi creadă ochilor.

— Ce se întâmplă aici ? întrebă pe cineva care trecea cu o grămadă de mături în mână.

Omul îl privi mirat, dar, când îi zări emblema Palatului cusută pe mânecă, îi răspunse politicos:

— Sunt cei care aduc visele, aga, nu vezi ?

Ei erau, într-adevăr, cum de nu-şi dăduse seama ? Uite-i cum păşesc, îmbrăcaţi în scurtele lor de piele, cu cizmele înnoroite în picioare, iar caretele lor, pline şi ele de noroi, aveau pictate pe laterale însemnele Palatului.

Mark-Alem rămase cu privirea aţintită la magazia luminată din dreapta curţii, în care

intrau şi ieşeau oamenii cu visele. Acolo, trebuie că era Recepţia, despre care se spunea că funcţionează zi şi noapte. Fără să ştie nici el de ce, alunecând pe caldarâmul ud printre căruţe şi oameni înghesuiţi la rând, Mark-Alem se trase lângă depozit şi se adăposti sub streaşină lui. Acolo gălăgia era şi mai mare decât în curte. La nişte mese lungi, zeci de mesageri, care fie îşi terminaseră treaba, fie aşteptau să le vină rândul la ghişeu, beau salep sau cafea, ori mâncau pârjoale cu covrigi. Mirosul pâr- j oalelor umpluse magazia.

Mark-Alem se lăsă dus de valul oamenilor zdraveni cu scurte de piele care umblau brambura jur-împrejur, clefăiau, râdeau şi înjurau în gura mare, lată-i, aşadar, pe faimoşii furnizori de vise, pe care, încă din copilărie, Mark-Alem şi-i imaginase ca pe nişte mesageri divini ce străbăteau în caretele lor albastre drumurile împărăţiei. Unii dintre ei erau stropiţi de noroi nu numai pe cizme, ci şi pe mânecile hainelor, ba chiar şi pe spinare, probabil de când se opintiseră să-şi scoată din mlaştini mârţoaga sau căruţa. Pe chipurile osoase aveau semne adânci de oboseală şi nesomn. Chiar şi vorba o aveau cu totul diferită de cea a slujbaşilor de la Tabir Saray – ton aspru, oarecum vulgar, expresii tari, ca o mâncare sărată şi iute. Complet buimăcit de agitaţia aceea, Mark-Alem trase cu urechea la discuţiile lor. Aici puteai afla noutăţi din toaţe

colţurile împărăţiei. Curierii povesteau despre peripeţiile călătoriei, despre necazurile pe care le aveau cu funcţionarii tâmpiţi din provincie, cu hangiii beţi sau cu santinelele de la posturile de control.

Un glas răguşit îi atrase atenţia şi, fără să se întoarcă să vadă cine povestea, încercă să desluşească vorbele omului: Nechezau şi săreau în loc, dar nu făceau nici un pas înainte. Eram singur cuc în stepă, la ieşirea din Jenisheher, un orăşel izolat de unde luasem o cantitate mică de vise, cinci cu totul, strânse în decurs de o lună; imaginaţi-vă în ce fundătură mă aflam. Aşadar, caii nu se clinteau din loc. I-am fript cu biciul de le-am rupt spinarea, dar ei nu şi nu, aşa cum fac când dau peste cadavru de om. M-am uitat în jur. Câmp şi iar câmp, nici urmă de mormânt. în vreme ce-mi băteam capul ce să fac, deodată îmi amintesc de dosarul cu vise luat de la Jenisheher. Poate că din cauza lor nu vor caii să se mişte, mi-am zis. Poate că somnul şi moartea sunt acelaşi lucru. Fără să mai stau pe gânduri, mi-am deschis tolba şi am scos dosarul cu pricina. Am coborât apoi din caretă, am pus dosarul jos, în colb, m-am urcat iar, am biciuit caii şi ei au pornit-o de îndată. La naiba, mi-am zis, uite cum e treaba. Am oprit din nou, m-am întors la locul în care lăsasem dosarul, dar, imediat ce l-am luat în caretă, caii au încremenit din nou, tropăind şi nechezând ca prima oară. Ce să fac ? Am

transportat mii de vise la viaţa mea, dar aşa ceva n-am păţit niciodată. M-am hotărât, prin urmare, să mă întorc la Jenisheher fără dosar. L-am lăsat chiar în mijlocul câmpului şi m-am întors. Acolo, scandal mare cu şeful secţiei locale. Eu îi spuneam că nu-i pot lua visele, să vină să vadă cu ochii lui cum fac caii, iar el, cap pătrat, urla: De cinci săptămâni nu ne-a luat nimeni visele, iar acum o să ne laşi şi tu de izbelişte, o să mă plâng, o să te reclam la centru, ba chiar şi la Sheh-ul-Islam! Plân- ge-te şi reclamă cui vrei tu, i-am spus, eu nu pot risca să rămân pe aici cu celelalte dosare, pentru cinci vise pricăjite ale tale. Atât i-a trebuit prăpăditului: Sigur, visele noastre n-au valoare pentru voi, vă plac mai mult cele ale curtezanelor sau ale poeţilor din capitală. Dar stăpânirea a spus că astea, ale noastre, sunt vise adevărate, pentru că vin de la talpa ţării, nu de la poponarii ăia parfumaţi. Şi dă-i, şi ţine-o tot aşa, până ce mi s-a urcat şi mie sângele la cap, şi numai Allah ştie cum de n-am pus mâna pe bici să-i fac spinarea mai fragedă ca pântecul. De bătut nu l-am bătut, dar ce nu i-am spus şi eu ?! Eram nervos şi obosit de atâta drum, aşa că m-am răzbunat pe el. L-am înjurat pe el, rahatul lui de oraş, subpre- fectura aia păduchioasă, mai înnămolită decât o uliţă de sat, plină de beţivi şi de nebuni care nici măcar de visat nu visează ca lumea, câtă vreme visele lor îmi speriau caii. Dacă ar fi după mine, i-am mai

zis, i-aş retrage pentru cel puţin zece ani Jenisheher-ului dreptul de a mai trimite vise în capitală. Asta l-a scos din ţâţâni şi l-a făcut să necheze mai ceva decât caii mei. Mi-a zis că o să mă denunţe pentru ceea ce-i zisesem, dar l-am ameninţat şi eu că, dacă va face cum spune, o să-l dau în gât că înjurase Palatul. Cum, a urlat el, când am înjurat eu sfântul Tabir Saray ? Cum îndrăzneşti să spui aşa ceva ? L-ai jignit, i-am spus eu, l-ai numit cuib de curtezane şi de poponari. Atunci cretinul ăla a trecut brusc de la furie la rugăminţi şi lacrimi. Nu-mi face rău, aga, îmi tot repeta, am nevastă şi copii, nu mă nenoroci.

Hohotele celorlalţi acoperiră pentru scurt timp vorbele curierului.

— Şi pe urmă, ce-a mai fost pe urmă ? întrebă careva.

— Pe urmă au venit subprefectul şi imamul pe care i-a anunţat cineva. Când au auzit despre ce era vorba, au început să se scarpine în cap, căci nu ştiau nici ei ce hotărâre să ia. Să mă oblige să iau dosarul se temeau. Lasă că asta însemna să mă ţină prizonier acolo, pentru că bidiviii mei nu voiau să plece. Să accepte că visele din subprefectura lor sunt atât de malefice, încât îi împiedicau pe curieri să-şi facă datoria, iar nu se putea. Dar pentru mine timpul era preţios. Aveam la mine mai mult de o mie de vise adunate din celelalte provincii şi, dacă întârziam, puteam s-o păţesc. Atunci le-am spus să vină cu mine

până în locul în care lăsasem dosarul, ca să vadă cu ochii lor minunăţia. Ei au acceptat şi aşa, înghesuiţi ca sardelele în careta mea, am mers până la ieşirea din Jenisheher. Dosarul era tot acolo. L-am luat, l-am dus la caretă şi am plesnit caii cu biciul, dar ei au început să necheze şi să sară în loc, ca şi cum lângă noi s-ar fi aflat dracul în persoană. Apoi am dat jos dosarul, i l-am pus subprefectului în braţe şi... minune, caii au pornit-o imediat. Mi-a venit în gând să-i las aşa, cu dosarul în mână, şi s-o tai, dar mi-a fost teamă de vreo încurcătură şi m-am întors la ei. Vedeţi, i-am întrebat, acum v-aţi convins ? Cu ochii holbaţi de spaimă, murmurau „Allah” şi nu ştiau ce să facă. În timp *ce* încercam să găsim o rezolvare, şeful secţiei, înfricoşat peste măsură de faptul că el ar fi putut fi cel mai cumplit pedepsit pentru faptul că trimitea la Tabir Saray vise atât de malefice, s-a gândit să scoatem din dosar visele unul câte unul, pentru a-l depista pe cel cu pricina. În felul acesta, celelalte aveau să iasă din discuţie. Ne-am bucurat cu toţii de ideea lui şi, fără prea multă vorbă, am făcut precum a zis, scoţând din dosar când un vis, când altul. în felul acesta, nu ne-a fost greu să descoperim visul blestemat. L-am scos din dosar şi mi-am con- tinuat drumul.

— Ala n-a fost vis, ci piază rea, zise unul.

— Şi ce vor face acum cu el ? întrebă un altul. Nici un curier n-o să-l poată lua.

— Acolo să rămână, spuse răguşitul.

— Dar poate că e un vis important, cu atât mai mult cu, cât e asa de ciudat.

— Să fie cum o fi, zise curierul, şi de aur poate să fie! Câtă vreme nici caii nu vor să-l ducă, înseamnă că ăsta nu-i vis, ci diavolul în persoană. Pricepi, ăsta e dracul gol!

— Şi totuşi...

— Nici un „şi totuşi”. Câtă vreme nici caii nu vor să-l ducă, înseamnă că o să putrezească acolo, în blestematul de Jenisheher.

— Nu-i aşa, spuse un curier bătrân, nu mai ştiu cum e acum, dar, înainte vreme, pentru situaţii ca asta se foloseau curieri pedeştri.

— A existat asa ceva ?

— Bineînţeles, răspunse bătrânul. S-au mai petrecut asemenea lucruri, deşi arareori. La asta foloseau curierii pedeştri. Cei vechi ştiau ei ce ştiau.

— Şi cât timp i-ar trebui unui curier pedestru să ducă visul ?

— Depinde de distanţă. Cred că de la Jenisheher ar putea face cam un an şi jumătate.

Doi, trei inşi fluierară a mirare.

— Să nu vă miraţi, spuse bătrânul. Guvernul ştie el ce face.

În vreme ce curierii începură să discute despre altceva, Mark-Alem fu împins de lângă ei. Peste tot era hărmălaie, la intrarea în clădire, în depozit şi dinaintea ghişeului de la Recepţie, unde curierii, în- tr-o ordine pe care lui Mark-Alem îi era greu s-o înţeleagă, îşi lăsau dosarele.

Unul dintre ei, despre care se spunea că, beat fiind la un han, îşi pierduse geanta cu dosarele, stătea acum deoparte, cu ochii roşii, şi bea încontinuu, murmurând numai el ştia ce.

Chiar şi afară, pe stradă, se auzea hărmălaia amestecată de voci, scârţâit de roţi pe caldarâm într-un du-te vino neîncetat şi nechezat de cai, zgomote ce-l iritau îngrozitor pe Mark-Alem. Şi tot aşa va fi până în zori, îşi spuse el buimac. Până în zori, Doamne, repetă apoi, în vreme ce se strecura prin învălmă- şeala aceea ca să ajungă acasă.

4. Ziua liberă

Se trezise în câteva rânduri cu groaza în suflet că întârzie la lucru. Când întindea mâna să dea la o parte cuvertura, prin creierul lui înceţoşat de somn se strecura gândul că ziua aceea era liberă şi el se afunda din nou în somnolenţa chinuitoare. Era pentru prima dată, de când se angajase la Tabir Saray, că i se dădea o zi liberă.

în cele din urmă deschise ochii. Lumina se strecura domoală prin perdelele albe. Se întinse cu poftă, dădu la o parte pătura şi se ridică din pat. Trebuie că era târziu. îşi privi chipul umflat de somn în oglindă. îşi simţea capul greu, ca de plumb. Nimeni n-avea să-l creadă că în ziua lui liberă se scula mai obosit decât în celelalte.

Nu fusese niciodată un somnoros, şi totuşi îi plăceau dimineţile petrecute în pat, la ora la care spărgătorii de bănci, vracii, lampagiii şi prostituatele obosite dormeau duşi.

După ce se spălă pe faţă se mai dezmetici niţe- luş. Avea impresia că, dacă s-ar fi concentrat puţin, ar fi putut să-şi amintească cele două, trei vise scurte pe care le avusese spre dimineaţă. De când lucra la Tabir Saray visase rar, ca şi cum visele nu mai îndrăzneau să-l viziteze pe el, cel care le cunoştea toate secretele şi ar fi putut să le spună: Gata,

lăsaţi-mă pe mine, găsiţi pe altcineva.

Coborând treptele, simţi mireasma cafelei prăjite şi a pâinii puse pe plită. Maică-sa şi Lokja îl aşteptau de mult cu micul dejun.

— Bună dimineaţa! zise el.

— Bună dimineaţa! îi răspunseră ele, privindu-l cu drag. Ai dormit bine ? Pari odihnit.

El dădu afirmativ din cap şi se aşeză lângă soba plină cu jăratic, alături de care se afla măsuţa scundă cu serviciul de ceai. Plecând zilnic devreme şi în grabă aproape că uitase de momentul acesta încântător, când reflexiile serviciului de argint, ale jarului şi ale vaselor de aramă de pe vechea sobă îi creau, împreună cu lumina înşelătoare de afară, sentimentul unei dimineţi veşnice şi pline de tandreţe.

Mark-Alem mâncă fără grabă, apoi îşi bău cafeaua împreună cu maică-sa. După ce luă ultima sorbitură, ea întoarse ceaşca pe farfurioară şi o chemă pe Lokja să-i ghicească. înainte vreme, la ora asta servitoarea tălmăcea visul unuia sau altuia din casă, dar acum, de când Mark-Alem îşi începuse munca, nimeni n-o mai solicita pentru aşa ceva. Asta se întâmplase chiar din prima lui săptămână la Tabir Saray, când o mătuşă dăduse năvală peste ei ca să-i povestească băiatului ce visase cu o noapte înainte. Ce noroc pe noi, strigase ea, avem în familie un ghicitor în vise, nu ne mai trebuie vrăjitoare şi ţigănci! Mark-Alem se

burzuluise mai mult ca niciodată. Cum îndrăznea gură-spartă aia să-i aducă visele ei tâmpite şi fără pic de valoare să i le interpreteze ? Drept cine îl lua, oare ? Mătuşa rămăsese mută de uimire, după care plecase jignită şi numai cu mare greutate reuşiseră verii lui în cele din urmă s-o împace.

Mark-Alem privea jăraticul sobiţei, ce părea că doarme sub stratul alb de cenuşă.

— Azi e vreme bună, spuse maică-sa, nu vrei să ieşi niţel din casă ?

— Ba da, răspunse Mark-Alem.

— Nu e soare, totuşi n-ar fi rău să iei o gură de aer proaspăt.

Mark-Alem dădu din cap.

— Aşa e, n-am mai ieşit de mult din casă, zise.

Rămase o clipă tăcut, fixând cu privirea jăraticul, apoi se ridică, îşi puse paltonul şi, după ce-şi luă la revedere de la maică-sa, ieşi.

Cerul era într-adevăr închis. îşi ridică privirea ca pentru a căuta soarele pe imensitatea lui goală, al cărei cenuşiu îi păru brusc insuportabil. De mult nu mai văzuse cum arăta cerul la ora aceea a zilei. Era ciudat de sărăcăcios, cu câţiva nori banali şi două-trei păsări zburând plictisite. De când se angajase la Tabir Saray, umbla prin oraş doar dimineaţa, foarte devreme, când afară era urât, cu creierul tulbure de nesomn şi se întorcea aproape pe întuneric, fără a mai vedea nimic în jur din pricina oboselii. Aşa

încât astăzi îşi privea oraşul ca omul întors dintr-o scurtă călătorie. Privirea i se muta aproape cu uimire când spre dreapta, când spre stânga. Nu numai cerul, ci orice altceva – zidurile clădirilor, streşinile, trăsurile şi arborii din parc – îi păreau decolorate şi fără viată. Ce-o mai fi şi asta ? se întrebă el. Lumea întreagă i se părea acum fără haz şi palidă, ca după boală.

Mark-Alem simţi un sloi de gheaţă în piept, în vreme ce picioarele, după ce-l purtaseră de-a lungul propriei străzi, acum îl duceau spre centrul oraşului. Ambele trotuare erau pline de oameni, dar mişcările lor păreau stranii, aveau parcă o rigiditate ciudată, şi tot atât de nefiresc era şi zgomotul roţilor de trăsură ori crainicul sărman din Piaţa Islamu- J lui, ce părea a clama întreaga zădărnicie a lumii.

Ceva se întâmplase cu oraşul, cu oamenii, cu toate celelalte. Acolo... (Mark-Alem zâmbi în sinea sa amintindu-şi parcă un secret sacru) acolo... în dosarele lui, realitatea era altfel, frumoasă şi plină de culoare. Norii, pomii, zăpada, podurile, păsările, totul era acolo mai viu şi mai sonor. Până şi mişcările oamenilor şi ale lucrurilor erau mai libere, mai curgătoare şi mai armonioase, asemenea galopului unui cerb prin negură, nesocotind complet legile spaţiului şi ale timpului. Cât de închistată, de limitată şi de plicticoasă părea lumea aceasta în comparaţie cu cealaltă, al cărei slujbaş era.

Mark-Alem continua să privească abulic oraşul. Toate erau într-adevăr banale şi de o

tristete sfâşietoare. Mai bine că nu iesise în oraş şi nu se mai întâlnise cu nimeni din ziua în care începuse lucrul la Tabir Saray. Acesta era şi motivul pentru care slujbaşilor de la Palat li se dădeau zile libere extrem de rar. Acum pricepu că nici măcar nu avusese nevoie de aşa ceva. Şi că nici nu avea de ce să mai iasă vreodată în oraşul acela mort.

Mark-Alem continua să privească indiferent în jurul său. înţelegea din ce în ce mai bine că asta nu fusese ceva întâmplător şi că cealaltă lume, oricât de mult l-ar fi necăjit uneori, îi era mult mai apropiată decât aceasta. Nu-şi închipuise niciodată că lumea reală îi va deveni atât de nesuferită după o absenţă de numai câteva luni. Auzise despre unii funcţionari vechi ai Palatului, care se despărţiseră voluntar de lumea de afară, că atunci când se arătau întâmplător în societate păreau nişte cadavre vii. Oare nu se va transforma şi el, după câţiva ani, în- tr-o asemenea creatură ? Şi ce dacă ? îşi zise. Ia uite ce lume „frumoasă” va lăsa în urmă! Oamenii fac glume tâmpite la adresa slujbaşilor fanatici, dar nu se gândesc deloc la cât de goală şi de sărăcăcioasă se vede lumea lor dinspre Tabir Saray.

Ajunse în cele din urmă la cafeneaua Hadjilelek, unde venea frecvent să bea o cafea când... era... (fulgerător, creierul său alungă pe rând cuvintele „viu”, apoi „treaz”). Ajunse, deci, în faţa cafenelei unde îşi bea cafeaua pe

vremea când era un simplu tânăr locuitor al capitalei, fără serviciu. împinse uşa şi intră.

Fără să privească pe nimeni, porni spre colţul din stânga, unde îi plăcea să stea de obicei, şi se aşeză pe un scaun. Preferase întotdeauna să vină aici pentru că, spre deosebire de cafenelele vechi, canapelele şi divanele fuseseră înlocuite cu nişte taburete joase de piele, pe care se stătea comod.

Cafegiul avea o figură posomorâtă.

— Mark-Alem ? făcu el uimit, apropiindu-se cu ibricul de cafea în mână. Unde ai fost atâta vreme ? Am crezut că eşti bolnav, pentru că, s-o spun p-aia dreaptă, n-am putut crede că ţi-ai schimbat cuibusorul.

Mark-Alem evită cu un zâmbet orice explicaţie. Zâmbi şi cafegiul, după care se dădu mai aproape şi-i zise în şoaptă:

— Pe urmă am aflat eu cum stă treaba... Cafeaua, ca de obicei, cu puţin zahăr ? schimbă rapid subiectul, când îl văzu pe Mark-Alem încruntându-se.

— Da, ca de obicei, zise Mark-Alem fără să-l privească.

încercă să-şi înăbuşe un oftat, privind ţintă firi- şorul de cafea care curgea din ibric în ceaşca grosolană. După ce cafegiul plecă, îşi roti ochii prin încăpere să vadă dacă clienţii obişnuiţi erau acolo. Erau aproape toţi, hogea de la geamia de alături cu cei doi inşi înalţi care nu vorbeau niciodată, şmecherul cartierului, Aii, înconjurat, ca de obicei, de un

grup de admiratori, ba chiar şi cheliosul mărunţel care stătea mereu aplecat deasupra unui teanc de hârţoage vechi, despre care cafegiul dădea tot felul de lămuriri, în funcţie de starea sufletească în care se afla. Uneori spunea că ar fi nişte manuscrise antice pe care eruditul său muşteriu se chinuia să le traducă, alteori, că sunt documentele unui proces mai vechi pierdut de acesta sau, în fine, că ar fi niscai terfeloage găsite în sipetul vreunui bătrân senil.

Iată-i şi pe orbi, îşi spuse Mark-Alem. Erau la locul lor obişnuit, în dreapta tejghelei. Ce belea şi cu ăştia, i se plânsese într-o zi cafegiul lui Mark-Alem. în prăvălia mea ar veni, cu siguranţă, muşterii mult mai „subţiri”, dacă ăştia, sluţi cum sunt, nu mi-ar ocupa cele mai bune locuri. Dar n-am ce le face, m-au prins la înghesuială. Sunt protejaţi de stat şi nu pot să-i dau afară. Mark-Alem îl întrebase ce înseamnă că „sunt protejaţi de stat” şi atunci cafegiul, care aştepta o asemenea întrebare, îi povestise ceva ce-l lăsase cu gura căscată. Orbii care veneau aici nu erau orice fel de orbi, betegiţi de vreo boală sau accident, şi nici invalizi de război. Dacă ar fi fost dintr-ăştia, el i-ar fi primit cu dragă inimă în cafeneaua lui. Ei orbiseră însă din nişte motive pe care nici n-ai fi putut să le bănuiesti. Mark-Alem îsi aminti că în copilărie auzise vorbindu-se despre faimosul „Firman al orbilor”, fără să înţeleagă ce era cu el. Negustorul îi explicase

că cei doi fuseseră la început oameni ca toţi oamenii, doar că ochii lor nu erau ochi obişnuiţi, ci ochi de lup. Pentru a-şi apăra orânduirea şi cetăţenii de o asemenea nenorocire, slăvitul stat osman dăduse un decret special conform căruia locuitorilor cu ochi de lup trebuia să li se scoată ochii. Urmaseră văicăreli nesfârşite, campanii de capturare a lor, până ce, în final, guvernul le oferise o pensie viageră celor care se prezentau voluntar. înţelegi acum de ce nu-i pot alunga din cafeneaua mea ? în plus, mai sunt şi mândri de sacrificiul pe care l-au făcut. Cine ştie, poate s-or crede niscaiva eroi.

Culmea, lui i se păruse că cei doi orbi sunt jalnici cu banderola aceea neagră pusă de-a curmezişul frunţii. Mai întâlnise el pe acolo fel de fel de ochi îngrozitori la vedere, iar acum, când şi-i amintea, sfidători şi oribili, aflaţi parcă nu în mijlocul unei frunţi omeneşti, ci tocmai în înaltul cerului sau pe coasta muntelui, simţea cum îl trec fiori de spaimă.

Gândul îi zbură din nou, de data aceasta aproape dureros, la tărâmurile nesfârşite de dincolo. Uneori îşi spunea că, după ce vor mai trece câţiva ani, nu-l vor mai impresiona nici minunăţiile şi nici grozăviile lumii acesteia, care nu erau, la urma urmei, decât nişte copii nereuşite ale celor de dincolo, trecute întâmplător de ţarcul care le desparte.

Infernul şi paradisul acolo se află, îşi spunea ori de câte ori auzea pronunţându-se

cuvintele: ce minune sau ce grozăvie.

Usa cafenelei se deschise şi intrară câţiva func-
> , »
ţionari de la consulatele străine din apropiere. Uite că tot aici îşi beau cafeaua, îşi zise Mark-Alem. La masa lui Aii se făcu linişte. înainte vreme, Mark-A- lem le aştepta cu nerăbdare sosirea şi privirea lui se oprea admirativ pe veşmintele lor europene, dar astăzi, culmea-culmilor, străinii i se părură nein- teresanti.

Era ceasul acela al dimineţii la care cafeneaua era de obicei plină. Mark-Alem îi recunoscu pe funcţionarii de la Banca Islamică, aflată la douăzeci de metri mai încolo, apoi îşi făcu apariţia poliţistul din intersecţie, care părea abia ieşit din post, după care intrară câţiva clienti necunoscuti. De la masa lui Aii , » >
se auziră nişte hohote înfundate. De ce n-ati râde, îi certă Mark-Alem în gând, după mintea voastră puţintică lumea e un câmp plin cu floricele.

Brusc, ca un nor negru apărut din senin, îi reveni în amintire seara de alaltăieri, petrecută la preaputer- nicul său unchi, Vizirul. Nu-l mai văzuse de aproape un an şi când, întorcându-se de la slujbă, văzuse la poartă trăsura cu iniţiala „Q” pictată pe laterale, se înfiorase aşa cum păţea de fiecare dată. Dar rămăsese şi mai uluit atunci când maică-sa îl anunţase că Vizirul trimisese

trăsura pentru el şi că-l aştepta acasă.

Deşi îl primise cu amabilitate, Vizirul părea obosit şi posomorât. Cu privirea ascuţită de nesomn, şo- văia chiar şi când vorbea, de parcă cea mai mare parte a cuvintelor le păstra pentru el. Grijile stăpânirii, îşi spusese Mark-Alem. Vizirul îl întrebase despre munca de la Tabir Saray, iar el începuse să-i povestească, la început cu destule opinteli, apoi mai coerent, dar, în vreme ce vorbea, avusese impresia că Vizirul îl asculta cu gândul aiurea. Amintindu-şi mai târziu despre toate acestea, Mark-Alem se ruşinase dându-şi seama că Vizirul nu numai că ştia de-a fir a păr tot ceea ce-i povestise el, dar că era mult mai bine informat decât oricine din interiorul Palatului. După asta Vizirul a început şi el să-i povestească despre Tabir Saray, cu glas domol şi numeroase întreruperi, lăsând multe lucruri în ceaţă, şi totuşi, din vorbele lui Mark-Alem aflase mai multe despre Palat decât în lunile în care lucrase acolo.

Erau doar ei doi, ceea ce nu se mai întâmplase până atunci, cu ceştile de cafea dinainte, şi Mark-Alem încă nu ştia de ce fusese invitat. Vizirul vorbea cu voce joasă, amestecând din când în când tăciunii din sobiţa care părea mai prezentă acolo decât Mark-Alem. Apoi spusese ceva despre relaţiile Qyprilliilor cu Palatul Viselor, relaţii care de-a lungul a sute de ani fuseseră, cum poate a mai auzit Mark-Alem, foarte complicate. După

aceea dădu să mai adauge ceva, poate despre încercările familiei de a desfiinţa Tabir Saray, ceea ce Mark-Alem mai ştia din auzite, dar la un moment dat Vizirul se întrerupse şi, minute în şir, mâna lui răscoli cu un gest nervos jăraticul din sobiţă. Nu e nici un secret că, înainte vreme, Tabir Saray s-a aflat sub influenţa băncilor şi a negustorilor de bronz, reluă el, şi că, în ultimul timp, Palatul s-a apropiat iar de grupul lui Sheh-ul-Islam. O să mă întrebi: dar ce importanţă are asta ? Are, chiar una extrem de mare. Căci nu degeaba se spune că acela care conduce Palatul Viselor are de fapt în mână frâiele statului.

Mark-Alem auzise câte ceva şi despre asta, dar niciodată atât de explicit şi mai cu seamă din gura unui demnitar cu o poziţie atât de înaltă în ierarhia statului. Rămăsese aşadar mut de uimire, dar Vizirul îl ului încă o dată întrebându-l dacă ştie ce se întâmplă cu puzderia de vise care sunt analizate la Tabir Saray. Roşu la faţă, Mark-Alem ridicase din umeri şi spusese „Nu”. îi venea să intre în pământ de ruşine. Adevărul e că se întrebase şi el într-un rând ce se întâmplă cu ele, dar imediat după aceea îşi răspunsese cu naivitate că, după ce este ales Marele Vis, aidoma perlei extrase din scoică, restul viselor, devenite inutile, sunt împachetate şi trimise la arhivă.

Când însă Vizirul îi pusese aceeaşi întrebare, înţelese că ar fi o prostie să-şi

închipuie că tot mormanul acela de vise e dus la gunoi, după ce este scoasă la iveală floarea cea rară, Marele Vis. Văzân- du-l atât de nedumerit, Vizirul îi explicase pe scurt că alegerea Marelui Vis este datoria maeştrilor interpretării, sarcină importantă, fireşte, câtă vreme întregul sector se numeşte aşa. Pe lângă asta, maeştrii au şi misiunea de a întocmi rapoartele secrete, de a formula predicţiile, care ajung apoi pe biroul suveranului.

Mark-Alem îl asculta numai ochi şi urechi. Desigur că Marele Vis rămâne cel mai important, sublimase celălalt, mai ales acum când este vorba despre familia noastră. Apoi îl fixase îndelung pe Mark-Alem, ca pentru a se convinge că acesta e conştient de faptul că Qyprilliii avuseseră de-a face mai mereu cu Marele Vis. înţelegi la ce mă refer ? îl în-trebase. În ochi îi apăruse o sclipire de rău augur. Toţi privesc spre Marele Vis... Frazele Vizirului deveniseră iar neclare, ezitante. Se spun multe despre Marele Vis, urmase, dar e greu de apreciat câte sunt reale şi câte nu. Iţi spun totuşi că Marele Vis poate pricinui schimbări uriaşe în politica statului. Privirea lui redevenise ironică. Un asemenea vis a dat ideea marelui masacru căruia i-au căzut victimă prinţii albanezi la Monastir. Ai auzit despre acest masacru ? Tot astfel a fost schimbată politica faţă de Napoleon sau a fost decisă căderea Marelui Vizir lusuf. Şi câţe

altele… Nu degeaba se spune că puterea directorului tău, un ins umil în aparenţă, fără alte demnităţi, rivalizează cu a noastră, vizirii cei mari.

Apoi zâmbise cu amărăciune. Şi asta, continuase încet, deoarece el deţine o armă teribilă: lipsa concretului.

Mark-Alem nu-şi lua privirea de pe chipul celuilalt. Lipsa concretului, repeta în sinea sa uluit, în vreme ce Vizirul continua să-i explice că din Tabir Saray nu ieşise şi nici nu avea să iasă vreodată un decret, dar că Palatul nici nu avea nevoie de aşa ceva. El emite idei, cărora mecanismul lui straniu le insuflă o forţă malefică, pentru că ideile acelea sunt scoase din adâncurile cele mai întunecate ale spiritului otoman.

După cum ţi-am mai spus, noi, Qyprilliii, am avut adesea de-a face cu Marele Vis. Am fost deseori loviţi de el… Mark-Alem îşi amintea şi acum nopţile chinuite de şoapte şi de groază de acasă de la el. în mintea lui, Marele Vis căpătase chipul unui şarpe veninos. Simţea că, pe măsură ce vorbea, Vizirul devenea tot mai incoerent. în argumentele lui se ivea o geană de lumină, pe care se grăbea apoi s-o acopere la loc. Tu trebuia să intri mai de mult la Tabir Saray, îi spusese, dar poate că nici acum nu e prea târziu… Discuţia devenea din ce în ce mai bizară, mai plină de întreruperi şi semne de întrebare. Mark-Alem nu pricepea ce doreşte de la el. Era evident că Vizirul nu voia să-i

dezvăluie tot. O, Doamne, are dreptate, îşi spusese Mark-Alem, el este ditamai demnitarul, în vreme ce eu sunt doar un prăpădit de conţopist. îl lăsa să priceapă, ba chiar i-o spunea pe faţă că nu-l trimiseseră la Tabir Saray fără un scop. El trebuia să prindă repede, să ajungă să înţeleagă funcţionarea întregului mecanism şi, mai cu seamă, să deschidă bine ochii atunci când o să fie cazul... Adică cum ? Despre ce e vorba ? ar fi vrut să-l întrebe Mark-Alem, dar nu îndrăznise. Totul plutea în beznă. O să mai vorbim noi, îi spusese Vizirul, dar se vedea că nici el nu e hotărât dacă să dea cărţile pe faţă sau nu. Se întorcea din nou la discuţia de mai-nainte, făcea un pic de lumină, apoi o lăsa din nou în beznă.

Ai auzit probabil că, în perioade de criză, puterea Palatului ori creşte nemăsurat, ori se prăbuşeşte. Acum este o asemenea perioadă şi, din nenorocire, Tabir Saray e la mare cinste.

Mark-Alem îşi amintise atunci de tensiunea care se simţea de la o vreme pe coridoarele Palatului. Tabir Saray era în fierbere şi el nu sesizase nimic. În nopţile cu lună plină nebunii sunt mai agitaţi ca de obicei. Nu cutezase nici acum să-l întrebe pe un- chiu-său despre ce criză e vorba. Auzise câte ceva despre proiectul unor mari reforme care-i învrăjbise pe clerici cu armata, dar nu ştia nimic precis.

Poate că erau şi Qyprilliii amestecaţi în toate acestea.

Este o perioadă de criză, continuase Vizirul. Marele Vis poate să lovească din nou. Mark-Alem se străduia să nu scape nimic din vorbele unchiului. Vizirul îi spunea clar să caşte bine ochii. Ar fi trebuit să intri mai de mult acolo, murmurase printre dinţi. Dar nu-i nimic, e greşeala mea. Poate că nici acum nu e târziu... Important este care lume o domină pe cealaltă, urmă el după o lungă tăcere. O, Doamne, iar a dus discuţia departe, îşi zise Mark-Alem. Şi tocmai atunci când părea că va face lumină. Unii cred că lumea groazei, a viselor, într-un cuvânt lumea voastră, este cea care conduce lumea reală, continuase Vizirul. Eu cred însă că totul porneşte de aici, din lumea noastră. Visele, coşmarul, delirul sunt, la urma urmei, un fel de găleată cu care ei scot la suprafaţă ceea ce-i interesează. Pricepi ce vreau să spun ? Visele sunt instrumentul cu care ei scot din adâncul puţului doar ceea ce vor să scoată.

Vizirul se dădu şi mai aproape de Mark-Alem. Ochii îi scânteiau înfricoşător, aidoma unor tăciuni aprinşi. Se zice că uneori Marele Vis e fals, continuase cu voce domoală. Te-ai gândit vreodată la asa ceva ?

Mark-Alem îngheţase de spaimă. Marele Vis, fals ? Nicicând nu-i trecuse prin cap că un creier omenesc ar fi putut îndrăzni să

născocească aşa ceva, fără a mai pune la socoteală curajul de a mai şi povesti. Vizirul continuase apoi să-i relateze ce se mai flecărea despre Marele Vis şi, de câteva ori, Mark-Alem îşi spusese: O, Doamne, se vede clar că şi el gândeşte aşa. Tânărul se dezmeticea cu greu din surpriză. Glasul Vizirului ajungea până la el ca venind din fundul unei mine părăsite. Aşadar, se spune că unele dintre visele ce-i erau prezentate sultanului ar fi false, fabricate la Tabir Saray de către maeştrii interpretării, în funcţie de interesele grupurilor de influenţă rivale sau de starea sufletească a suveranului. Dacă nu erau false pe de-a-ntregul, atunci erau măcar pe jumătate.

Mark-Alem simţise o mare dorinţă să-i cadă Vizirului la picioare şi să-l roage: unchiule, îngă- duie-mi să plec de acolo, nu mă nenoroci! Ştia însă la fel de bine că nu va face asta niciodată, chiar dacă slujba avea să-l ducă pe eşafod.

Geamătul acela îi străbătuse încă o dată fiinţa în timp ce părăsea casa Vizirului, noaptea târziu. Trăsura mergea cu felinarele stinse, şi lui Mark-Alem i se părea că, aşa cum stătea ghemuit în careta neagră cu acel „Q” imprimat ca o ştampilă fatală pe uşi, cutreieră spaţiul dintre cele două lumi, fiecare din ele contestând supremaţia celeilalte.

Să deschidă bine ochii când va fi momentul.

Dar cum va arăta semnalul acela şi cine, înger sau demon, îl va da, printre faldurile de pâclă coborâte peste Tabir Saray ?

Toate acestea şi le aminti Mark-Alem la masa lui din cafenea, în timp ce învârtea între degete ceaşca goală. Neliniştea de atunci îi chinuia sufletul şi acum, la câteva zile după discuţie. Ceva îl împinse să se întoarcă spre masa pehlivanului Aii, ai cărui amici tăcuseră şi se holbau la el.

Mark-Alem se enervă. Cafegiul apucase să le spună, pare-se, că lucra la Tabir Saray. 11 ştia flecar, dar nu într-o asemenea măsură. Deşi, la urma urmei, du- că-se dracului cu ei cu tot! în cafeneaua asta o să mai vină de câteva ori pe an, ori poate deloc.

Se apropia ora prânzului şi prăvălia se golea. Plecaseră şi diplomaţii străini, şi funcţionarii de la bancă. Dispăruseră unul după altul şi prietenii pehlivanului Aii, nu înainte de a-i arunca lui Mark-Alem o ultimă privire admirativă. Numai orbii nu se clinteau de la masa lor şi, pentru că-şi spuseseră de mult ceea ce avuseseră să-şi spună, stăteau acolo ţepeni şi moho- râţi ca unora cărora li s-au înecat corăbiile. Chipurile lor înnegurate păreau a spune: Oare acum, după ce ni s-au scos ochii, treburile statului merg mai bine ? Din câte am auzit, lumea a rămas cum era, ba chiar s-a înrăit mai tare.

Mark-Alem plăti, se ridică şi ieşi. Drumul până acasă îl făcu de-abia, de-abia, regretând

că nu luase o trăsură. Tocmai ajunsese pe strada lui, când auzi

câteva glasuri rostind încet: „Lucrează la Tabir Sa- ray”. Se făcu a nu băga de seamă şi-şi continuă drumul. Negustorul de castane şi poliţistul îl salutară cu un respect deosebit. Cu siguranţă că aflaseră unde lucra şi în ochi li se putea citi o asemenea mirare, de parcă s-ar fi aşteptat ca Mark-Alem să fie jumătate om, jumătate spirit, şi nu fiinţă din carne şi oase.

De după grilajul ferestrei de la clădirea de vizavi se ivi o siluetă. Ştia că acolo locuiesc două surori fru- moaşe, la care se gândea adesea, dar astăzi fereastra aceea părea şi ea îndoliată.

Călătoria ta în lumea celor vii se apropie de sfârşit, îşi spuse el, în timp ce împingea poarta cea mare de fier. Avu brusc senzaţia că un fâlfâit de aripi îi însoţea paşii, ca şi cum ar fi avut lipite pe trup spiritele lumii celeilalte. în urmă cu câteva zile, la Vizir, gândul că ar fi putut muri îl răscolise profund, în vreme ce acum nu-i mai păsa. Lumea era atât de cenuşie, încât nu merita să plângi că o pierzi.

Mark-Alem deschise uşa şi, fără a întoarce capul să vadă măcar ce lasă în urmă, păşi înăuntru. Mâine, îşi spuse, gândindu-se la sala friguroasă şi la dosarele care-l aşteptau pe masă. Mâine va fi din nou acolo, în lumea aceea bizară unde timpul, logica lucrurilor şi toate celelalte se mişcă taman pe dos. Şi dacă aveau să-i mai dea vreo zi liberă, el nu va mai ieşi din casă pentru nimic în lume.

5. Arhiva

Imediat după pauza de dimineaţă, Mark-Alem fu anunţat că-l căuta supraveghetorul. Păşind în vârful picioarelor, ca să nu facă zgomot, se apropie de masa acestuia, pe care recunoscu dosarul predat de el în dimineaţa aceea.

— Mark-Alem, cred că ar fi bine ca, măcar pentru unul dintre visele acestea (şi degetele şefului răs- foiră rapid filele dosarului), iată-l aici este, deci cred că măcar pentru unul dintre ele ar fi bine să cobori la arhivă să vezi cum a fost interpretat în vechime tipul acesta de vis.

Mark-Alem privi o secundă textul în josul căruia era scrisă propria lui interpretare, apoi se întoarse spre supraveghetor.

— Tu fă cum crezi, îi zise acesta, dar sfatul meu este să faci cum îţi spun. Mie, visul acesta îmi pare foarte important şi, de regulă, în asemenea cazuri, nu-i rău să iei în seamă experienţa altora.

— Desigur, făcu Mark-Alem, nici nu pun la îndoială. Numai că...

— Ai fost vreodată la arhivă ? îl întrerupse supraveghetorul.

Mark-Alem dădu din cap în semn că nu. Şeful zâmbi.

— E simplu de tot, zise. Acolo sunt oameni

instruiri special pentru asta. Le spui doar despre ce este vorba în visul pentru care vrei să-i consulţi. În cazul ăsta e simplu de tot: visele avute înaintea unor bătălii sângeroase sunt strânse toate într-un singur loc. Sunt sigur că, dacă ai să te uiţi o dată peste ele, o să găseşti cea mai bună interpretare pentru visul acesta, şi supraveghetorul bătu cu degetul în dosarul de pe masă.

— Desigur, făcu Mark-Alem şi întinse mâna să ia pagina.

— Arhiva e jos, la subsol, zise supraveghetorul, întreabă pe coridor şi o să ajungi fără probleme.

Mark-Alem ieşi fără zgomot. Ajuns pe coridor, inspiră o dată adânc înainte de a se hotărî în ce direcţie s-o ia. în fine, îsi aminti că trebuia mai întâi să coboare la parter şi abia de-acolo să caute subsolul.

Aşa şi făcu. Avu nevoie de aproape o jumătate de oră ca să dea de subsolul Palatului. Mai departe ? se întrebă el când se trezi singur într-o galerie joasă şi boltită, luminată slab de câteva felinare. I se păru că aude paşi în faţă şi se grăbi să-l ajungă pe necunoscut, dar acesta o porni şi el mai repede. Mark-Alem se opri, însă celălalt se opri la rându-i. Atunci, Mark-Alem pricepu că auzea chiar sunetul paşilor lui. O, Doamne, făcu el, mereu aceleaşi ciudăţenii în palatul ăsta blestemat. Ce-i costă să pună nişte indicatoare, să te poţi orienta ? Acum avea im-

presia că acel coridor mergea în cerc. Din când în când auzea paşi îndepărtaţi, care ar fi putut fi totuşi ecoul paşilor lui sau chiar paşii celor de la etajele superioare. Ciudat însă, se simţea liniştit. Orice s-ar fi întâmplat, avea să scape şi de aici, aşa cum scăpase şi din alte situaţii asemănătoare. Acum era călit. Tot mergând, descoperi că galeria aceea circulară era tăiată de alte coridoare, unele mai largi, altele mai înguste, dar nu îndrăzni s-o apuce pe nici unul dintre ele ca să nu se rătăcească mai tare. Mă învârtesc precum calul pe arie, îşi zise după vreo jumătate de oră, când băgă de seamă că se află în acelaşi loc de unde plecase la început. Stătu un minut să se odihnească, trase aer în piept şi o luă apoi la pas cu şi mai mult elan. De data aceasta pătrunse pe primul coridor lateral care-i ieşi în cale. Şi nu greşi. După primii paşi descoperi o uşă. Mai încolo, încă una. Uite-le unde sunt, oftă uşurat, neputându-se hotărî însă la care să bată. Merse mai încolo şi văzu că peste tot pe ambele laturi se aflau uşi. Se apropie de una dintre ele, dar tot nu bătu. Uite, o să încerc la aia, îşi zise el, dar se răzgândi imediat. Cum să intre aşa, fără să ştie mai întâi unde se află ? Mai bine să aştepte să se deschidă una dintre ele şi să-l întrebe pe cel care va ieşi unde nimerise. Rămase aşa, ne- ştiind ce să facă. Dar dacă o să treacă cineva şi, când o să-l vadă că stă acolo ca un netot, o să-l întrebe: dar tu ce cauţi aici ? Mare belea, murmură el

şi făcu un pas înainte. Şi toate astea i se întâmplau numai lui. Acum i se părea că, de când se angajase în instituţia aceea, nu făcuse altceva decât să se învârtească pe coridoarele clădirii, fără să găsească niciodată ceea ce căuta. Ducă-se dracului, îşi zise în cele din urmă, fie ce-o fi, şi, fără s-o mai lungească, ciocăni la prima uşă care-i ieşi în cale. îşi trase imediat mâna şi, dacă ar fi putut să-şi retragă şi bătăile, ar fi fă- cut-o, dar ele se aflau acum de partea cealaltă a uşii. Mark-Alem aşteptă câteva clipe, dar dinăuntru nu se auzi nimic. Bătu pentru a doua oară şi apăsă clanţa, dar uşa nu se deschise. E încuiată, gândi, degeaba m-am câcâit atâta în faţa ei. O porni înainte şi, cu gândul aiurea, bătu la o altă uşă. Şi aceea era încuiată. încercă la celelalte uşi. Toate erau încuiate. Ce chestie, îşi zise, trebuie că arhiva e în altă parte.

O mânie ascunsă îl făcu să o ia repede la pas şi, din mers, cu mişcări energice, fără să mai bată, parcă în silă, se răzbună pe mânerele de metal ale uşilor. Simţea chiar o mare dorinţă să bubuie cu picioarele în uşile acelea surde. Şi cu siguranţă că aşa s-ar fi întâmplat, dacă, chiar atunci când se aştepta mai puţin, una dintre uşi nu s-ar fi deschis în faţa lui. Mark-Alem era atât de pornit, încât a fost ga- ta-gata să cadă. în zbor, mâna i se întinse să apuce clanţa, dar era prea târziu. Uşa se dăduse de perete şi, de parcă asta n-ar fi fost destul, doi ochi curioşi îl priveau pe cel

care dăduse buzna, cu atâta impertinenţă, în încăpere.

— Ce e ? se auzi un glas din fundul camerei.

Omul din uşă îl privi întrebător pe intrus.

— Iertare, făcu Mark-Alem, dându-se un pas înapoi. Iertare, vă rog! Fruntea i se acoperise de sudoare rece. Vă cer iertare!

— Aga Shahin, ce este ? întrebă iar glasul necunoscut.

— Nimic serios, răspunse cel din uşă. Cauţi ceva ? îl întrebă pe Mark-Alem, sfredelindu-l cu privirea.

Acesta, complet pierdut, căscă gura fără să ştie ce să spună. Din fericire, băgă mâna în buzunar după hârtia cu care venise.

— Am venit să văd nişte dosare... cum se vine... pentru un vis. Dar se pare că nu am nimerit unde trebuia. Iertare, e pentru prima oară...

— Dar poate că n-ai greşit, auzi din nou glasul acela care venea din spatele unor rafturi, pe care abia acum le observase. Un chip ce-i părea cunoscut, cu doi ochi albaştri şi veseli, se ivi din semiobscuritate.

— Dumneavoastră... făcu Mark-Alem cu glasul stins şi-şi aminti într-o clipă prima lui dimineaţă la Tabir Saray, bufetul unde-l cunoscuse pe omul acela. Lucraţi aici ?

— Da, aici lucrez. Văd că mă ţii minte, zise celălalt, privindu-l prietenos.

— Desigur, deşi nu v-am mai văzut de atunci.

— Eu te-am văzut într-o zi la ieşire, dar tu nu m-ai observat, spuse celălalt.

— Aşa ? Cine ştie cum a fost. Mi-ar fi făcut plăcere să vă...

— Păreai supărat, zise celălalt. Cum îţi merge ?

— Bine.

— Tot la Selecţionare eşti ?

— Nu, făcu Mark-Alem. Acum lucrez la Interpretare.

— Aşa ? Ai avansat repede. Felicitări! Mă bucur sincer.

— Mulţumesc, zise Mark-Alem. Aici este... arhiva ?

— Da, aici. Ai venit să vezi un dosar, nu-i aşa ? Mark-Alem dădu din cap în semn că da.

— O să te ajut eu.

Arhivarul îi spuse ceva colegului său, în ochii căruia răceala de adineauri făcuse loc unei mari curiozităţi.

— în ce sector vrei să cauţi ?

Mark-Alem ridică din umeri.

— De unde să ştiu eu ? E pentru prima oară când cobor aici.

— Atunci o să vin cu tine să te ajut, spuse celălalt.

— Vă sunt foarte recunoscător, zise tânărul.

Arhivarul intră printre rafturi, urmat de Mark-Alem.

— Mă gândeam eu că o să te întâlnesc într-o zi, spuse arhivarul strecurându-se cu agilitate.

— La bufet nu v-am mai văzut, zise Mark-Alem.

— Cum să mă vezi în harababura aia ?

Ecoul paşilor le bubuia în urechi de-a valma.

— Şi acolo tot arhivă e ? întrebă Mark-Alem, arătând spre coridoarele numeroase care se întretăiau la tot pasul.

— Da, spuse arhivarul. E un adevărat labirint în care nu e greu să te rătăceşti.

— Ce bine că v-am întâlnit, oftă Mark-Alem, altfel nici nu ştiu cum m-as fi descurcat!

— S-ar fi găsit cineva care să te ajute, răspunse arhivarul. Mergea înaintea lui Mark-Alem fără să se uite în spate, iar acesta îl urma, chinuit de neputinţa de a găsi câteva cuvinte ca lumea pentru a-şi exprima recunoştinţa. S-ar fi aflat cineva să te ajute, repetă arhivarul, dar eu am să-ti arăt tot ce avem aici.

— Aşa ? făcu Mark-Alem, şi un val de recunoştinţă de-a dreptul înduioşătoare îl cuprinse. O să vă pierdeţi timpul cu mine, zise el moale, o să vă osteniţi ...

— Deloc, îl întrerupse celălalt. Este o bucurie pentru mine să fac un lucru atât de mărunt pentru un prieten.

Mark-Alem nu mai ştia ce să zică.

— Dacă pentru cei din afară, Tabir Saray este simbolul somnului, atunci arhiva este un

somn de moarte în mijlocul Palatului, urmă arhivarul şi împinse o usă. Un fel de somn în somn.

Mark-Alem pătrunse într-un coridor lung şi îngust ai cărui pereţi erau acoperiţi de jos până sus cu rafturi.

— Sunt zeci de asemenea galerii, continuă arhivarul, arătând rafturile. Vezi dosarele ? Sunt cu miile, ca să nu spun cu zecile de mii.

— Şi toate sunt pline ? întrebă Mark-Alem.

— Fireşte, răspunse arhivarul. O să trecem prin toate depozitele şi o să le vezi.

Mergeau printr-un coridor îngust şi în pantă, după cum i se păru lui Mark-Alem. Câteva lumini îndepărtate, din galeriile celelalte sau din cea principală, pâlpâiau slab.

— Aici este totul, zise arhivarul, încetinindu-şi paşii. Pricepi ce vreau să spun ? Dacă globul pământesc ar dispărea într-o zi, altfel spus dacă Pământul s-ar ciocni cu o cometă, s-ar sfărâma şi s-ar risipi în neant ori pur şi simplu s-ar prăvăli în hău, aşadar, dacă globul s-ar volatiliza fără urmă, ar fi de ajuns să mai rămână doar pivniţa aceasta plină cu dosare pentru ca urmaşii noştri să afle totul despre noi. Arhivarul îl privi pe Mark-Alem ca pentru a se convinge că vorbele lui ajunseseră la conştiinţa celuilalt. Pricepi ce vreau să spun ? Nici o carte de istorie, enciclopedie, carte sfântă sau orice altceva, ori toate împreună, toate academiile, universităţile sau bibliotecile nu pot sintetiza esenţa lumii acesteia aşa cum

o face arhiva noastră.

— Dar nu este puţin deformată această imagine ? îndrăzni să-l contrazică Mark-Alem.

Arhivarul zâmbi cât putu de ironic.

— Cine spune că ceea ce vedem noi cu ochii deschişi nu este deformat şi că, din contră, cea de aici nu este imaginea adevărată a lumii ? zise el şi se opri dinaintea unei uşi. I-ai auzit vreodată pe cei bătrâni spunând: „Ehei, lumea e ca un vis” ?

împinse uşa şi intră primul. Coridorul era neobişnuit de lung şi, la fel ca şi celelalte, era înţesat cu dosare până la tavan. Ba chiar, din lipsă de spaţiu, o grămadă de terfeloage fuseseră puse direct pe jos. Doi inşi lucrau ceva printre rafturile din spatele încăperii.

— Despre ce e vorba în visul ăla al tău ? întrebă arhivarul.

Mark-Alem pipăi foaia de hârtie împăturită din buzunar.

— Un vis care prezice pierderea multor vieţi omeneşti în război.

— Aha, e un vis avut de obicei înaintea unor mari măceluri. Astea sunt într-un alt sector, dar nu-i nimic, o să ajungem noi şi acolo. Astea de aici (şi arhivarul îi arătă rafturile din stânga) sunt secţiunea „Popoare agitate”, iar alea de colo „Popoare liniştite”.

Vru să întrebe: „Ce înseamnă asta ?”, dar nu îndrăzni. Arhivarul păşea printre rafturi şi Mark-A- lem îl urma. Se opriră împreună în faţa unui raft cu poliţele îndoite sub povara

dosarelor.

— Aici e sfârşitul lumii la popoarele cu ierni grele. Atinse raftul cu mâna, ca pentru a-l împinge spre perete, după care i se adresă lui Mark-Alem: Uneori, specialiştii în interpretare care coboară la arhivă sunt încrezuţi şi orgolioşi. Tu îmi placi, eşti foarte respectuos şi-mi face plăcere să-ţi arăt ce-i aici.

— Mulţumesc, făcu Mark-Alem.

Galeria cea lungă dădea într-alta printr-o uşă scundă de tot. Mirosul de hârtie veche care devenea tot mai apăsător aproape că-l sufoca pe Mark-Alem.

— învierea morţilor, spuse arhivarul, arătând o parte a raftului. Allah, ce grozăvii sunt aici!… Lasă, mergem mai departe. Haosul: pământul şi cerul, amestecate, urmă el. Toate lăzile astea. Viaţamoar- tea sau moarteaviaţa, cum vrei să le spui. Tulpini de viaţă cu rădăcini femeieşti. Bărbăteşti. Mai departe. Vise erotice. Toată galeria asta şi cele din jur sunt pline cu aşa ceva. Crize economice, devalorizări monetare, rente de moşii, bănci, toate sunt aici. Uite şi comploturile. Loviturile de stat înăbuşite în faşă. Intrigile contra islamului.

Mark-Alem avea senzaţia că vocea arhivarului era tot mai îndepărtată. Când şi când, mai ales atunci când se strecurau dintr-o galerie într-alta, nici nu-i mai auzea bine cuvintele. Bolţile joase le dădeau un ecou

straniu.

— Acum... cum... cum... o să mergem... gem... gem.. .visele sclaviei... viei... viei... sele... viei...

Scârţâitul uşilor de la depozite îl înfiora pe Mark-Alem până-n măduva oaselor.

— Visele primei perioade de sclavie, zise arhivarul arătând rafturile, sau, cum îi mai spun unii, „visele primei sclavii”, pentru a le deosebi de cele mai târzii, din epoca sclaviei clasice. Adevărul e că sunt extrem de diferite. Ca şi prima dragoste, în comparaţie cu celelalte, he, he! Iar de aici şi până în fundul depozitului se află dosarele marilor coşmaruri.

Marile coşmaruri, repetă în gând Mark-Alem, ne- luându-şi ochii de la rafturi. Cât o să se mai învârtească oare prin infernul acesta ?

— Ieri, maeştrii interpretării au scotocit pe aici până noaptea târziu, zise arhivarul coborând vocea. Şi nu e de mirare, câtă vreme aici poţi găsi cele mai mari catastrofe, începând cu ceea ce unele popoare numesc în ultimul timp „renaştere naţională”, pricepi, nu învierea unui mort, ci a unui popor întreg, şi terminând cu nişte fapte pe care gura nu îndrăzneşte să le pronunţe. Lasă, mergem mai departe. Uite şi sectorul de care ai tu nevoie. Visuri în prag de măcel, dacă nu greşesc, aşa e ?

— Da, făcu Mark-Alem.

— Aici ai toate dosarele lor. În general, sunt visele avute înaintea marilor bătălii, o parte

chiar în zorii acelei zile. Bătălia de la Kârk-Kilia. Bătălia lui Baiazid Ildârâm cu Timur Lenk. Cele două campanii din Ungaria.

— Dar bătălia de la Kosovopolje este? întrebă Mark-Alem în şoaptă.

Arhivarul ridică din sprâncene.

— Cea de demult, din 1389, împotriva balcanicilor ?

— Chiar aia, zise Mark-Alem.

— Este cu siguranţă. Stai puţin.

îi întoarse spatele lui Mark-Alem şi dispăru printre rafturile gemând sub greutatea dosarelor, în căutarea slujbaşului care avea grijă de depozitul acela. Se întoarse repede însoţit de el.

— Aici sunt cele aproape şapte sute de vise din zorii acelei zile fatale, spuse arhivarul, privind când spre Mark-Alem, când spre slujbaş, al cărui chip uscăţiv aproba fiecare cuvânt al celuilalt.

— Trebuie să fi fost mai multe, dar cu siguranţă că s-au pierdut, zise slujbaşul cu o voce surprinzător de subţire. Şi cele care s-au păstrat sunt incomplete, aşa cum au putut fi scrise înaintea luptei.

— Aşa ? făcu Mark-Alem, fără a-şi putea controla reacţiile.

Acasă auzise vorbindu-se adesea despre bătălia aceea cumplită.

— Chiar şi Marele Vis tot aşa a fost ales, la repezeală, ca să-i fie dus încă din zori

sultanului în cort, urmă slujbaşul.

— Au mai avut timp şi de aşa ceva? se miră Mark-Alem.

— Fireşte. Cum altfel ?

— E aici ?

— Nuu, se află în depozitul Marilor Vise, împreună cu celelalte.

— O să ajungem şi acolo, nu-ţi face griji, zise arhivarul.

Slujbaşul stătea deoparte şi aştepta. Mark-Alem observă că omul vorbise despre evenimentul acela, petrecut cu cinci sute de ani în urmă, de parcă ar fi fost o întâmplare de ieri, alaltăieri. Ca şi cum i-ar fi citit gândul, arhivarul îi spuse în şoaptă:

— Dosarul bătăliei de la Kosovopolje este unul dintre cele mai solicitate aici.

— Asa?

— Adesea funcţionari superiori ai Palatului, ba chiar şi înalţi demnitari ai statului vin anume să-l răsfoiască. O să mă întrebi şi de ce ? Coborâse glasul, deşi slujbaşul se retrăsese în adâncul galeriei. Politica faţă de Rusia, faţă de slavi, în general, este unul dintre motive. Ori de câte ori relaţiile cu Moscova ori situaţia din Balcani sunt mai încordate, toţi se reped la dosarul acela. Şi mai există un motiv, urmă el. Dar este bine ca pe ăsta să nu-l ştim nici eu şi nici tu...

Era pentru a doua oară când Mark-Alem surprindea ceva despre misterul care învăluia

bătălia de la Kosovopolje. Cu ani în urmă, cu prilejul unei vizite la Vizir, auzise pomenindu-se fugitiv despre secretul acela, dar pe vremea aia era copil şi nu înţelesese mai nimic.

Arhivarul îi făcu un semn slujbaşului să se apropie.

— Vreţi să deschidem dosarele ? întrebă acesta.

— Nu acum, zise arhivarul. O să ne întoarcem repede, nu ? i se adresă lui Mark-Alem. Să vizităm mai întâi toată arhiva, apoi vei putea să vii aici şi să stai cât vrei.

Ieşiră din nou în galeria de unde vocea arhivarului răsuna dublată de ecou.

—Acum... cum... vom... vedea... ve... dea... ve... ve... dea... arheovisele... visele... osmane... ane...

— Ce-s alea ? întrebă Mark-Alem când intrară în- tr-o încăpere în care vocile se auzeau normal.

— Vechile vise osmane, răspunse arhivarul. Visele de la început ale întemeietorilor împărăţiei, cum li se mai spune.

— Chiar s-au păstrat ? întrebă Mark-Alem.

— Intr-o anumită măsură, spuse arhivarul, atât cât se pot păstra inscripţiile murale. Uite, dosarele lor sunt acolo.

Mark-Alem îl salută din cap pe slujbaşul tăcut care se ivise dintre rafturi.

— Sunt puţine, deci foarte valoroase, urmă arhivarul. E drept că din ele nu poţi înţelege mare lucru, atât de ciuntite au ajuns până 1a

noi. Deşi uneori au fost reconstituite, aşa cum sunt restaurate vechile fresce, au rămas fragmentate, câteva imagini izolate, fără legătură una cu alta. Totuşi, sunt sfinte, pentru că reprezintă primele pietre de la temelia statului. Aici vin adesea specialiştii noştri în interpretare să le studieze. Aşa e, Fuzuli ? îl întrebă pe slujbaş.

— Aşa e, zise celălalt. Şi aseară au stat aici până târziu.

— Din sector de la mine ? îl iscodi Mark-Alem.

— De la Marele-Vis. Acolo lucraţi ? Mark-Alem se făcu roşu la fată.

— Nu, zise, lucrez la Interpretare.

— Maeştrii au umblat aseară peste tot, observă arhivarul, cu un glas care lui Mark-Alem i se păru niţel ciudat.

— Mulţumesc, Fuzuli, îi spuse apoi slujbaşului şi ieşi pe uşă. Din aceste arheovise e greu să înţelegi ceva, chiar dacă sunt restaurate, se întoarse el spre Mark-Alem. Am văzut câteva şi mi s-au părut complet decolorate, ca nişte covoare vechi cu desenul şters. Şi totuşi, specialiştii stau ore întregi în fata lor. Arhivarul râse. îmi tai o mână dacă indivizii ăia înţeleg ceva. Stau dinaintea lor de pomană, se chinuiesc, chipurile, să le priceapă mesajul secret, în timp ce gândurile le zboară la grijile de acasă, la salariul care nu le ajunge sau cine ştie la ce alte probleme. Iată, în fine, şi Marile Vise.

Mark-Alem tresări, de parcă i s-ar fi arătat un cuib de şerpi. Numai că dosarele acelea îşi vărsase- ră veninul cu mult timp înainte. Totuşi, chiar şi aşa, erau de temut.

— Sunt în jur de patruzeci de mii cu totul, zise arhivarul, după care şopti: Allah!

Mark-Alem clipi speriat.

— Acum vei vedea visele sultanilor, urmă celălalt. Mark-Alem se aştepta să intre într-un depozit deosebit, dar încăperea era la fel ca şi celelalte. Şi rafturile, şi orice altceva era identic, cu singura deosebire că pe fiecare dosar se afla pecetea imperială. Sub pecete era scris numele sultanului. „Visele sultanului Murat 1”, „Visele sultanului Baiazid”, „Visele sultanului Mehmet al II-lea”, „Visele sultanului Soliman Magnificul”, şi aşa mai departe.

— Dosarele acestea nu pot fi deschise decât cu aprobarea suveranului, spuse arhivarul în şoaptă. Cine încalcă regula îşi pierde capul, adăugă el şi făcu un semn semnificativ în dreptul gâtului.

După ce ieşiră de acolo trecură prin alte depozite în care se aflau visele popoarelor necredincioase şi ale celor aflate în robie, apoi coşmarurile, care ocupau trei depozite întregi, halucinaţiile, despre care se purtaseră numeroase discuţii în contradictoriu dacă erau sau nu de competenţa Palatului şi visele nebunilor, care ocupau ultimul depozit al arhivei.

— Uite, acum ai măcar o idee despre ce

cuprinde arhiva, zise arhivarul, în timp ce ieşeau din ultimul depozit.

Mark-Alem îl privi de parcă i-ar fi cerut îndurare. Se întoarseră la raftul pe care se afla bătălia de la Kosovopolje şi acolo se despărţiră.

— Când o să-ţi termini treaba, mergi pe coridorul ăsta până ce vei ieşi în cel circular, îi spuse arhivarul. Acolo, oriunde ai să te îndrepţi, o să dai negreşit de scară.

Slujbaşul care îl ajuta îi spuse lui Mark-Alem să se aşeze la o măsuţă şi-i puse dosarul în faţă. Cu degetele amorţite, tânărul începu să întoarcă filele de hârtie groasă, cum nu se mai folosea de mult. Paginile erau deteriorate pe ici, pe colo. Cerneala era decolorată şi multe cuvinte erau imposibil de descifrat. Mark-Alem simţi brusc o durere ascuţită în cap, ca şi cum l-ar fi lovit cineva cu ciomagul. În ochi parcă avea sute de furnici. îi ţinu închişi câteva minute, apoi îi deschise din nou. începu să citească fără grabă şi fără să se concentreze deloc. Era ceva acolo care-i ascundea sensul textului, i-l multiplica la nesfârşit, aşa cum se întâmplase cu frazele arhivarului când se aflau în galeria depozitului. Până la urmă reuşi să se concentreze. Textele erau $ scrise în limba veche, multe cuvinte nu le înţelegea, iar ordinea lor în frază era nefirească. Totuşi, trebuia să se mulţumească cu atât. Era pentru prima oară când citea texte asa de vechi. Care nµ erau de ieri, de alaltăieri, ci de cinci sute

de ani. încetul cu încetul, impulsionat de faptul că ceva-ceva tot înţelege, Mark-Alem începu să se descurce din ce în ce mai bine. Majoritatea viselor erau extrem de scurte, două, trei rânduri cu totul. Erau şi dintre acelea de un rând, aşa încât lectura dosarului nu i se mai părea un lucru atât de trudnic ca la început. Ba chiar, dacă n-ar mai fi fost şi interpretarea, cititul viselor nu i-ar fi luat mai mult de o jumătate de oră.

În mod inexplicabil, Mark-Alem simţea cum i se risipeşte oboseala. Ochii i se obişnuiau tot mai mult cu grafia aceea care nu se mai folosea de mult. Chiar şi topica neobişnuită îi părea acum interesantă. Treptat, relatările acelea sumare, aşa ciuntite cum erau, îl atrăgeau în lumea lor. Câmpia Kosovei, în Albania de nord, acolo unde el nu călcase niciodată, se dezvăluia încet imaginaţiei lui, evanescentă şi tremurătoare ca un decor însăilat din visele a sute de oşteni adormiţi. Şi, ca şi când asta n-ar fi fost destul, imaginea ei neguroasă, iluzorie era dublată de o interpretare care o făcea şi mai ireală. Totuşi, produsul acela colectiv al sutelor de creiere cufundate fiecare în somnul lui, poate din pricina obsesiilor comune ale celor care visaseră în zorii zilei fatale sau din cauza stresului celor care fuseseră puşi să înregistreze rapid visele, deci tot acel tablou pestriţ avea o unitate ciudată. Cu puţin înainte de ivirea zorilor, în visul oştenilor rouă fusese

înlocuită cu bălţi imense de sânge, care spre seară se coagulau şi se înnegreau pe câmp, în vreme ce peste ele picurau stropi calzi de sânge proaspăt, de un roşu aprins, care se înnegrea încetul cu încetul şi se învârtoşea peste băltoacele de dimineaţă. Apoi, sfârşitul luptei, în amurg, înfrângerea balcanicilor şi asasinarea sultanului, tocmai în clipele în care se bucura de victorie. Şi cortul în care au dus trupul suveranului ucis, a cărui moarte au ascuns-o oştirii, şi vizirii adunaţi la sfat de taină, apoi curierul trimis pentru a-l anunţa pe unul din cei doi fii ai sultanului, pe Yakub Celebi. Vino, te cheamă sultanul biruitor. Drumul fiului până la cortul tatălui, apoi uciderea lui cu securile, cu sânge rece, de către viziri, pentru ca între fiii sultanului să nu izbucnească lupta pentru putere...

Mark-Alem se frecă la ochi pentru a şi-i limpezi. Care e oare adevărul şi cum să-l înţelegi, când rădăcinile lui se află în vis ? Cu atât mai mult, cu cât nu există o graniţă între vis şi realitate, ci tot ce se afla acolo, harta câmpiei, timpul, faptele, mărturiile sunt amestecate la un loc. Sufletele celor trei sute de mii de balcanici, albe ca o zăpadă nesfârşită, ce se învârt, se tot învârt peste pământ, în cruntă agonie, până să părăsească lumea aceasta. De ce alerga slăvitul sultan, abulic, prin vâltoarea aceea nebunească, de parcă ar fi vrut să plece odată cu ele ? Unde te duci aşa, padişahule, vino-ţi în fire, striga în

somn ienicerul Se- lim şi, trezindu-se, alergase să-şi povestească visul. Ceva mai încolo, însângeratul prinţ Yakub Celebi se plimba alene pe câmpul în formă de cal fără hăţuri. Şi iar bălţi de sânge, şi vara, şi iarna, şi anotimpuri amestecate, şi ploi prăvălite peste câmp, şi soare, şi nea, şi verdeaţă, şi flori, şi pustiu de decembrie şi toate-n acelaşi timp. Şi poate că a trebuit să plouă săptămâni în şir, chiar luni de zile, ca să se spele sângele, şi după asta să înflorească zăpada de la un capăt la altul, pentru a se risipi până la urmă coşmarul acela. Iar primăvara următoare, când pe sub nea au şiroit şuvoaiele, s-au dus la vale hălci de sânge îngheţat, ca nişte răni ale zăpezii. Şi tot aşa, o, Allah, în fiecare an, iarna şi vara, sub vântul şi ploaia tăcută, câmpia aceea de departe, din Albania de nord...

Brusc Mark-Alem îsi aminti că în seara aceea era invitat la cină la Vizir împreună cu maică-sa. Cina tradiţională la care, ca în fiecare an, vor cânta rapsozii sosiţi din Balcani. Mai mult ca sigur că alături de bosniaci, aveau să fie şi albanezi.

Mark-Alem închise dosarul şi se ridică de pe scaun. 11 durea capul de la citit sau poate de la fumul de cărbune, care în subsol se simţea mai tare decât sus. 11 salută din cap pe slujbaş şi ieşi. Paşii săi răsunau asurzitor în galerie. Oare cât să fi fost ceasul ? Habar n-avea. La etajele de sus putea fi ora prânzului sau, la fel de bine, după-amiază, ba chiar şi

seară. Brusc îl cuprinse neastâmpărul: dacă o să întârzie la cină ? Apoi se linişti singur. Nu se putea să fi trecut timpul atât de repede. Cina cu Vizirul i se părea că e undeva sus, într-o altă lume, aproape de nori. Aici însă, în stânga şi-n dreapta se ridicau zidurile oarbe ale coridorului în spatele cărora, în mii şi mii de dosare, se aflau visele omenirii. Işi simţi pleoapele grele ca plumbul. Ce să fie, oare ? se întrebă de două, trei ori. Ce-i cu moleseala asta care-i amorţea încheieturile ? Se înfiora de groază, dar se calmă imediat: cu siguranţă mirosul de cărbune îi dădea starea aceea. Noi, aici, suntem majoritatea. Ce faci tu acolo singur, de ce nu vii la noi...

Mark-Alem grăbi paşii pentru a ieşi în coridorul circular, dar acesta nu era de găsit. Cu cât mergea mai departe, cu atât i se părea că se rătăceşte mai tare. Dar dacă se va prăbuşi şi-l va prinde somnul în galeriile acestea pustii ? Pleoapele-i erau din nou ca plumbul. Ce mi-a trebuit să vin aici ? se întrebă, începu să meargă mai repede, apoi să alerge. Ecoul paşilor multiplicat de galerie îl îngrozi şi mai tare. N-am să adorm aici, se încuraja singur. N-o să cad în capcana ta.

Cine ştie cât ar fi continuat goana lui nebună, dacă la o răspântie nu i-ar fi ieşit cineva în cale.

— Ce e ? întrebă omul, cu glas neliniştit.

— Nimic, făcu Mark-Alem. Unde este ieşirea?

— Eşti galben ca ceara. S-a aflat ceva ?

— Cum ? se miră Mark-Alem. Eu caut ieşirea.

— Am crezut că ştii ceva. Ai o fată cadaverică.

— Poate de la fumul de cărbune, zise Mark-Alem.

— Eu credeam că...

— Unde este ieşirea ?

— Pe acolo, îi arătă celălalt.

Mark-Alem ar fi vrut să-i spună: şi tu eşti galben ca lămâia, de ce te miri de mine, dar asta l-ar fi împiedicat să plece imediat de acolo. Să ies cât mai repede de aici, Doamne, gemea. Să ies din infernul acesta.

în fine, dădu de scară şi începu să urce câte trei, patru trepte deodată. Când ajunse la parter, îşi pierdu suflul. I se păru că aude un zgomot. Privi în urmă şi, spre mirarea lui, văzu un grup de oameni cu haine lungi care dispărură imediat în adâncul coridorului.

La etajul întâi îi ieşi în cale un alt grup de funcţionari cu chipurile încruntate. De peste tot se auzea zgomot de paşi grăbiţi. Ce-i cu agitaţia asta ? se întrebă el şi-şi aminti de omul pe care-l întâlnise pe coridoarele arhivei. Părea că la Tabir Sa- ray se întâmplă ceva. Grăbi din nou paşii ca să ajungă la Interpretare. Din spatele ferestrelor se ivea seara.

— Unde ai fost ? îl întrebă vecinul de masă. Unde ai dispărut toată ziua ?

— La arhivă, răspunse Mark-Alem.

Ochii celuilalt păreau ieşiţi din orbite. De o săptămână lucra alături de el şi Mark-Alem se convinsese că pasiunea numărul unu a colegului erau secretele celorlalţi, mai ales cele politice, şoptite la ureche, bârfele interzise şi periculoase, riscul fiind, de fapt, chiar sarea şi piperul lor. Era ciudat cum de nu aflase până atunci că Mark-Alem face parte din familia Qyprilliilor.

— Ceva-ceva se petrece, zise el, apropiindu-se de Mark-Alem. Chiar nu simţi nimic ?

Mark-Alem ridică din umeri.

— Pe coridor era destulă agitaţie, altceva nu ştiu, răspunse.

— De trei ori l-au chemat pe şeful nostru şi de fiecare dată s-a întors îngrozit. Mai înainte l-au chemat pentru a patra oară şi încă mai e acolo.

— Ce să fie, oare ? zise Mark-Alem.

— Cine ştie ? Poate fi orice, făcu celălalt.

Mark-Alem ar fi vrut să-i povestească despre slujbaşul îngrozit pe care-l întâlnise la arhivă, dar asta ar fi provocat un nou val de şuşoteli printre colegi. Işi aminti cuvintele arhivarului despre maeştrii interpretării, care scotociseră toată noaptea prin subsol. Era clar că acolo se petrecea ceva.

— Aici se poate întâmpla orice, îi şopti vecinul la ureche. Ca să nu fie remarcat, se chinuia să vorbească din colţul gurii, fără a-l

privi pe Mark-Alem. Orice, repetă, începând cu concedierea noastră şi terminând cu închiderea Palatului.

— Să se închidă Tabir Saray ? se miră Mark-Alem.

— De ce nu ? O asemenea agitaţie... Vânzoleala asta misterioasă pe coridoare... Eu lucrez de ani de zile aici şi ştiu multe... Ceea ce s-a întâmplat azi nu-mi place deloc. Intr-o asemenea zi te poţi aştepta la orice...

— S-a întâmplat vreodată ca Palatul să fie închis ? întrebă cu glas tremurător Mark-Alem.

— Hm, ce întrebare, făcu celălalt printre dinţi. Dacă s-ar ajunge până acolo, atunci vai de noi... Lasă, că am văzut eu altele şi mai şi, când suveranul, de exemplu, a interzis prin decret imperial ca visele să mai fie studiate. Un asemenea lucru se petrece rar, foarte rar, înţelegi ? Atunci au fost analizate doar visele sultanului. Tabir Saray părea în doliu. Semăna cu o clădire în ruine, prin care funcţionarii bântuiau ca nişte stafii. Totul era mort, fără suflet. Se aştepta, dintr-o clipă într-alta, închiderea lui. Intr-adevăr, puţin a lipsit să nu fie închis atunci.

Mark-Alem simţi un fior rece care-l cuprindea urcând din stomac. Tulbure de tot, îşi aminti cuvintele Vizirului. Nu cumva acesta era momentul la care se referiseră în discuţia aceea, fără a-l clarifica însă până la capăt?

Vecinul său continua să vorbească, dar nu-l mai auzea. Tâmplele îi vuiau, gândurile i se învălmăşeau cumplit în cap… Din nesfârşitele discuţii despre Tabir Saray, ca şi din frazele nebuloase ale Vizirului, Mark-Alem pricepuse că declinul Palatului trebuia să-i bucure pe Qyprillii. Deci, în concluzie, cu cât ar fi fost ziua aceea mai neagră pentru Tabir, cu atât mai fericit trebuia să se simtă el. Trebuia să se simtă… Totuşi, nu era deloc aşa. Nesiguranţa din jur nu-i provoca nici o bucurie, ba chiar, din contra, îl îngrozea.

începu să tragă din nou cu urechea la murmurele vecinului, dar îi era greu să priceapă ceva. Se pare că omul vorbea mai mult despre el însuşi, decât despre altcineva. îşi aminti de bunică-sa, pe care o întrebase odată: bunico, de ce murmuri tot timpul ? Ca să fiu cu cineva, fiule, îi răspunsese ea, ca să nu mă simt singură. Mark-Alem simţi dorinţa să vorbească cu el însuşi, ca şi bunică-sa, odinioară. Erau atât de singuri la mesele acelea reci, pe care se derulau viziunile aproape demente ale unor creiere străine, fără să vorbească şi fără să se uite măcar unul la altul.

— Dar de ce ? întrerupse Mark-Alem, cu un glas de-a dreptul pierit, sporovăială şoptită a celuilalt. De ce se întâmplă aşa ceva ?

— De ce ?

Mark-Alem avu impresia că din gura

schimonosită a celuilalt, în locul cuvintelor, ieşeau şi-l împroş- cau picăturile unui zâmbet îngheţat.

— O, Doamne, cum poţi să întrebi „de ce” în acest Palat ? zise omul. Poate fi cunoscută vreodată cauza celor ce se petrec aici ?

Mark-Alem oftă. Geamurile complet întunecate mărturiseau că afară era noapte. Lumina lămpilor cădea palidă pe chipurile concentrate ale oamenilor.

— Uite-l pe şeful, auzi Mark-Alem vocea vecinului, s-a întors şeful.

Mark-Alem privi spre uşă.

— Nu mi se pare că e atât de încruntat cum spuneai tu, zise în şoaptă.

— Da ? făcu celălalt după care tăcu câteva clipe. Ştii că ai dreptate ? Nici mie nu mi se pare că e. Poate că dă Domnul şi vine cu o veste bună.

Mark-Alem simţi în stomac ghearele groazei.

— Ba chiar mi se pare că e vesel, zise.

— Nu bag mâna-n foc, dar e oricum mai liniştit.

— Stai să se termine ziua asta, spuse Mark-Alem privindu-l ţintă pe şef. Parcă avea în ochi o lucire stranie. Doamne, păzeşte-ne! îşi spuse în gând.

— Ziua se va sfârşi, dar noi vom putea pleca oare ? întrebă vecinul.

— Cum ? făcu Mark-Alem.

— E la mintea cocosului că într-o zi ca asta

am putea rămâne aici şi peste noapte.

Mark-Alem îşi aminti de cină şi vru să-i spună: dar eu sunt invitat astă-seară la Vizir. Orice ar fi, am să mă învoiesc să plec. Chiar aşa, or să îndrăznească oare să-i interzică să plece să cineze cu puternicul său unchi ? Mark-Alem îşi frecă fruntea cu degetele. Nu cumva toate astea sunt nălucirile lui ? La urma urmei, nu erau altceva decât nişte suspiciuni premature, câţiva oameni pe coridor, chipul şefului, o dată încruntat, altă dată destins. O, Doamne, cum de putea crede în astfel de semne? Vecinul lui e cu adevărat nebun dacă a ajuns să-i transmită o asemenea stare.

Sunetul clopoţelului de la sfârşitul programului îl făcu pe Mark-Alem să se cutremure. îşi privi vecinul în ochi şi, în clipa aceea, simţi nevoia să-i trântească de la obraz: Idiotule, m-ai speriat degeaba, e o zi ca toate celelalte. Uite, şi clopoţelul sună la ora obişnuită, ce-ai avut de m-ai alarmat aşa, tâmpitule ?

Vecinul îşi închise repede dosarul şi, aruncându-i o privire care părea să spună „valea, cară-te cât poţi de repede”, ieşi în goana mare. Mark-Alem îl urmă. Coridoarele şi scările erau ticsite. Bubuitul paşilor, surd, anonim, părea că va dărâma clădirea din temelii. Mark-Alem se amestecă printre ceilalţi, cu satisfacţia pe care o are un om speriat atunci când se ascunde în mulţime. îşi spuse în câteva rânduri că acesta era un

sfârşit obişnuit de zi şi, tot de atâtea ori, simţi că era exact contrariul. Privea cu coada ochiului profilul celorlalţi, pe care i se părea că surprinde o lumină a cărei sursă se afla în afundul creierului lor. Nu era o bucurie obişnuită, ci, mai degrabă, un tremur de nerăbdare în fata necunoscutului. Aiurea, îşi spuse imediat, nimic asemănător nu se citea pe chipurile lor strâmbe de oboseală şi stres. Toate acelea nu erau altceva decât produsul nervilor lui încordaţi.

După ce ieşi pe poartă, se rupse de mulţimea slujbaşilor şi, pe măsură ce se îndepărta, îndoielile lui îi păreau tot mai lipsite de sens. Mi-a stricat ziua idiotul ăla, îşi spuse de câteva ori. Era într-adevăr comic tot ceea ce se întâmplase acolo.

Mark-Alem se uită în jur după o birjă, cu gândul să ajungă mai repede. Ii era teamă să nu întârzie la cină. Ridică mâna de două, trei ori să oprească o trăsură, dar birjarii fie nu-l observau, fie aveau clienţi. Nu-i stătea în fire să strige de pe trotuar „Hei, birjar!” Prefera să meargă pe jos prin ploaie şi zăpadă, decât să fie nevoit să ţipe. Slavă Domnului că erau mai puţini trecători ca altă dată şi putea să meargă mai repede ca de obicei. Dacă străzile aveau să fie la fel de pustii până acasă, atunci ar avea timp nu numai să-şi schimbe hainele cu unele de seară, ci să facă chiar şi o baie.

Gândindu-se la toate acestea, Mark-Alem

aproape că uită de teama dinainte, când ceva, imposibil de identificat, un strigăt slab de uimire, un pas mai grăbit sau o şoaptă de pe stradă, îl făcu să ridice capul şi să privească spre piaţeta de la intersecţie. Două patrule militare stăteau chiar în mijloc, pri- vindu-i strâmb pe trecători. Ce-o mai fi, Doamne, şi asta ? Nu ajunse să-şi dea un răspuns, căci zări ceva mai încolo o altă patrulă, apoi încă una. Strada e plină de soldaţi, îşi zise. Temerile, pe care şi le credea dispărute odată ce ieşise din Palatul Viselor, îl sugrumau din nou. Şi ceilalţi priveau cu coada ochiului spre militari. Unii întorceau capul, ca să vadă mai bine înainte de a trece mai departe.

Poate că este o coincidenţă, îşi zise el pe urmă. Oamenii intrau şi ieşeau din birturile înşirate pe marginea străzii, fără să se sinchisească de nimic. Iată şi cafeneaua Nopţile de Ramazan unde, ca de obicei, cânta muzica. Cu siguranţă e o coincidenţă, repetă în sinea lui pentru a zecea oară. Ba chiar în locul acela văzuse şi altă dată patrule militare, care îi controlau pe trecători. Da, da, era cu siguranţă o coincidenţă. Cu atât mai mult, cu cât în apropiere se afla Banca Centrală şi cine ştie ce se putea întâmpla...

La Ministerul Finanţelor, Mark-Alem avu impresia că numărul străjilor se dublase, dar nu avu curaj să privească în urmă. Felinarele luminau slab şi el murmură: „Ducă-se la

naiba!”, fără să ştie pe cine ocăra aşa. Tremurul, pe care încercase să-l evite, îl cuprinse din nou. Când ajunse în faţa palatului Sheh-ul-Islamului, se convinse că de fapt nu era nici o coincidenţă şi că se întâmpla ceva. Un grup mare de soldaţi şi de poliţişti, aproape un batalion, stătea în apropierea gardului de fier. Ceva se întâmplă, repetă el cu jumătate de glas. Ceva... dar ce să fie oare ? Complot ? Tentativă de lovitură de stat ? Stare de asediu ? Vru să grăbească paşii, dar nu putu. O fărâmă din nelinişte aceea îi coborâse în genunchi. Mai repede, se îndemna singur, mergi mai repede, deşi simţea că totul e în zadar. îşi aminti de cină şi de străvechiul obicei, pomenit chiar şi în baladă, după care Qyprilliii nu-şi anulau niciodată întrunirile de familie.

La Podul Semilunii zări din nou ostaşi cu căşti, dar era într-o asemenea stare, încât nimic nu-i mai putea schimba dispoziţia sufletească. Iată şi strada

pe care stătea, cu castanii întunecaţi şi luminiţele de la etajul întâi al propriei case. încă de departe văzu în faţa porţii careta, iar când fu mai aproape desluşi litera „Q” pictată pe lateralele ei. Respiră ceva mai uşurat şi intră în curte.

5 J

6. Cina

Ca să n-o tulbure, Mark-Alem nu-i spuse nimic maică-sii şi totuşi, peste o oră, când urcară împreună în caretă pentru a merge la Vizir, nu se putu abţine:

— Azi, la Tabir Saray a fost niţică zarvă.

— Cum ? făcu ea, prinzându-l de mână. Ce zarvă ? De ce ?

— N-am putut să-mi dau seama. Şi pe stradă am văzut patrule militare.

El îi simţi mâna tremurândă în mâna sa şi ime- diat regretă că-i spusese.

— Poate că nu-i nimic, zise. Poate că tot ce se şoptea nu sunt decât prostii.

— Ce se şoptea ? întrebă ea cu voce stinsă.

— Prostii! Mark-Alem se strădui să pară cât mai nepăsător. Se spune că suveranul a trimis înapoi Marele Vis de ieri. Dar poate că nu-i adevărat. Poate că motivul zarvei a fost cu totul altul.

în liniştea aceea, zgomotul roţilor caretei părea insuportabil.

— Nu e puţin lucru ca suveranul să trimită

înapoi Marele Vis, zise mama.

— Dar ţi-am spus, poate că n-a fost asta.

— Cu atât mai rău, atunci. Poate fi altceva, chiar mai grav.

Nu trebuia să-i spun, gândi Mark-Alem.

— Şi ce-ar putea fi atât de grav ? întrebă el aparent nepăsător.

Maică-sa oftă.

— Cine ştie ?! Pentru mine e un mister ce faci acolo. Deşi, uite, chiar tu mi-ai povestit despre greşelile de interpretare, despre verificări. Mark-Alem, spune-mi adevărul, nu cumva te-ai băgat în vreo belea ?

Tânărul încercă să râdă.

— Eu ? Eu nici măcar nu ştiu mare lucru despre ce se întâmplă la Tabir Saray, îţi jur. Azi, întreaga zi, am stat în arhivă. Abia când m-am întors sus am aflat întreaga poveste.

Peste zgomotul roţilor, el auzi din nou oftatul maică-sii şi apoi câteva cuvinte spuse în şoaptă: Doamne, apără-ne!

Dincolo de geamurile trăsurii, în lumina chioară a felinarelor, cu greu puteai desluşi în semiobscuritatea străzii clădirile mohorâte şi ici-colo câte un trecător întârziat. N-ar fi fost mai bine să fi amânat cina aceea pentru o altă seară? se întrebă Mark-Alem. Gândul acesta îl chinuia din ce în ce mai tare pe măsură ce se apropia de palatul Vizirului. Dar asta nu s-ar putea întâmpla în nici un caz, îşi spunea el, cu atât mai mult cu cât seara aceea era dedicată baladei, adică vechii poveşti a familiei Qyprilli.

Nu, în nici un caz nu putea fi amânată. Adevărul e că nici el nu era sigur dacă voia sau nu să se amâne întâlnirea. Totuşi, când zări de departe felinarele aprinse la poarta palatului, apoi trăsurile musafirilor lângă bordură, avu un sentiment de uşurare. Iată şi gărzile Vizirului în spatele gardului şi toate celelalte cu care era obişnuit: lămpile aprinse de o parte şi de alta a aleii care ducea de la poartă la uşile palatului, bătrânul majordom de la intrare, mirosul îmbietor al bucatelor care venea dinăuntru.

Mark-Alem şi maică-sa intrară în salon. În mijlocul încăperii, două vase mari de argint cu jăratic răspândeau valuri-valuri de miresme exotice. Parfumul acela se potrivea de minune cu roşul închis al covoa- relor şi cu murmurul uşor al discuţiilor din salon.

Acolo se aflau câteva rubedenii apropiate, toţi cu funcţii înalte în stat, câţiva prieteni vechi ai familiei, un tânăr înalt şi blond, fiul consulului austriac, cu care Kurt Qyprilli vorbea franţuzeşte, şi alţi doi, trei invitaţi, pe care Mark-Alem nu-i cunoştea. O auzi pe maică-sa întrebându-l pe unul dintre servitori unde este Vizirul, la care omul răspunse că stăpânul se află sus, în camerele sale, şi că va coborî în curând. Tânărul simţi o mare uşura- re. Starea aceea mizerabilă în care se aflase până atunci îi dispăru într-o clipă.

Servitorii le ofereau oaspeţilor rachiu în păhăruţe de argint. Mark-Alem se străduia să

audă, prin murmurul general al conversaţiei, discuţia în franceză a unchiului Kurt cu austriacul. După primul pahar cu rachiu băut până la fund, simţi cum îl învăluie un val de fericire. În secunda următoare, privirea lui o întâlni pe cea a maică-sii, care părea să-l întrebe cu reproş: ce-au fost tâmpeniile alea pe care mi le-ai spus în trăsură ?

Apariţia Vizirului în salon îngheţă brusc atmosfera. Nu era vorba doar de chipul lui încruntat, cu care majoritatea celor prezenţi erau deja învăţaţi, ci de uimirea sinceră care i se citea în priviri, de parcă s-ar fi mirat că-i vede acolo. După ce-i salută, rămase în picioare în faţa vasului de argint, cu mâinile întinse deasupra lui, de parcă i-ar fi fost frig. Cearcănele de sub ochi îi părură lui Mark-Alem mai adânci ca atunci, în seara aceea de neuitat.

Kurt Qyprilli, care simţise, de bună seamă că trebuia să intervină pentru a normaliza situaţia înainte de cină, îi spuse ceva fratelui mai mare, ceva ce Mark-Alem nu auzi prea bine, dar care avea de-a face cu austriacul, pentru că Vizirul le răspunse amândurora, iar fiul consulului dădea din cap cu respect în vreme ce Kurt îi traducea lui frate-său. Asta mai destinse niţel atmosfera. Invitaţii începură să discute din nou doi câte doi, în vreme ce austriacul, cu ajutorul lui Kurt, îi spunea şi el ceva Vizirului. Mark-Alem vru să se apropie să tragă cu urechea, dar unul dintre veri, cel

chel, care fusese la ultima întâlnire la ei acasă în prima lui zi de lucru la Tabir Saray, îl întrebă în şoaptă:

— Cum îţi merge la Tabir ?

— Bine, îi răspunse Mark-Alem, în vreme ce colţurile buzelor însăilau ceva asemănător cuvântului „oarecum”.

— Lucrezi la Interpretare acum, nu ?

Mark-Alem aprobă din cap, în vreme ce în ochii vărului său i se păru că vede o luminiţă ironică. Dar nici că-i păsa. Gândul îi zbura la iubitul lui unchi, la Kurt. Niciodată nu i se păruse atât de arătos ca
acum, cu gulerul lui alb şi tare, care-i dădea un aer de oboseală nobilă, de ginere în noaptea nunţii. Intr-adevăr, Mark-Alem se convingea tot mai mult că personajul principal în seara aceea era Kurt, cel care-i invitase pe rapsozii albanezi. Abia aştepta să audă, în sfârşit, varianta albaneză a baladei, la fel de misterioasă pentru el ca şi faţa nevăzută a lunii.

Intră şi ultimul musafir, care îşi ceru scuze pentru întârziere.

— Afară e mare agitaţie, zise el. Pe stradă se fac controale.

Privirile câtorva dintre invitaţi îl fixară pe Vizir, dar acesta nu părea impresionat de cuvintele omului. Cu siguranţă că ştie ce se întâmplă, îşi spuse Mark-Alem, altfel n-ar fi atât de nepăsător la spusele nou-venitului. Nici lui Mark-Alem nu-i arătă vreo atenţie

deosebită, ca şi când întâlnirea din urmă cu câteva săptămâni, când îi vorbise atât de criptic, nici n-ar fi fost. Cu un ceas înainte, în trăsură, avusese îndoieli serioase: să-i spună, sau nu Vizirului despre cele întâmplate la Tabir Saray ? Nu cumva venise momentul adevărului ? Acum însă văzând indiferenţa celorlalţi, se simţi eliberat de orice obligaţie.

Liniştit, privea desenul marelui covor persan primit în dar de Vizir de la suveran în ziua sa de naştere, cel mai mare şi mai frumos covor din câte văzuse vreodată. Acesta era unul dintre puţinele lucruri care-şi mai păstraseră frumuseţea acum când, după ce se angajase la Palatul Viselor, lumea întreagă îşi pierduse în ochii lui orice prospeţime.

Deodată în jur se făcu linişte. Vorbea Vizirul. Le spuse invitaţilor că peste puţin timp aveau să-i asculte pe rapsozii veniţi din Albania, iar apoi, în timpul cinei şi după, îi vor asculta pe rapsozii slavi, care vor cânta bucăţi din balada Qyprilliiilor.

— Să poftească, îi spuse Vizirul majordomului.

Ei intrară imediat pe fondul liniştii generale. Erau trei, îmbrăcaţi în straie specifice, doi de vârstă mijlocie, al treilea mai tânăr, şi-şi ţineau instrumentele muzicale cu uşurinţă. La început, Mark-Alem îşi aţinti întreaga atenţie asupra lăutei, cum se numea instrumentul acela extrem de asemănător cu gusla rapsozilor slavi. Dar trăi aceeaşi

nedumerire, ca să nu spunem dezamăgire, pe care o simţise atunci când văzuse instrumentele celorlalţi rapsozi. Deoarece auzise vorbindu-se atât de mult despre faimosul epos, trăise cu impresia că instrumentele muzicale cu care era acompaniat trebuie să fie şi ele extraordinare, chiar uriaşe, cărate cu greu de muzicanţi, complicate şi strălucitoare. Dar gusla nu era altceva decât un instrument simplu de lemn, uşor şi numai cu o singură coardă. Era absolut incredibil că eposul cel străvechi şi vestit putea fi readus la viaţă doar cu o bucată de lemn cu o coardă întinsă deasupra. Acum, după ce văzu şi lăuta, dezamăgirea îi fu şi mai mare, încă de când îl auzise pe Kurt vorbind despre varianta albaneză a baladei, îşi închipuise, fără să ştie de ce, că aspectul lăutei albaneze avea să repare impresia pe care i-o făcuse gusla. Se aşteptase ca lăuta să fie nu numai uriaşă şi grea, ci şi pătată de sângele care ţâşnea prin toţi porii eposului. Când colo, ea era la fel de simplă ca şi gusla, o bucată de lemn cu o gaură la mijloc, peste care se întindea aceeaşi coardă unică.

Rapsozii continuau să stea în picioare, înconjuraţi de grupurile de invitaţi care se formaseră involuntar în jurul lor. Aveau părul deschis la culoare şi ochii asemănători. Nişte ochi teribil de indiferenţi, care, nu numai că nu absorbeau imaginile pe care le aveau dinainte, ci reflectau totul în afară.

Servitorii le oferiră rachiu în aceleaşi păhăruţe ca şi celorlalţi invitaţi, dar ei abia dacă le atinseră.

— Hai, puteţi începe, le spuse Vizirul în albaneză.

Unul dintre rapsozi se aşeză pe scăunelul adus de majordom, îşi puse lăuta pe genunchi şi rămase aşa o bucată de vreme, cu privirea fixată pe singura coardă a instrumentului. Apoi, mâna lui dreaptă ridică arcuşul şi atinse coarda. Primele sunete fură joase şi monotone, încăpăţânându-se să se întoarcă mereu acolo unde se născuseră. Erau ca un vuiet prelung, prelung, care-ţi produce un gol în suflet. Pentru o clipă, Mark-Alem avu impresia că, dacă ar mai fi continuat aşa, toţi cei prezenţi s-ar fi sufocat. Unde erau versurile melodiei aceleia scârtâite ? Această întrebare se putea citi în ochii tuturor. Sunetele acelea trebuiau însoţite neapărat de cuvinte, altfel struna lăutei avea să-i scoată din minţi, să le sfâsie sufletul cu scrâşnetul ei.

În fine, când rapsodul deschise gura să cânte, Mark-Alem simţi o mare uşurare. Care se dovedi însă de scurtă durată. La fel ca şi sunetul lăutei, vocea cântăreţului avea în ea ceva neomenesc. Părea că, printr-o operaţie complicată, din glasul acela fuseseră extirpate toate intonaţiile cotidiene, păstrându-le în schimb pe cele eterne. Era o voce ce-ţi sugera că gâtlejul omului şi piscul muntelui se învoiseră, după multă sfadă, să scoată aceleaşi

sunete. Şi mai apoi căzuseră la învoială cu alte şi alte glasuri, tot mai îndepărtate, ajungând, în cele din urmă, până la ţipătul stelelor. în afară de asta, vocea şi cuvintele păreau a veni atât din lumea celor vii, cât şi din cea a morţilor, ceea ce sugera că învoiala se făcuse şi cu aceştia din urmă. Mark-Alem nu-şi mai lua ochii de la struna subţire, întinsă peste scobitura instrumentului. Ea era cea care crea sunetul acela de jelanie, iar scobitura îi dădea intensitate şi-l amplifica până la dimensiuni teribile. Şi brusc, Mark-Alem realiză că orificiul acela era lăcaşul care adăpostea sufletul poporului său. Bocetul se înălţa de acolo ascuţit, cu inflexiuni străvechi. îl bănuise, în parte, şi înainte, dar numai acum i se înfăţişa pe deplin. Mark-Alem simţea scobitura lăutei chiar în pieptul lui.

Celălalt rapsod începu să cânte balada podului şi, în liniştea deplină, tânărul avu impresia că aude chiar loviturile de bardă, care, sub cerul rece, vesteau ridicarea podului stropit cu sângele sacrificiului şi care, împreună cu numele, avea să treacă asupra Qyprilliilor şi propriul blestem.

Gâtuit de emoţie, Mark-Alem simţi o pornire năvalnică să se lepede de jumătatea orientală a numelui său şi să adopte un nume nou, aşa cum erau cele din ţara lui de baştină: Gjon, Gjergj sau Ghiorg.

Mark Ura, îşi spuse, Mark Gjon Ura şi

repetă numele acela, ca şi când ar fi încercat să se deprindă cu el, ori de câte ori rapsodul pronunţa cuvântul „ura”, de fapt unul dintre puţinele cuvinte pe care le înţelegea din baladă.

Decolorat, aşa cum ţi se înfăţişează doar în amintire, rememoră fulgerător primul vis de la Tabir Saray, cel cu instrumentul muzical care cânta în pustiu. Nu mai ţinea minte toate amănuntele, ci numai că, la un moment dat, voise să-l arunce la coş, după care se hotărâse să-l păstreze. Acum i se părea că instrumentul muzical din vis semăna în mod ciudat cu lăuta.

Rapsodul continua să cânte cu aceeaşi voce ascuţită. Kurt Qyprilli, cu ochii sclipindu-i ca după boală, îl aţintea cu privirea. Uneori, în şoaptă, îi traducea câte ceva austriacului, probabil versurile baladei. Vizirul, ai cărui ochi păreau scufundaţi în negrul cearcănelor, asculta cu braţele încrucişate. Mark-Alem înţelegea, când şi când, versurile rapsodului. Cele mai multe erau greu de tradus.

Te-a acoperit pământul şi mi-ai rămas dator...

Păşind încet de tot, Mark-Alem se apropie de locul în care stăteau unchiul cel tânăr şi austriacul. Kurt se chinuia să traducă tocmai versul acela. înţelegea puţin franţuzeşte şi încercă să prindă câte ceva.

C’est *tres difficile â traduire,* spunea Kurt. *C’est presque impossible.*

Puţin din ceea ce pricepea el, puţin din traducerea lui Kurt – Mark-Alem încerca să urmărească textul baladei.

— Este cel viu, care a ajuns la mormântul duşmanului şi—1 provoacă la luptă, îl explica Kurt austriacului. *C’est macabre, n’estpas?*

— *C’est magnifique!* răspunse celălalt.

— Mortul suferă că nu se poate ridica din groapă, se frământă, geme, urmă Kurt.

Lucrurile sunt atât de clare, o, Doamne, îşi spuse Mark-Alem. Clare ca lumina zilei. Scobitura lăutei este chiar mormântul în care se zbate cel mort. Gemetele lui vin de *dincolo,* mai cutremurătoare decât orice pe lume.

— Iată, acum intră ursitoarele, care hărăzesc o nenorocire, spuse Kurt în şoaptă.

Austriacul dădea din cap la fiecare cuvânt al celuilalt.

— Este viteazul Zuk care, orbit mişeleşte de mai- că-sa şi de iubitul ei, colindă piscurile înzăpezite, călare pe calul său, orb şi el.

— Orbit de maică-sa! *Mon Dieu!* Dar asta e chiar Orestia! zise austriacul. *Ist das Orestiaden.*

Mark-Alem se apropiase mult, ca să nu piardă nici un cuvânt. Kurt Qyprilli deschise gura să continue explicaţiile, când de afară se auzi un zgomot neobişnuit. Cei mai mulţi dintre invitaţi întoarseră capul, unii spre uşă, alţii spre fereastră. Zgomotul se repetă, amestecat cu strigăte puternice, după care se

auziră câteva bubuituri înfundate.

— Ce se petrece, ce se petrece ? întrebară câţiva dintre invitaţi.

Rapsodul îşi întrerupse cântecul, ceea ce spori senzaţia de nelinişte. Loviturile se auziră din nou, chiar mai puternice de data aceasta.

— O, Doamne, ce să fie ? strigă careva.

Toţi îşi întoarseră privirile spre Vizir, al cărui chip se prefăcu deodată într-o mască de ceară. Se auzi deschizându-se o uşă, un strigăt scurt, apoi paşi grei care se apropiau. Invitaţii rămăseseră împietriţi, privind spre intrare. În fine, uşile se dădură în lături şi în prag se ivi un grup de oameni înarmaţi. Ceva îi reţinu însă acolo, poate acel „Q” aurit de deasupra căminului, poate solemnitatea invitaţilor sau vreun strigăt ieşit din cine ştie ce gâtlej. Numai unul dintre ei păşi înainte şi, cu o privire complet absentă, căutând parcă ceva ce nu găsea acolo, zise:

— Poliţia suveranului.

Nimeni nu spuse nimic.

— Vizir Qyprilli ? întrebă ofiţerul, care-l găsi, în cele din urmă, pe cel căutat. Făcu doi paşi spre Vizir şi se plecă adânc. Excelenţă, am un ordin al suveranului de executat. Permiteţi-mi să-l îndeplinesc.

Ofiţerul scoase de la piept un decret, pe care-l despături într-o clipă în faţa Vizirului. Pe chipul acestuia din urmă masca de ceară se prefăcuse în- tr-una de piatră.

Se văzu că pentru ofiţer asta ţinea loc de

aprobare.

— Documentele, strigă el, întorcându-se brusc spre invitaţi, în timp ce, cu o mişcare a capului, le făcu semn oamenilor săi să intre în salon. Aceştia erau cam vreo jumătate de duzină, înarmaţi cu toţii, cu semnul poliţiei imperiale pe guler şi pe caschetă.

— Eu sunt cetăţean străin! se auzi în liniştea generală vocea austriacului.

Mark-Alem o căuta în zadar din priviri pe mai- că-sa. Un glas aspru repeta întruna: Pe aici, pe aici!

Fu deschisă usa laterală care dădea în celălalt salon şi acolo fură îngrămădiţi câţiva dintre invitaţi.

— Kurt Qyprilli, spuse cu voce stridentă unul dintre poliţişti, întorcându-se către ofiţer. Asta, aici.

Ofiţerul se îndreptă spre cei doi. înainte de a ajunge, scoase cătuşele din buzunar.

Mark-Alem văzu cum, cu mişcări rapide şi sigure, ofiţerul îi imobiliză mâinile lui Kurt, după care îi puse cătuşele. Ciudat, dar Kurt nu se opuse, pri- vindu-şi însă cu uimire mâinile încătuşate. Ca mulţi dintre invitaţi, Mark-Alem se întoarse spre Vizir, pentru a nu pierde ocazia să-l vadă cum opreşte toată nebunia aceea, care şi aşa ţinuse prea mult. Dar chipul acestuia continua să rămână împietrit. Oricine altcineva şi-ar fi putut închipui că indecizia aceea a puternicului Vizir în faţa ruşinii pe care o păţea în propria-i casă se datora fricii,

dar Mark-Alem simţea că este vorba despre altceva. Era vechea tactică a Qyprilliilor ca în asemenea momente, repetate de zeci şi zeci de ori în istoria familiei lor, să se ascundă sub masca ruperii de realitate. Era în asta fatalism, indiferenţă şi oboseală. Mark-Alem simţi nevoia să strige: Trezeşte-te, vino-ţi în fire, Vizi- re! Unchiule, nu vezi ce se întâmplă ? Dar privirea Vizirului care urmărise, la fel ca şi ceilalţi, cum este încătuşat Kurt, rămăsese la fel de sticloasă. Era uşor de bănuit că avea gândul în altă parte, în cine ştie ce adâncuri misterioase, acolo unde fusese pus în mişcare tot scenariul acela infernal. O, Doamne, poate se gândeşte cum să oprească mecanismul, îşi spuse Mark-Alem şi se trase mai aproape de Vizir, ca pentru a se convinge că aşa era. Şi poate pentru că se apropiase mai mult decât trebuia, sau poate că întâmplător, ochii li se întâlniră pentru o fracţiune de secundă. Atunci, în privirea scăpărând de semnificaţii a unchiului, Mark-Alem avu impresia că se derulează din nou discuţia tulbure din noaptea aceea de neuitat şi brusc creierul îi fu străbătut dureros, ca o lovitură de cuţit, de gândul că toate acelea aveau precis legătură cu Palatul Viselor, cu el însuşi, şi că Qyprilliii întârziaseră o fracţiune de secundă...

Apoi simţi cum două mâini îl împing brutal spre uşa celuilalt salon. În clipa în care ieşea, îi zări pe rapsozi stând ca la început, izolaţi

printre ceilalţi invitaţi.

— Mark-Alem... – recunosu glasul domol al mai- că-sii, când se afla deja în salonul de alături. Se aşteptase s-o audă strigând sau bocind, dar vocea ei era ciudat de liniştită. Ce se întâmplă acolo ?

El ridică din umeri fără să răspundă.

— Mă gândeam la tine, zise ea pe acelaşi ton liniştit. Doamne, ce nenorocire!

Mark-Alem realiză acum că majoritatea invita- ţilor se aflau în salonul acela. Când şi când, cineva întreba: Ce-i dincolo ? Cât o să mai stăm asa ?

— L-au luat pe Kurt ? întrebă mama.

— Mi se pare că da.

Se ţine tare, îşi spuse el. Se vede că e un Qypril- li. Totuşi, era albă ca varul la faţă.

Brusc, din spatele uşilor care despărţeau cele două saloane se auziră strigăte ascuţite, apoi zgomote şi un geamăt.

La fel ca şi alţi câţiva invitaţi, Mark-Alem vru să facă un pas în direcţia uşilor, dar maică-sa îl ţinu de mână.

De dincolo se auziră din nou strigăte şi zgomot de trupuri căzând.

— *Was ist los ?* întrebă austriacul.

— Uşile sunt închise.

>

Chipurile celorlalţi erau schimonosite de groază. Mark-Alem simţi degetele maică-sii încleştate de braţul lui ca nişte gheare. De dincolo se auzi un alt strigăt pătrunzător, care

se stinse imediat.

— Cine a strigat? întrebă cineva. Vocea asta...

— N-a fost a Vizirului.

Din salonul de alături se auzi din nou cineva căzând şi un „ah!” pătrunzător.

— Doamne-Dumnezeule, ce se întâmplă ?

Câteva clipe fu linişte. După care, cineva spuse:

— Ii măcelăresc pe rapsozi.

Mark-Alem îşi prinse faţa în mâini. De dincolo se auzeau paşi grei îndepărtându-se. Cineva trase de clanţele uşilor.

— Dacă aveţi un Dumnezeu, deschideţi!

Uşile rămaseră închise. Se deschise însă o altă uşă, spre un coridor interior. Cineva strigă: Pe aici, ie- şiţi pe aici!

Invitaţii ieşiră unul după altul ca nişte umbre, cu excepţia unuia care leşinase. Coridorul slab luminat se umplu de zgomot de paşi. L-au ucis pe Kurt ? întrebă careva. Nu, l-au arestat. Pe acolo, domnilor, îi îndemnă un servitor. Ieşirea e pe acolo. *Wo ist Kurt ?*

Invitaţii ieşiră din nou în coridorul principal, vecin cu salonul cel mare, unde se mai zăreau, prin geamurile opace ale uşilor, câteva siluete omeneşti. Cu forţa, aproape cu brutalitate, Mark-Alem se smulse din mâna maică-sii şi se apropie să vadă ce se petrecea acolo. Unul dintre canaturi era deschis de-o palmă şi prin crăpătură văzu o porţiune din salonul complet răvăşit. Apoi, privirea i se opri pe cadavrele a

doi dintre rapsozi, căzuţi pe podea unul lângă altul. Al treilea cadavru era ceva mai încolo, aproape de vasul de argint răsturnat, şi avea chipul presărat cu cenuşă. Poliţiştii plecaseră, iar servitorii se mişcau ca nişte umbre prin încăperea semănată cu cioburi de sticlă. înainte de a-l vedea pe Vizir, Mark-Alem îi zări umbra nemişcată pe perete şi atunci vru să mai împingă niţel uşa ca să-l vadă mai bine, înţepenit în poziţia aceea de la început. O, Doamne, totul s-a petrecut sub ochii lui, îşi spuse Mark-Alem. Privirea Vizirului avea ceva în comun cu geamurile sparte şi răspândite peste tot prin salon.

Mark-Alem simţi cum mâna maică-sii îl trage cu forţă şi nu avu puterea să-i reziste. îi venea să vomite.

Coridorul era pustiu. Prin uşa mare, lăsată deschisă, se zăreau lămpaşelor trăsurilor, care se urneau una după alta.

— Au plecat cu toţii, zise mama lui Mark-Alem cu vocea stinsă. Noi ce facem ?

El nu răspunse nimic.

Unul dintre servitori stingea lampadarele. în spatele uşilor salonului era aceeaşi lunecare de umbre, în scurt timp, slugile scoaseră cadavrele rapsozilor afară, ţinându-le de mâini şi de picioare. Chipul celui de-al treilea, murdar de cenuşă, părea hidos. Mama lui Mark-Alem întoarse capul în altă parte. El se abţinea cu greu să nu vomite şi totuşi simţea că nu poate pleca de acolo. Servitorul care ieşi

ultimul ducea instrumentele muzicale. Nu peste mult timp, slugile se întoarseră.

— Ce facem ? şopti mama lui Mark-Alem.

El nu ştiu ce să-i răspundă.

Uşile salonului erau acum deschise şi-i văzură pe servitori cum ridicau covorul uriaş, pătat din loc în loc de sânge.

— Nu pot să mai privesc, zise ea. Nu pot.

Şi în salon se stingeau lampadarele. Mark-Alem se uita când într-o parte, când în cealaltă, nefiind în stare să întreprindă ceva. Invitaţii plecaseră cu siguranţă, toţi. Poate că ar fi trebuit să plece şi ei. Sau să rămână, aşa cum rămân rudele apropiate la necaz. Dar, chiar dacă ar fi vrut să plece, tot n-aveau cu ce. Casa lor era departe şi, într-o noapte ca aceasta, nu era bine să meargă pe jos. Iar trăsură nici prin cap nu le trecea să ceară acum.

Majoritatea lampadarelor erau de-acum stinse. Mai luminau pe ici, pe colo, câteva felinare, pe scări şi pe coridoarele interioare. Palatul se umplea de şoapte. Puţinii servitori veneau şi plecau ca nişte umbre, purtând în mâini lămpile a căror lumină gălbuie tremura prin funduri de odaie.

— O, Doamne, făcea din când în când mama lui Mark-Alem. Ce prăpăd!

Una dintre uşi scârţâi şi din semiobscuritatea salonului cel mare se ivi brusc Vizirul. Mergând cu paşi mari, ca un

somnambul, el urcă scările şi dispăru înghiţit de întuneric.

— Vizirul, spuse mama, strângându-i mâna lui Mark-Alem. L-ai văzut ?

De sus, coborând treptele câte trei, patru odată, un servitor trecu în fugă pe lângă ei, ieşi din casă şi, nu peste mult timp, auziră zgomot de roţi care se îndepărtau.

Mark-Alem şi maică-sa rămaseră o bună bucată de vreme în semiobscuritate, urmărind cu privirea luminiţele lămpilor care se mişcau în zigzag prin toate cotloanele palatului. Pe ei îi uitaseră toţi. Fără un cuvânt, ieşiră pe uşa întredeschisă şi se îndreptară spre poartă. Gărzile erau tot acolo, de o parte şi de alta a stâlpilor de fier. Mark-Alem îşi amintea cu greu drumul până la ei acasă, iar maică-sa nu-l ştia deloc, pentru că de fiecare dată îl făcuse cu trăsura.

Peste o oră încă mai mergeau, fără să ştie cu siguranţă dacă se îndreptau spre casa lor sau se rătăciseră. De departe se auzi zdrăngănitul unei trăsuri care se apropia cu repeziciune. Se traseră lângă zid şi, când trăsura trecu pe lângă ei, Mark-Alem avu impresia că pe laterale avea pictată litera Q.

— Mi s-a părut că e careta Vizirului, zise încet. Poate că-i aia care a plecat atunci.

Maică-sa nu răspunse. Tremura toată de frigul şi de umezeala nopţii.

Peste o vreme întâlniră încă o trăsură, care

trecu la fel de nebuneşte pe lângă ei şi, cu toate că drumul nu era luminat, Mark-Alem avu din nou senzaţia că vede un Q pe uşi, ba chiar ridică mâna în beznă cu speranţa că trăsura va opri şi-i va duce acasă. Dar careta zbură pe lângă ei şi se pierdu în ceaţă, iar Mark-Alem înţelese că era o nebunie să aştepte ajutorul cuiva în această noapte de coşmar, străbătută de trăsuri cu portierele pictate care treceau pe lângă ei ca o piază-rea.

Ajunseră acasă după miezul nopţii. Lokja, parcă presimţind nenorocirea, nu se culcase încă. Ii povestiră în puţine cuvinte ce se întâmplase, apoi îi cerură să le facă o cafea ca să-şi mai vină în fire. în soba de mangal mai erau câţiva tăciuni acoperiţi cu cenuşă de Lokja, ca să aibă cu ce aprinde focul a doua zi, dar nu era destul de cald pentru a le potoli tremuratul.

Mark-Alem se duse la el în cameră să se culce, dar îi fu imposibil să adoarmă. Când se sculă dimineaţă, le găsi pe cele două aşa cum le lăsase, ghemuite deasupra sobei aproape reci.

— Unde vrei să pleci, Mark-Alem ? îl întrebă mai- că-sa cu o voce speriată.

— La muncă, zise el, unde în altă parte ?

— O, Doamne, eşti sănătos ? făcu ea. într-o zi ca asta…

Se chinuiră apoi, şi ea, şi Lokja, să-l convingă că în ziua aceea, doar atunci, trebuia să lipsească de la slujba aia blestemată, să

spună că e bolnav, să găsească un motiv chiar şi mai grav decât acesta, numai să nu se ducă. Dar el nu acceptă în ruptul capului. Ele îl rugară din nou, mai ales maică-sa, care îi sărută mâinile, i le spălă cu lacrimi, îi spuse că în- tr-o asemenea zi Tabir Saray poate că nici nu era deschis, dar, cu cât îl implora mai tare, cu atât mai nesimţitor devenea el. în final ajunse să se desprindă de ea şi, trântind uşa, ieşi în stradă.

Era o dimineaţă mai friguroasă ca niciodată. Mark-Alem mergea cu paşi mari pe strada care, ca de obicei, era aproape pustie la ora aceea matinală. Chiar şi rarii trecători care se iveau ici, colo îţi dădeau impresia, din cauza felului în care erau înfofoliţi, că încă mai dorm. Nici el nu era mai puţin somnoros. încă nu reuşise să-şi revină în urma celor întâmplate. Asemenea creaturilor marine care răspândesc în jur un nor protector, creierul găsise, pare-se, o modalitate de a nu permite gândurilor clare să se apropie de el. Uneori se îndoia chiar de faptul că se întâmplase ceva. Acestea erau momente fugare, când i se părea că totul fusese doar un delir, cum erau acelea de care nu ducea lipsă la Tabir Saray. Dar adevărul reuşea să-l înţepe ca un ac alte câteva clipe, până ce creierul său amorţea din nou, după care urmau iar câteva clipe dureroase şi tot aşa, mereu. Observase că, pentru asemenea suferinţe, prima dimineaţă de după nenorocire era insuportabilă. Dar el

se afla într-o stare amorfă, nici adormit, nici treaz. Şi tot astfel îi părea şi lumea dimprejur, zidurile mucegăite ale clădirilor, trecătorii cu chipuri cenuşii, care se arătau tot mai ursuzi pe măsură ce se apropia de centru. Nu era greu să descoperi printre ei funcţionari ai ministerelor şi instituţiilor centrale, care se grăbeau în mod evident, goniţi din urmă de programul oficial.

Uite şi ostaşii din garda de la palatul Sheh-ul-Is- lamului, chiar mai numeroşi decât ieri. Caschetele ude de bruma dimineţii aruncau sclipiri tulburi. în intersecţia de la bancă se aflau alţi soldaţi. Se pare că starea de necesitate se prelungea. Vezi, nu fusese un vis urât. Iar Kurt era în închisoare dacă nu... Covorul însângerat pe care îl strânseseră servitorii îi întuneca gândurile. Cum să mai calci de azi încolo pe un covor fără să înnebuneşti ? Mai simţea şi acum în gură gustul de vomă.

Palatul Viselor e deschis, îşi spuse când zări de departe porţile clădirii. Slujbaşii intrau în grupuri mari. Majoritatea nu se cunoşteau între ei şi nu se salutau, iar de discutat, nici atât. Nici pe coridorul de la Interpretare nu întâlni nici un cunoscut. Dar, slavă Domnului, vecinul era acolo, la birou.

— Ei, făcu el îndată ce Mark-Alem îşi ocupă locul alături. Ai aflat ceva ?

— Nu ştiu nimic, minţi Mark-Alem. Acum am ajuns. Ce s-a întâmplat ?

— Nici eu nu ştiu nimic precis, dar se simte în aer că s-a petrecut ceva important. Ai văzut patrulele pe străzi ?

— Da, şi aseară, şi acum.

Făcându-se că-şi răsfoieşte dosarul, celălalt se dădu mai aproape.

— Se spune că s-a întâmplat ceva cu Qyprilliii, totuşi nimeni nu ştie ce anume.

Mark-Alem simţi că-i stă inima.

Idiotule, se apostrofă singur. Tu ştii lucrurile astea, de ce te sperii de bâiguielile lui ? Totuşi, întrebă:

— Ce anume ?

Avea glasul stins, ca şi cum cele întâmplate s-ar fi materializat pe deplin dacă le-ar mai fi confirmat cineva.

— Nu ştiu nimic precis. Aşa se vorbeşte. Poate că e doar un zvon.

— Poate, spuse Mark-Alem şi se aplecă deasupra dosarului, în timp ce în sinea sa îşi repetă: idiotule, crezi că poţi s-o dregi ?

Nu era în stare să citească nici un rând. Era un vis dement, căruia el, de o mie de ori mai dement ca visul, trebuia să-i dea un sens. Slujbaşii ceilalţi erau cufundaţi în munca lor. Din când în când se auzea foşnetul paginilor întoarse.

— Un pic de nelinişte se simte chiar şi astăzi, şopti vecinul din nou. O să se mai întâmple ceva, cu siguranţă.

Ce să se mai întâmple ? se întrebă Mark-Alem. Ce-a fost să se întâmple, s-a întâmplat.

— Şi ce-ar putea să mai fie ? făcu el aproape în şoaptă.

— Cine poate şti ? zise colegul. Poate o să aflăm câte ceva în pauză.

Ah, da, în pauză, îşi spuse Mark-Alem. Capul îi atârna de parcă ar fi fost de plumb. încă puţin şi l-ar fi luat somnul chiar acolo, peste dosarul deschis, transferându-şi visul direct în el, proaspăt, ca un ou cald în cuibar. Nebunie, îşi spuse în câteva rânduri, frecându-şi fruntea cu palma. Nebunie şi nimic altceva. Poate că ar fi fost mai bine dacă nu venea astăzi la muncă.

Niciodată pauza nu i s-a părut atât de necesară. Ochii i se închideau pe jumătate peste somnul celuilalt, povestit în pagina din dosar. încă puţin şi somnul lor avea să se unească, aşa cum soarta uneşte la întâmplare oameni necunoscuţi.

Sunetul clopoţelului îl făcu să se cutremure. O porni cu paşi mari alături de mulţimea care cobora la bufet. Acolo regăsi zarva obişnuită a fiecărei zile, de parcă între timp nu s-ar fi întâmplat nimic. Şi, într-adevăr, celorlalţi nu li se întâmplase nimic. încercă să prindă câte ceva din ceea ce se vorbea, dar discuţiile nu aveau legătură cu evenimentul. Ce-mi trebuie mie, la urma urmei, îşi zise. Era singurul care ştia precis ce se petrecuse. Atunci, ce-i mai trebuiau bâiguielile lor răutăcioase ?

Bău o cafea şi se întoarse cu paşi la fel de liniştiţi la biroul lui. Pe coridor, alături de el,

oamenii continuau să discute despre tot felul de lucruri. De două, trei ori i se păru că aude cuvintele „stare de necesitate” şi „patrule aseară”, dar merse mai departe repetând în sinea sa: ce-mi trebuie mie?

Aşa credea, că nu doreşte nimic, că nu e curios şi totuşi, după ce se aşeză la masa de lucru, simţi că abia aşteaptă să se întoarcă şi colegul.

în fine, acesta intră pe uşă. Chiar şi după mers se vedea că are veşti proaspete.

— Un vis a fost cauza tuturor evenimentelor, şopti el îndată ce se apropie.

— Cauza cui ? întrebă Mark-Alem.

— Cum a cui? A nenorocirii care i-a lovit pe Qyprillii.

— Asa ? Vasăzică e adevărat…

— Da. Este absolut sigur că li s-a întâmplat ceva rău. O, Doamne, dacă aş fi ştiut! Aseară l-au adus aici…

— Şi cum era visul ăla ? întrebă Mark-Alem.

— Un vis ciudat, al unui vânzător de zarzavaturi. Hm, la prima vedere aşa par toate, lucruri nevinovate – zarzavat, câmpii cu floricele, după care descoperi că-n spatele lor e tragedia. Şi ăsta a fost la fel, un vis cu un pod şi cu un fluier sau vioară sau naiba ştie ce alt instrument muzical.

— Un pod, un instrument muzical… făcu Mark-Alem cu jumătate de glas. Şi apoi ? Ce mai era ?

— Şi un animal care se tot învârtea pe

acolo, dar principalul au fost podul şi vioara, pricepi ?

Mark-Alem simţi că nu mai are aer, ca şi când un elefant uriaş l-ar fi călcat pe piept. Era chiar visul acela blestemat care-i trecuse de două ori prin mână.

— Dar tu ce ai ? îl întrebă vecinul. Parcă nu te simţi prea bine.

— Nimic, zise Mark-Alem. Aseară mi-a fost rău. Am vomat toată noaptea.

— Se vede. Asa, unde rămăsesem ?

— La visul ăla.

— Deci el a dat semnalul. A fost analizat şi a ieşit la iveală totul. Cuvântul „pod” are legătură cu numele Qyprilli, înţelegi, după care ghemul s-a deşirat de la sine.

Iată, deci, cum a fost. Mark-Alem simţi cum i se usucă cerul gurii. Acum îşi amintea cum se chinuise atunci în zadar să găsească legătura dintre pod şi taurul furios ce reprezenta, fără dubii, o forţă distrugătoare, după care trecuse visul în dosarul celor neinterpretabile. Uite că altcineva îl dezlegase, şi încă cu brio, iar lui, probabil, acum îi vor cere socoteală. Vor bănui că a făcut-o special, ca să-i inducă în eroare, din moment ce era el însuşi un Qyprilli. Oricât ar fi susţinut apoi, în apărarea sa, că, dacă ar fi vrut, ar fi putut face ca visul să dispară la Selecţionare, în vreme ce, în realitate, el îl trecuse mai departe la Interpretare, se temea

că toate aceste argumente n-ar fi avut nici un efect.

— Apoi a mai fost şi vioara aceea sau cine ştie ce alt instrument muzical, urmă vecinul, legat de o baladă care li se cântă Qyprilliilor în Balcani. Dar ce-i cu tine ? Iar te simţi rău ?

Mark-Alem dădu din cap, fără să rostească un cuvânt. Ii făcu apoi celuilalt semn să continue, mai mult ca să-i distragă atenţia, decât pentru că ar fi fost curios. Acum, când omul pomenise de baladă, îşi pierdu orice speranţă că evenimentele ar fi putut fi rodul imaginaţiei lui. Arestarea lui Kurt, masacrarea rapsozilor şi toate celelalte arătau că era vorba într-adevăr despre baladă şi că la originea tuturor relelor era visul. Acum, aceasta îi era clar ca lumina zilei: Qyprilliii (podul), cu ajutorul baladei (instrumentul muzical), puneau la cale o acţiune împotriva statului (taurul furios). Cum de nu se gândise mai înainte la asta ? Putuse preveni nenorocirea şi nu mişcase un deget. Seara petrecută cu Vizirul, îndemnurile tulburi ale acestuia la vigilenţă nu fuseseră gratuite, şi totuşi el nu fusese în stare să perceapă semnalul, dormise cu capul pe dosare şi iată că necazul se abătuse peste toţi ai săi.

— Te simţi ceva mai bine acum ? îl întrebă vecinul.

— Da, ceva mai bine.

— Slavă Domnului! Nu te necăji, o să treacă. Aşa, deci, acest cântec a fost

dintotdeauna motiv de sfadă între Qyprilliii şi suveran. Nu degeaba binevoitorii i-au sfătuit încă de mult să renunţe la baladă, lucru pe care ei nu l-au acceptat, deşi au păţit-o de mai multe ori din cauza asta. Şi nu numai atât. Ne-fiind mulţumiţi numai cu eposul slav, au invitat şi rapsozi albanezi, pricepi, culmea cutezanţei, şi astfel şi-au tras singuri preşul de sub picioare. Asta l-a înfuriat cel mai tare pe suveran. Iar suveranul a hotărât să pună capăt acestei poveşti o dată pentru totdeauna şi să smulgă răul din rădăcină. Pentru asta a organizat la iuţeală un grup de funcţionari care vor pleca imediat şi special pentru asta în Balcani.

— Aşa ? făcea din când în când Mark-Alem, în vreme ce-n sinea sa se tot întreba: când a avut timp să afle toate astea ?

— Te simţi mai bine acum? îl întrebă celălalt. Ţi-am zis eu, o să-ţi treacă. Unde rămăsesem ? Da, în afară de asta, de aici se aşteaptă o tensionare a relaţiilor cu Austria şi, din contra, o îmbunătăţire a celor cu Rusia. Aseară, la recepţie, ambasadorul rus şi-a mascat cu greu satisfacţia faţă de cele întâmplate.

Mark-Alem îşi aminti chipul îngrozit al fiului consulului austriac din seara precedentă. O, Doamne, toate sunt adevărate, îşi spuse. Şi totuşi îl întrebă pe vecin:

— Dar ce legătură are Rusia cu baladele alea amărâte ?

— Ce legătură are ? Hm, şi eu m-am întrebat, dar treburile astea sunt mult mai încurcate, vericule. Nu e vorba doar despre câteva poezioare şi lălăieli, cum poate să-ţi pară la prima vedere. Dacă ar fi fost aşa, nici nu s-ar fi obosit suveranul să le acorde atentie. Deci, chestiile astea sunt mult mai complicate. Au de-a face cu mişcările de populaţii din Balcani, cu relaţiile dintre slavi şi neslavi, cum sunt albanezii, au deci legătură directă cu harta Balcanilor. Pentru că eposul, cum ţi-am mai spus, este cântat în două limbi: în albaneză şi în slavă, astfel că are legătură directă cu problema frontierelor etnice în interiorul imperiului. Aşa m-am întrebat şi eu la început: ce treabă are Austria, şi cu atât mai mult Rusia ? Dar iată că sunt amestecate şi una, şi alta. Austria apără populaţiile neslave, Rusia, din contra; tătucul ţar, cum îi spun slavii regelui rus, intervine mereu pe lângă sultanul nostru în apărarea slavilor din imperiu. Are peste tot oameni care-l informează. Iar balada aceea are legătură tocmai cu situaţia popoarelor din Balcani. Se spune că rapsozii albanezi şi instrumentele lor muzicale au fost făcute harcea-parcea la Qyprillii acasă. Iar ţi-e rău ?

Mark-Alem îşi miji ochii.

— Nu-ţi face probleme. O să-ţi treacă. Am fost şi eu bolnav ca tine. Aşa stau lucrurile, vericule, sunt mai complicate decât credem noi. Iar noi suntem convinşi că ştim ceva, când

de fapt bâjbâim prin ceaţă...

Şi continuă să vorbească încă un timp, apoi glasul i se stinse încetul cu încetul până ce sfârşi într-un murmur. Mark-Alem era marcat de toate cele auzite. Ah, dacă ar fi distrus visul acela încă de atunci, de la Selecţionare, ca pe un şarpe care trebuie strivit de mic. Dar el îl lăsase să plece, să se furişeze din dosar în dosar şi din sector în sector, să crească şi să adune venin, până ce a ajuns dinaintea sultanului. Regretul îi sfâşia fără milă coşul pieptului. Uneori încerca să se linişească singur: poate că visul ar fi ajuns oricum acolo unde trebuia să ajungă, câtă vreme atâtea clanuri puternice, ba chiar şi state întregi au fost interesate de soarta lui. Apoi, chiar dacă visul ar fi dispărut într-adevăr, nu putea fi... fabricat un altul ? Vizirul îi spusese aproape deschis ce se vorbea despre vise, ba chiar şi despre Marile Vise falsificate. Uite, mai bine că nu se amestecase în povestea asta, de o sută de ori mai bine. Pentru că s-ar fi putut face o anchetă serioasă după aceea, cu care prilej să se descopere că el, Mark-Alem, a distrus probe, iar osânda (la care se aştepta oricum, pentru că nu rezolvase visul) să-l lovească nemilos nu numai pe el, ci şi întreaga familie. Ăsta a fost, probabil, şi motivul pentru care Vizirul nu-i dăduse instrucţiuni precise. După cum s-ar părea, chiar şi el ezitase, nu stiuse dacă e bine sau nu să se acţioneze aşa. Of, se văită în sinea sa Mark-Alem. Ce mi-a

trebuit mie munca asta blestemată ?

— Astăzi sunt aşteptate felicitările oficiale, auzi Mark-Alem vocea celuilalt.

— Felicitări ? De ce ?

— Cum de ce ? Pentru visul care a declanşat totul. Ce te miri aşa, Mark-Alem ? Despre ce am vorbit până acum ?

— A, da, da... făcu Mark-Alem.

— Lasă, ai dreptate. Tu acum eşti bolnav. Lasă... Cei de la Selecţionare au fost felicitaţi de dimineaţă. Sigur că au primit felicitări şi sectoarele celelalte, începând cu Recepţia, dar poate că primul pe care l-au felicitat oficialii noştri, ba chiar l-or fi şi răsplătit, a fost zarzavagiul, proprietarul visului. Un singur lucru mă omor să pricep şi nu reuşesc: de ce nu suntem felicitaţi şi noi, cei de la Interpretare ?

— Chiar, de ce se întârzie ?

— Nu ţi-am vorbit despre agitaţia care se simte aici încă de dimineaţă ? Se pare că acesta ar fi motivul neliniştii: suntem ignoraţi.

— De ce oare ? întrebă Mark-Alem.

— Cine poate şti ? zise vecinul. Mă uit la şeful nostru de o bucată de vreme. E nervos... Nu ţi se pare ?

— Ba da, făcu Mark-Alem.

— Adevărul e că are dreptate. Dacă se pune problema felicitărilor, apăi Interpretarea ar merita să fie prima. Doar dacă nu...

— Dacă nu ce ?

— Doar dacă nu i-or fi dat visului o interpretare greşită.

— Dar atunci cum de a fost posibil ca visul să fi fost reinterpretat corect ? După noi nu mai e nimeni care să se ocupe de aşa ceva. Maeştrii rezolvă dezlegările cele mai dificile, nu ?

— Ai dreptate, spuse vecinul, oarecum mirat de raţionamentul lui Mark-Alem. Adevărat, e greu să-ţi închipui aşa ceva. Dar întârzierea felicitărilor nu poate fi explicată altfel.

O bucată de vreme cei doi se ocupară de dosare. Nici unul dintre ei nu putea însă să citească nimic. Dacă ar şti că sunt un Qyprilli! îşi tot repeta Mark-Alem. Deşi, într-o bună zi, mai devreme sau mai târziu, tot o va afla, la fel ca şi şeful care ştie cu siguranţă adevărul, dar nu dă nici un semn că l-ar şti, nici măcar astăzi, când discuţia despre necazul abătut peste Qyprillii este ştirea zilei. Dar poate că omul are acum propriile lui griji. Mai târziu, cu siguranţă, îl vor vedea cu alţi ochi şi probabil că-l vor da afară din slujbă.

— Iar l-au chemat pe şef, şopti vecinul. E negru la faţă, vezi ?

— Văd, zise Mark-Alem.

— Am spus eu, nu e semn bun că întârzie cu felicitările. Acum e clar că nu vom avea parte de ele, numai să nu...

— Să nu, ce ? întrebă Mark-Alem cu o fărâmă de voce.

— Toată treaba e să nu se dea sancţiuni.

— Crezi ? Dar de ce... de ce ?

Un firicel de speranţă se strecură în sufletul lui Mark-Alem. Dar era atât de firav, încât părea că se va stinge într-o clipă.

— Cine poate şti de ce ? răspunse vecinul. Totul e confuz. Nu degeaba spuneau cei vechi: soare cu ploaie, ploaie cu soare...

— Cum ? Cum ? întrebă Mark-Alem.

Celălalt îl privea cu un aer mustrător, parcă insinuând: ceva mai înainte erai pleoştit de tot, iar acum te-ai înviorat subit ?

Se vedea imediat că e nervos. Ideea că se putea întâmpla ceva fără ca el să ştie ce anume i se părea, cu siguranţă, inacceptabilă. Privirile i se mutau pline de nerăbdare când spre uşa interioară, pe unde ieşise şeful, când spre cealaltă.

— Ceva-ceva se întâmplă, asta nici nu se discută. Groaznic, murmură el, groaznic.

Işi arăta atât de evident nerăbdarea, încât nu se înţelegea prea clar ce era groaznic: ceea ce se întâmpla acolo sau faptul că nu ştia el ce se petrece.

Niciodată nu-şi dorise atât de mult Mark-Alem ca vorbele vecinului său să fie adevărate. El, care tremurase atunci când discuţia la care asista începea cu vorbele „aţi auzit, ceva se petrece aici”, acum se ruga cu cerul şi cu pământul ca acel ceva să se întâmple într-adevăr. Dacă felicitările pentru visul acela blestemat întârziau, dacă, mai mult decât atât, se aştepta chiar o sancţiune, era de presupus

că se petrecuse ceva neaşteptat în ceasurile din urmă... Mark-Alem îşi întrerupse firul gândurilor fericite cu teama că, dacă se concentra asupra lor, avea să le spulbere. În plus, părea atât de incredibilă o asemenea minune!

— Acum totul e atât de clar, încât trebuie să fii orb să nu vezi, şopti vecinul cu o asemenea intonaţie ostilă în glas, încât ai fi putut crede că Mark-Alem era cel care-i infirma îndoielile.

Ici, colo, la mese, oamenii comentau în şoaptă evenimentele, în vreme ce aceia care stăteau lângă ferestre se chinuiau să vadă ceva afară.

Mark-Alem îşi aminti trăsurile cu litera Q pictată pe uşi, care bântuiseră nebuneşte în noaptea aceea şi, pentru prima dată, fu pe deplin convins că se petrecuse într-adevăr ceva. Vizirul nu stătuse cu mâinile încrucişate. Ieşirea lui furioasă din salon, după ce totul se sfârşise, felul cum urcase, ca o umbră, treptele, toate acestea avuseseră urmări. Apoi careta care pornise târziu în noapte, trăsurile celelalte pe care el şi maică-sa le văzuseră tot atunci ducându-se undeva sau întorcându-se cine ştie de

»

unde. O, Doamne, dacă ar fi adevărat!

— Nu mai suport, zise vecinul. O să mă duc să văd despre ce este vorba. Dacă mă caută, spune-le că am coborât la arhivă.

Şi, fără să mai lungească vorba, călcând cu grijă pentru a nu atrage atenţia celorlalţi, se strecură spre ieşire. Urmărindu-l cu privirea, Mark-Alem se bucura în sinea lui că în felul acesta mai putea afla şi el câte ceva.

O bucată de vreme răsfoi dosarul, fără să citească, fireşte, nimic. Nerăbdarea să audă cât mai repede noutăţi era amestecată cu un soi de mulţumire că vecinul său întârzia, semn sigur că veştile aveau să fie numeroase. Şi totuşi, făcea eforturi supraomeneşti să-şi ţină în frâu speranţele. Simţea că o nouă deziluzie ar fi putut să-l pună la pământ.

Acum, nu numai cei din vecinătatea ferestrelor întorceau capetele tot mai des să vadă ce se petrece afară, ci, lucru nemaivăzut în această sală, ceilalţi slujbaşi se apropiaseră şi ei de ferestre în acelaşi scop. Intr-adevăr, acolo se întâmpla ceva neobişnuit. Privirile lui Mark-Alem se întorceau când spre geam, când spre uşă, de unde aştepta să revină vecinul lui. Nu cumva Marele Vis fusese returnat de suveran, aşa cum este izgonită a doua zi după nuntă mireasa necinstită ?

Blestematule, i se adresă în sinea sa Marelui Vis. Ai păţit-o şi tu până la urmă, dar nu înainte de a-i băga pe alţii în pământ.

Cu nici un chip n-ar fi vrut să nutrească speranţe iluzorii, dar ceea ce se petrecea era realmente uluitor. Nu numai de la mesele din preajma ferestrelor, ci chiar din mijlocul sălii şi din ultimele rânduri, oamenii începură să se

agite. Se dădeau aproape de geam şi cei care nu îndrăzniseră niciodată să se mişte de la locul lor, pe care puteai să-i crezi anexa propriilor scaune, inşi care nu numai că nu se gândiseră vreodată să se apropie de ferestre, ci nici măcar nu-şi imaginaseră că sala aceea avea geamuri.

Mark-Alem simţi că-l furnică spinarea de curiozitate. Suportă cât suportă, după care făcu ceea ce, cu o oră în urmă, i se păruse a fi o prostie: o porni prin mijlocul sălii şi se apropie de una dintre ferestre.

Inima nu i-ar fi bătut mai năvalnic dacă s-ar fi apropiat de un abis! Pentru că şi lumina care intra de afară părea izvorâtă din iad. Ici, colo, funcţionarii priveau în curte cu fruntea sprijinită de geam.

— Ce e ? întrebă Mark-Alem încet.

Unul dintre cei care priveau se întoarse şi-l fixă preţ de o secundă, după care şopti:

— Acolo jos, în curte, nu vezi ?

Mark-Alem privi în direcţia în care se uita celălalt. Abia acum îşi dădu seama că ferestrele dădeau spre una dintre curţile interioare ale Palatului. Curtea era plină cu militari. De sus păreau pitici, doar căştile le sclipeau straniu.

— Ostaşi, zise Mark-Alem.

Celălalt nu spuse nimic.

— De ce oare ? întrebă apoi Mark-Alem.

întoarse capul şi observă că rămăsese singur. Privi în continuare la ostaşii ce păreau

de plumb. Avea creierul complet amorţit. îşi aminti din nou de trăsurile cu litera Q pictată pe laterale, care-i evocau nişte afurisite de băbătii cu spinarea încovoiată. Acum, mintea lui tulbure îşi imagina trăsurile Vizirului ba sub forma lor firească, ba sub înfăţişarea unor vrăjitoare zburând călare pe mături.

— Ce e ? auzi glasul cuiva înăbuşit sub o respiraţie de astmatic.

— Acolo jos, în curte, nu vezi? răspunse Mark-Alem.

Respiraţia celuilalt părea că va dezmorţi pentru o clipă geamul îngheţat. Mark-Alem rămase aşa o vreme. Frigul care venea de afară îl aduse cu picioarele pe pământ. Se întoarse încet la locul lui. Vecinul era acolo.

— Unde ai fost ? îl întrebă acesta. Te aştept de mult. Mark-Alem îi arătă fereastra.

— Prostii, făcu celălalt. Ce mare lucru poţi pricepe de acolo ? Ascultă aici: am veşti tari de tot. Se spune că jumătate dintre maeştri au fost arestaţi.

— Cuum ?

— Aşteaptă, că asta nu e tot. Se zvoneşte că vor fi arestări şi la Interpretare. Cu şeful în frunte.

Mark-Alem înghiţi cu greu.

— Curtea e plină de militari, murmură.

— Stai, că ăia sunt pentru altceva. Se spune că vor fi arestaţi unii din conducerea Palatului.

— O, Doamne, şi asta ce înseamnă ?

— Qyprilliii au dat o contralovitură. N-ar fi o

surpriză.

— Ce contralovitură ? bâigui Mark-Alem. Cum ? Cine ? împotriva cui ?

— Aşteaptă, nu fi atât de nerăbdător! O să-ţi povestesc totul. Numai dă-te niţel mai aproape. Altfel vom sfârşi şi noi lângă ceilalţi. în Tabir Saray e vânzoleală mare. Aseară târziu sau, mai bine spus, în zori, s-a petrecut ceva uluitor.

Trăsurile zburătoare, îşi spuse Mark-Alem.

— Deci, după ce au primit lovitura, Qyprilliii se pare că nu au stat cu braţele încrucişate. Au pus şi ei ceva la cale în timpul nopţii, o reacţie fulgerătoare, nu se ştie nici măcar în momentul acesta ce anume. Se pare că în zori au reuşit să-şi plaseze lovitura. Dar, după cum ţi-am spus, toate acestea sunt învăluite în mister. A fost o luptă, un schimb de lovituri mortale, dar subterane, în adâncurile puterii. Iar la noi a ajuns doar ecoul, ca în cazul unui cutremur al cărui epicentru se află la mare adâncime. Deci, în timpul nopţii a avut loc această confruntare gigantică între două grupări rivale, sau forţe de echilibru, spune-le cum vrei, din subteranele statului. De aici se trage şi haosul din oraş, unde nimeni nu ştie nimic precis. Nu ştim nici măcar noi, care suntem chiar aici, în locul de unde a pornit totul.

Mark-Alem fu gata-gata să recunoască faptul că visul acela blestemat îi trecuse de două ori prin mână şi lui, dar, după ce se gândi o clipă, îşi spuse că asta ar fi cea mai mare tâmpenie.

— încă înainte de a se lumina de ziuă au fost zărite trăsurile ambasadorilor străini, care se îndreptau spre Ministerul de Externe sau se întorceau de acolo, urmă vecinul cu un glas uniform. Şi asta nu a fost tot. Sunt amestecate, se zice, în povestea asta cele mai importante bănci din imperiu, ca şi marile firme de extracţie a cuprului. Se zvoneşte că şi moneda a luat-o la vale.

— Ia te uită! făcu Mark-Alem.

— Aşa sunt treburile, teribil de încurcate şi cu totul altfel decât se văd din afară. Misterioase şi ciudate. Iar noi, cum ţi-am mai spus o dată, plutim în vis...

Ziua aceea a lăsat urme la Palatul Viselor. Puţin după prânz a fost arestat, într-adevăr, şeful de la

Interpretare, ca şi o parte dintre ceilalţi şefi ai instituţiei. Toată după-amiaza au fost aşteptate şi alte arestări. Dar până seara nu s-a mai întâmplat nimic.

Mark-Alem s-a întors acasă nerăbdător să-i spună maică-sii ce s-a întâmplat. I-a povestit totul pe rând, mirat că nu vede în ochii ei bucuria pe care se aştepta s-o vadă.

Trimiseră un servitor la Vizir acasă, sperând că va veni cu o veste bună despre Kurt, dar omul s-a întors fără noutăti.

Deşi nu dormise deloc în noaptea dinainte, Mark-Alem nu putea nici acum să pună geană pe geană. Intr-un rând, când i se păru că aţipise, îl trezi brusc un zgomot îndepărtat. Se ridică, se apropie de fereastră, dar nu reuşi să afle ce se întâmplă. Apoi zări o geană de lumină roşie la orizont şi-şi spuse imediat: Să fie incendiu la Palatul Viselor ? În clipa următoare realiză însă că focul era în altă parte. Se întinse din nou în pat, unde se perpeli multă vreme. Nu se luminase bine de ziuă când se sculă, se bărbieri cu grijă şi, mult mai devreme ca de obicei, se pregăti să plece la Tabir Saray.

7. În prag de primăvară

Ceea ce s-a petrecut în noaptea aceea nu s-a aflat niciodată. O negură deasă a învăluit nu numai amănuntele, ci şi fondul întâmplării şi, cu trecerea zilelor, misterul a devenit şi mai de nepătruns.

Arestările au continuat la Tabir Saray o săptămână încheiată. Lovitura cea mai grea au primit-o maeştrii interpretării. Cei care au scăpat de închisoare au fost îndepărtaţi din sectorul Marelui Vis şi trimişi la Selecţionare, la Recepţie, iar unii chiar la Registratură. Iar de la Interpretare şi Selecţionare au început să fie aleşi oameni pentru a completa locurile libere rămase în sectorul decimat. Mark-Alem a fost printre primii aleşi să fie promovaţi. Două zile mai târziu, încă nedezmeticit după această schimbare, a fost chemat la direcţiune (unde ultimele arestări lăsaseră o parte dintre birouri goale), pentru a fi anunţat că fusese numit şef peste maeştrii Marelui Vis.

Auzind vestea, Mark-Alem rămase complet buimac. Nimeni nu şi-ar fi putut imagina că este posibilă o avansare atât de rapidă. Se bănui imediat că Qyprilliii încercau să

recupereze timpul pierdut.

Şi totuşi, de la Kurt nu venea nici o veste. Vizirul era ocupat tot timpul. Mark-Alem nu putea să
priceapă cum omul care reuşise să clatine vârtos temeliile statului nu putea să-şi elibereze propriul frate. Poate că nu are motive să se grăbească, îşi spunea Mark-Alem. Poate că ştie că e mai bine asa.

Chiar şi el era extrem de ocupat şi nu avea timp să se gândească la altceva. Sectorul trebuia reorganizat de la zero. Dosarele veneau unul după altul. Şi nici nu-ţi dădeai seama că este vineri, ziua în care Marele Vis trebuia trimis suveranului.

Mark-Alem devenise mai taciturn şi mai agitat. Deşi făcea eforturi supraomeneşti să rămână la fel, simţea că în gesturi, în vorbire, ba chiar şi în mers ceva se schimbă încetul cu încetul. împrumuta comportamentul celor pe care îi dispreţuise cel mai mult – înaltii funcţionari.

într-adevăr, cu cât petrecea mai mult timp în noua sa funcţie, cu atât mai conştient devenea de importanţa acesteia la Palatul Viselor. Acum, trăsura lui, cu uşile şi plafonul vopsite în albastru-deschis, îl aştepta zilnic în faţă; el simţea însă că nu numai aceasta, ci şi propria-i persoană impunea celor din jur respect şi teamă. La gândul acesta îi venea să zâmbească ironic, pentru că era într-adevăr de neimaginat că tocmai el, cel care mai mult ca

oricine fusese torturat de misterul şi imaginea apăsătoare a instituţiilor de stat, făcea acum parte din conducerea uneia dintre ele şi răspândea în jur teamă şi mister. Dar poate că asta e ceva normal, gândea uneori. Poate tocmai pentru că fusese mai sensibil decât ceilalţi, faţă de oroarea pe care o răspândeau, strânsese în el atâta spaimă şi mister, încât acum le împrăştia din abundenţă jur-împrejur.

Adâncit în munca lui, nu băgă de seamă că iarna începuse să se îmblânzească. Maşinăria de la Tabir Saray lucra din plin. Fiind unul dintre principalii ei conducători, Mark-Alem citea în fiecare dimineaţă raportul special ultrasecret al zilei. După uciderea rapsozilor, Albania trecea printr-o insomnie evidentă. Graficul somnului la celelalte popoare varia în funcţie de evenimentele pe care le trăiau, în timp ce insomniei albanezilor urma să i se dedice un raport special. Vânzătorul de legume, cel care avusese visul acela fatal, era ţinut de zile întregi în camera de izolare, pentru a da toate explicaţiile necesare. Interogatoriul lui avea încă de pe acum peste patru sute de pagini. în general, se aştepta un sezon cu somn agitat şi cu un procent ridicat de deliruri.

Mark-Alem îşi făcuse un obicei din a-şi freca îndelung ochii cu palmele, ca şi când vălul care-i acoperea din pricina cititului ar fi fost din ce în ce mai greu de îndepărtat.

într-o seară târziu, când se întorcea acasă

de la serviciu, observă că Lokja era albă ca varul. Sentimentul vechi şi cunoscut de gol în stomac, intens ca un coşmar dureros, senzaţie ce-l părăsise de câteva săptămâni încoace, îl cuprinse într-o clipă.

— Ce e ? spuse aproape în şoaptă. Kurt ?

Lokja dădu din cap în semn că da.

— Deci nu va fi eliberat, murmură el. Câţi ani ?

Ochii lui, care păreau că se vor dizolva într-o mare de lacrimi, rămaseră fixaţi într-o rugăminte mută pe chipul femeii.

— Te-am întrebat câţi ani de închisoare i-au dat, repetă Mark-Alem, dar ea nu-i răspunse nici de data aceasta. Doar în privire avea acelaşi gol ca înainte. El o prinse de umeri, o zgâlţâi cu furie, după care începu să înţeleagă şi singur, încetul cu încetul, ceea ce se întâmplase. Kurt fusese osândit la moarte. Vestea decapitării lui venise cu puţin timp în urmă.

Stătu închis ore întregi în camera lui, în vreme ce maică-sa plângea singură într-o cameră de la etaj. Cum se poate ? repeta în sinea lui de zeci de ori. Cum se poate ca, tocmai când eliberarea lui părea o chestiune de zile, să fie condamnat la moarte, ba chiar să fie şi executat cu aşa o grabă ? Mark-Alem îşi strângea tâmplele între palme. Deci contralovi- tura Qyprilliilor, revigorarea puterii lor, cariera lui fulminantă nu erau decât o iluzie, o capcană vicleană pusă cu

scopul precis de a provoca o nouă lovitură ? Acum însă lui nu-i mai păsa. Lasă-i să lovească, cu cât mai repede, cu atât mai bine, să se termine odată cu toată farsa aceasta.

A doua zi dimineaţă, cumplit de palid, ajunse la Tabir Saray cu convingerea că aveau să-l anunţe că fusese destituit, să-l trimită din nou acolo unde lucrase înainte, la Interpretare, ba chiar la Selecţionare. Dar subalternii lui îl primiră cu acelaşi respect ca întotdeauna, chipul lui suferind făcându-i chiar să se comporte şi mai umil. În vreme ce ei îi înmânau tot felul de documente, el încerca să desluşească dacă nu cumva îl priveau sau îi vorbeau cu ironie şi, când se convinse că nu era aşa, se mai linişti un pic. Linişte care nu dură însă prea mult. Gândul că, chiar dacă se luase decizia destituirii, subalternii n-aveau de unde să afle atât de repede, începu să-l tortureze din nou. Inventă un pretext pentru a intra la directorul general, dar i se spuse că acesta, bolnav fiind, nu venise la slujbă, ceea ce i se păru cusut cu aţă albă.

Coşmarul continuă câteva zile, până ce, într-o dimineaţă devreme (băgase de seamă că toate se întâmplă atunci când te aştepţi mai puţin), directorul general îl chemă în biroul său. În sfârşit, îşi spuse Mark-Alem ridicându-se de pe scaun. Simţea mai degrabă o presiune surdă în urechi, amplificată de propriii paşi pe coridor. Directorul avea o faţă

solemnă. Fireşte, gândi Mark-Alem, este demis un Qyprilli. în familia lor, urcarea şi căderea din funcţii avea ceva solemn. Nici nu auzi cuvintele directorului. La urma urmei, la ce bun ? Dorea să iasă cât mai repede din acel birou, să meargă în sectorul unde fusese repartizat, la Selecţionare sau la Registratură, şi să-şi ocupe postul lui umil printre sute de slujbaşi anonimi. într-un rând, dădu să-l întrerupă pe director. De ce o lungea atât, de ce n-o spunea de-a dreptul ? Cu el nu era cazul să facă o introducere atât de încâlcită. Se vedea bine însă că şi directorul simţea nevoia să se joace cu el ca pisica cu şoarecele. Cine ştie, poate că era bucuros că scapă de un cui în talpă. Ori poate că-şi închipuise că îi este ameninţat chiar postul. Mark-Alem se încruntă. E posibil oare să i-o spună atât de deschis, cu atâta cinism ? Nu-i veni să-şi creadă urechilor când directorul îi zise, întrecând orice imaginaţie: Felicitări! Ţie îţi dă mâna să glumeşti, i se adresă în gând, după care adăugă: aici poţi să înnebuneşti de-a binelea.

— Mark-Alem, nu te simţi bine ? îl întrebă directorul cu blândeţe.

— Vă ascult, domnule, zise indiferent Mark-Alem.

Era rândul directorului să-l privească mirat. Apoi zâmbi stângaci.

— Ca să fiu sincer, nu mi-ar fi trecut prin cap că o asemenea veste poate fi primită în

felul acesta...

— Cum ? făcu Mark-Alem, cu aceeaşi răceală în glas.

Directorul îşi desfăcu larg braţele.

— Desigur, este dreptul fiecăruia să reacţioneze în felul său la asemenea veşti, cu atât mai mult, cu cât dumneata, fiind dintr-o familie atât de faimoasă de prim-miniştri...

— Aţi fi putut s-o faceţi mai repede, zise Mark-A- lem, simţind că fruntea i se umple de o sudoare rece.

Directorul îl privea cu nişte ochi de-a dreptul ciudati.

— Cred că m-am exprimat corect, spuse el aproape în şoaptă. Şi, ca să fiu sincer, nu pot pricepe cum de se poate să chem pe cineva ca să-i comunic...

Lui Mark-Alem îi bubuiau urechile. Ceea ce auzea acum era absolut incredibil. Puţin câte puţin, cu mare greutate, cuvintele celuilalt începură să ajungă la înţelegerea lui. Fuseseră pronunţate cuvinte ca „numire”, „transfer”, „înlocuirea directorului”, „funcţia de director”, dar toate acestea avuseseră un alt sens. De aproape un sfert de oră, directorul general al Palatului Viselor îi explica lui Mark-Alem că, rămânând în funcţia de sef al maeştrilor, era numit în acelaşi timp (şi asta cu ordin de foarte sus), prim-adjunct al directorului general, deci locţiitorul său direct. Şi asta pentru că el, directorul general, avea să lipsească destul de mult din motive de

sănătate, motive pe care Mark-Alem le cunoştea bine.

Repetând toate acestea rar, cu un aer de parcă l-ar fi întrebat pe celălalt ce să facă mai departe, directorul general continua să-l privească pe Mark-Alem cu aceeaşi uimire, alături de care se simţea acum şi o doză de neîncredere.

Mark-Alem se frecă la ochi şi, fără să-şi ia mâna de la ei, spuse cu glas moale:

— Iertaţi-mă, vă rog, astăzi mă simt într-adevăr tare rău! Iertare!

— Nu-i nimic, nu-i nimic, Mark-Alem, spuse directorul. Ca să fiu sincer, încă de la început mi-ai părut niţeluş cam obosit. Trebuie să te îngrijeşti, mai ales acum, când ai atâtea de făcut. Uite, eu m-am neglijat şi m-a răpus oboseala. încă o dată, felicitări! Felicitări din inimă! Să fie cu noroc!

în zilele ce au urmat, Mark-Alem şi-a amintit scena de la director cu o suferinţă aproape fizică. Acum avea enorm de lucru. Directorul general lipsea din ce în ce mai mult din cauza bolii şi trebuia să-l înlocuiască zile întregi. Cufundat în noianul de treburi, devenise şi mai morocănos. Mecanismul gigantic pe care-l conducea se învârtea zi şi noapte. Doar acum reuşi Mark-Alem să înţeleagă adevăratele dimensiuni ale Palatului Viselor. Funcţionari superiori ai statului intrau cu umilinţă în biroul lui. Chiar adjunctul

ministrului de interne, cu care Mark-Alem lucra adesea, îl asculta fără să îndrăznească să-l întrerupă. în privirea lui, la fel ca şi în privirile celorlalţi funcţionari guvernamentali, surprindea acelaşi zâmbet oficial, dar şi o sclipire îngheţată. Din sclipirea aceea răsărea mereu aceeaşi întrebare mută: nu cumva ai un vis despre noi ? Pentru că, indiferent cât de puternici şi de stimaţi erau, ce funcţii şi ce relaţii aveau, toate acestea nu erau deloc suficiente. Indiferent de situaţia lor din această viaţă, avea o mare importanţă cum apăreau în visele altora, cu ce trăsuri misterioase călătoreau acolo sau ce însemne ciudate aveau acestea pictate pe uşile laterale.

În fiecare dimineaţă, când i se aducea raportul zilei precedente, Mark-Alem trăia senzaţia că, într-o oarecare măsură, în mâinile sale se află noaptea abia sfârşită a milioane de oameni. Şi că el, care era stăpânul acestui ocean de întuneric, avea fără îndoială o putere aproape unică. Cu fiecare zi ce trecea, Mark-Alem devenea mai conştient de lucrul acesta.

Intr-o zi, pe neaşteptate, se ridică de la masa de lucru şi, cu paşi măsuraţi, coborî la arhivă. Aici stăruia acelaşi miros greu de cărbuni ca şi prima dată. Funcţionarii stăteau în faţa sa ca nişte umbre, gata să-i îndeplinească orice dorinţă. Ceru dosarul Marelui Vis din ultimele luni şi, când i-l aduseră, după ce-i trimise la treburile lor, începu să-l răsfoiască încet. Dând pagină după pagină,

simţi cum îl cuprinde o tulburare inexplicabilă. Bătăile inimii i se răriră de tot. În capul paginilor, în dreapta, erau data şi câteva însemnări oficiale. Ultima vinere din decembrie. Prima din ianuarie. A doua din ianuarie. Ah, uite, în sfârşit, şi ceea ce căuta, visul fatal care îl trimisese la moarte pe unchiul său, iar pe el însuşi în funcţia de director al Palatului. îl citi anevoie, de parcă ar fi fost legat la ochi cu nişte fâşii albe, prin care lumina se strecura cu greu. Era chiar visul zarzavagiului din capitală, care-i trecuse de două ori prin mână şi care avea o interpretare apropiată de a lui: podul – qypria – Qyprillii – instrumentul muzical – balada albaneză. Taurul roşcat care, înfuriat de instrument, va ataca statul. O, Doamne, făcu în sinea sa. Ştia foarte bine toate acestea şi totuşi, când le văzu pe hârtie, se cutremură tot. închise dosarul şi plecă cu aceiaşi paşi măsuraţi.

Aflase multe secrete teribile de când se afla în fruntea Palatului Viselor, dar enigma nopţii aceleia, lovitura împotriva Qyprilliilor şi contralovitu- ra lor nu reuşise să le dezlege.

în camera de izolare continua ancheta zarzavagiului. Dosarul lui avea acum mai mult de opt sute de pagini şi mai era cale lungă până să se sfârşească. într-o zi a cerut să-i fie adus şi l-a ţinut ore întregi. Era pentru prima oară când vedea un astfel de dosar. Paginile erau pline cu tot felul de amănunte din viaţa omului. Era notat acolo totul, fără excepţie:

soiurile de legume şi de plante aromate, verzele, ardeii, salatele, pătlăgelele, transportul lor, recepţia, descărcarea, prospeţimea, pierderile provocate de schimbarea anotimpului, termenul de garanţie, certurile cu furnizorii pentru toate acestea, mersul preţurilor, micile înşelătorii la cântar, discuţiile dintre cumpărători, necazurile casnice care ieşeau la iveală, greutăţile economice, bolile ascunse, certurile, crizele, cumetriile, tot felul de zvonuri auzite trunchiat, fraze ale beţivilor de la miezul nopţii, ale măturătorilor şi vagabonzilor, afirmaţii ale unor trecători necunoscuţi rămase întâmplător în amintire, şi iar mulţimea de legume, gustul lor la începutul şi la sfârşitul sezonului, păstrarea prospeţimii prin stropire cu apă, prostia ţăranilor care le aduceau, sfada pentru preţ, pentru scăzământ, apa de pe pătlăgele care le sporea greutatea, rouă de pe salată, şmecheriile gospodinelor, discuţiile, bârfele, totul, începând cu începutul şi părând a nu se sfârşi niciodată.

închizând voluminosul dosar, lui Mark-Alem i se păru că abia plecase de pe un câmp plin de verdeaţă şi prospeţime, fără să-i treacă prin cap că în ierburile frumos mirositoare se afla ascuns un şarpe veninos. Şi totuşi, în afara oboselii pricinuite de lectură, avu o senzaţie de prospeţime şi, culmea, un soi de părere de rău pentru proprietar, care, după cum s-ar fi părut, habar n-avea ce provocase

cu visul lui. Dar, înainte de a se pune problema interpretării visului, căreia aveau să i se dedice cu siguranţă alte sute de pagini în dosar, se năştea întrebarea cât de real fusese visul acela. Dar, la urma urmei, nici asta nu avea mare importanţă. Ce era de făcut se făcuse şi acum nu se mai putea îndrepta nimic.

în zilele ce urmară, Mark-Alem uită de zarzavagiu. Se apropia schimbarea anotimpului, perioadă plină de tensiune pentru Tabir Saray, şi el nu avea timp de fleacuri. Dosarele veneau cu probleme grave, care necesitau rezolvare urgentă. Insomnia Albaniei continua într-o măsură nemaiîntâlnită. Este adevărat că nu Palatul Viselor trebuia să îndrepte starea de lucruri şi totuşi, câtă vreme atmosfera de acolo rămânea încordată, de la ei se aştepta o interpretare cât mai corectă a dosarelor privind această ţară, dosare ce deveneau din ce în ce mai subţiri. Şi, în afară de asta, cu câteva zile în urmă, în cursul unei întâlniri de câteva ore, directorul Băncii Centrale Imperiale îi explicase lui Mark-Alem despre pericolul devalorizării monedei, care putea să declanşeze o nouă criză economică. Ceea ce însemna că Palatul Viselor, luând notă de asta, trebuia să fie mai atent cu visele pe această temă. Mark-Alem ştia, din puţina-i experienţă de la Selecţionare şi Interpretare, că astfel de vise erau cu sutele. Şi alte instituţii importante ale statului atrăgeau

atenţia în mod indirect asupra revigorării cercurilor de intelectuali evrei şi armeni (O, Doamne, nu cumva vor un nou masacru ?), asupra tendinţei de descentralizare a marilor paşalâcuri şi repetau semnalul, dat de sute de ori până acum, despre slăbirea sentimentului religios la noile generaţii, semnal care se ştia că vine de la Sheh-ul-Islam.

Ocupat cu toate acestea, Mark-Alem nici nu observase apropierea primăverii. Afară se mai încălzise niţel, berzele se întorceau, dar el era departe de toate acestea.

într-o după-amiază, cam în acelaşi loc şi la aceeaşi oră ca şi atunci, văzu cum din camera de izolare era scos în linişte un sicriu. Zarzavagiul, îşi spuse fără să se mai întoarcă să întrebe. În legănatul trăsurii îşi aminti încă o dată, numai pentru o secundă, tabloul acela. Prin geamul portierei, inundat de strălucirea purpurie a sfârşitului de zi, se zărea colţul verde-deschis al ierbii care se căznea să răsară.

Acasă se discuta despre logodna lui. Sosise unchiul cel vârstnic, guvernatorul, care nu mai trecuse prin capitală de când cu arestarea lui Kurt, împreună cu nevastă-sa şi alte câteva rubedenii. Maică-sa avea ochii înceţoşaţi, de parcă iarna şi-ar fi făcut sălaş în ei pentru totdeauna. Mark-Alem le asculta vorbele liniştit, cu gândul aiurea. Surprins, ca şi când ar fi făcut o descoperire importantă, îşi aminti că are douăzeci şi opt de ani. De când se an-

gajase la Palatul Viselor, acolo unde timpul se scurgea după alte reguli, aproape că îşi uitase vârsta.

încurajaţi de tăcerea lui, ei începură să discute despre fată. Nouăsprezece ani, cu părul blond, cum îi place lui... Vorbeau cu multă delicateţe, de parcă ar fi ţinut în palme un vas de cristal. Mark-A- lem nu spunea nici da, nici nu. în zilele următoare, dintr-o superstiţie, ei nu-i mai amintiră nimic despre asta.

Cu excepţia a două mese date în onoarea unchiului cel vârstnic, săptămâna trecu în linişte. în- tr-o zi veni sculptorul monumentelor de familie pentru a le arăta modelul de literă şi ornamentele de bronz care aveau să împodobească mormântul lui Kurt.

într-una din seri, el luă din raft *Cronica* familiei. Ultima oară o deschisese în dimineaţa aceea rece, înainte de a pleca să lucreze ca simplu slujbaş la Palatul pe care acum îl conducea. în vreme ce degetele i se plimbau peste pagini, se trezi că nu ştie nici el ce caută acolo. Apoi îşi spuse că nu caută nimic, că voia să vadă doar sfârşitul, filele albe de la urmă... Pentru prima oară îi trecu prin cap să adauge ceva în vechea cronică. Rămase nemişcat în faţa ei o bună bucată de vreme. Se petrecuseră evenimente importante, războiul cu Rusia luase sfârşit. Grecia se rupsese de imperiu, iar cealaltă parte a Balcanilor era într-o continuă fierbere. Albania,

însă... Ca o galaxie îndepărtată şi rece, ea îi dispărea mereu din faţă şi el se întreba dacă înţelege măcar o părticică din ea. Şi dacă da, cât de îndreptăţit era să vorbească despre asta. Rămase astfel pe gânduri, în timp ce tocul i se părea tot mai greu în mână, până ce, în sfârşit, atinse pagina cu el şi, în loc să scrie „Albania”, scrise cuvântul „Acolo”. Privi adverbul acela care înlocuia numele patriei şi simţi brusc toată greutatea cuvântului pe care, în sinea lui, îl botezase „tristeţea Qyprilliilor”, cuvânt care nu există în nici o limbă a lumii.

Acolo, acum trebuie să fi căzut prima zăpadă... Nu mai scrise nimic, smulgând în schimb tocul cu brutalitate de pe hârtie, parcă temându-se ca nu cumva, ca prin farmec, să rămână pe veci înţepenit acolo. A fost nevoie să-i treacă tulburarea de moment pentru a scrie apoi, foarte scurt, cu fraze asemănătoare cu stilul cronicii, despre condamnarea lui Kurt Qyprilli şi despre numirea sa în fruntea Palatului Viselor. După aceasta, tocul îi înţepeni din nou în mână, în vreme ce gândul îi zbură la străbunul îndepărtat, cu numele Gjon, care, cu multe secole în urmă, într-o zi de iarnă, construia un pod şi împreună cu podul îşi clădea propriul nume. în numele acela, ca într-un cod secret, fusese cuprins destinul Qyprilliilor din generaţie în generaţie. Iar pentru ca podul să reziste fusese sacrificat un om. Trecuse atâta timp şi totuşi soarta îşi arunca blestemul până la ei. Pentru ca podul

să reziste... Pentru ca Qyprilliii să reziste...

Poate tocmai pentru asta, la fel ca şi vechii greci, care, când înmormântau pe cineva, îşi tăiau părul, 202

aşa încât spiritul celui mort, dacă ar fi vrut să le facă rău, să nu-i mai recunoască, tot astfel şi Qyprilliii îşi schimbaseră numele pentru a scăpa de blestemul vechiului pod.

El ştia asta şi totuşi, ca şi la cina aceea tragică, simţea din nou nevoia mistuitoare să-şi lepede masca protectoare, carapacea aceea islamică numită Mark-Alem, ca să-şi ia un nume dintre cele vechi, creştine, care atrăgeau pericolul şi erau urmărite de fatalitate: Pjeter, Zef, Ghiorg.

Şi, la fel ca şi atunci, repetă în sinea sa: Mark Ura, Ghiorg Ura, în vreme ce tocul îi tremura încă în mână, de parcă i-ar fi fost teamă să mai scrie cu el în *Cronică.*

Toată săptămâna care a urmat, Mark-Alem s-a întors târziu acasă. Suveranul ceruse un raport complet despre somn şi vise la scara întregului imperiu. Toate sectoarele de la Tabir Saray au lucrat cu program prelungit. Directorul general era din nou bolnav şi Mark-Alem a fost nevoit să redacteze singur textul final al raportului.

Din când în când, capul îi cădea pe masa de lucru. Avea momente în care privea mirat paginile scrise, ca şi când n-ar fi fost ale lui. Avea în faţă somnul de nepătruns al unuia dintre cele mai mari imperii ale lumii. Patruzeci şi ceva de popoare, toate credinţele religioase, aproape toate rasele omeneşti. La raportul acela cu greu ai mai fi putut adăuga ceva, completându-l cu somnul celeilalte părţi

a omenirii. Era acolo, aşadar, somnul întregii planete, un hău înfricoşător, fără început şi fără sfârşit, din care Mark-Alem încerca să scoată câteva grăunţe de adevăr. Zeul somnului la vechii greci, Hypnos în persoană, nu ştiuse mai multe decât Mark-Alem despre somn şi vise.

îşi termină raportul într-o după-amiază de la sfârşitul lui martie. îl dădu la secretariat pentru a fi copiat şi, ceva mai uşurat, se urcă în trăsură să plece acasă. De obicei, stătea în fundul cupeului, în umbră, apărat de privirile curioşilor de care strada era mereu plină. Aşa s-a aşezat şi în ziua aceea şi totuşi, după o bucată de drum, simţi că fereastra îl atrage mai puternic decât în alte dăţi. Plutea ceva în aer, ceva ce-l făcea curios. Până la urmă, în ciuda obiceiului, se apropie de fereastră şi, prin aburul străveziu al respiraţiei lui care brumase geamul, văzu că treceau pe lângă Parcul Central. A înflorit curmalul, îşi spuse cu nostalgie. Voi apoi să se retragă în adâncul caretei, aşa cum făcea mereu ori de câte ori îl tulbura ceva de afară, dar nu se putu urni. Ştia că acolo, la doi paşi în faţa lui, se află primăvara şi dragostea, dar se prefăcu că nu le vede, speriat că l-ar fi putut scoate din vraja Palatului. I se părea că se află acolo pentru a se apăra de ele şi, în clipa în care, atras de frumuseţile vieţii, va ieşi din adăpost, deci în momentul trădării, abulia în care trăia va lua sfârşit. Tocmai atunci, exact în momentul în

care vântul va sufla împotriva Qyprilliilor, vor veni să-l ia, uite, la sfârşitul unei zile ca aceasta, aşa ca pe Kurt, poate ceva mai discret, pentru a-l duce în locul acela de unde nu se întorsese nimeni.

îşi spuse toate acestea şi totuşi nu-şi dezlipi fruntea de pe geamul trăsurii. O să-i poruncesc sculptorului încă de pe acum să-mi dăltuiască pe piatra

tombală o creangă de curmal înflorită, gândi el. Şi, în vreme ce ştergea cu dosul palmei aburul de pe geam, îşi simţi privirea înceţoşată, încărcată de lumini şi umbre. Atunci îşi dădu seama că plânge.

Tirana, 1976-1981

Cuprins

La preţul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, Bucureşti

Tehnoredactor
MANUELA MÂXINEANU
Corector
MARIA PĂDUREAN
DTP
ADRIANA NICOLETA ZAMFIR
Apărut 2007
BUCUREŞTI – ROMÂNIA

Lucrare executată la C.N.I. „CORESI” S.A.

De mai multe ori nominalizat la

Premiul Nobel şi tradus în zeci de limbi, Ismail Kadare este una dintre cele mai puternice voci ale literaturii europene contemporane. Autorul s-a născut în 1936 în Albania, a absolvit Filologia la Tirana şi şi-a continuat studiile la Institutul de Literatură Maxim Gorki din Moscova. A debutat la optsprezece ani cu un volum de poezie, *Inspiraţii juvenile,* căruia îi urmează în 1957 un al doilea, *Visăn.* Trecerea la proză o face în anul 1963 cu romanul *Generalul armatei moarte,* care-i aduce notorietatea internaţională, fiind considerat unul dintre primele douăzeci cele mai importante titluri ale deceniului şapte. În anii următori continuă să publice romane şi volume de povestiri, dobândind o reputaţie greu de egalat în lumea literară: *Cetatea* (1970), *Cronică în piatra* (1971), *O capitală în noiembrie* (1974), *lama marii însingurări* (1977), *Aprilie spulberat* (1978), *Palatul Viselor* (1981), roman interzis de regimul lui Enver Hodja, *Concert la sfârşitul toamnei,* (1988). În 1990 Kadare primeşte azil politic în Franţa şi până în 2001 locuieşte la Paris. În tot acest timp publică romane – *Piramida* (1991), *Umbra* (1994), *Spiritus* (1996), *Florile îngheţate din martie* (2000), Fizo? *lui Agamemnon* (2003), *Succesorul* (2003), *Vremea nebuniei* (2005) eseuri, memorialistică, precum şi cartea-document *Moartea care ne-a unit (VW),* despre evenimentele tragice din fosta Iugoslavie. În 2001 Kadare se întoarce în Albania. Pe lângă numeroase alte premii şi distincţii literare, autorul este recompensat în 2005 cu prestigiosul Internaţional Man Booker Prize pentru contribuţia

deosebită în domeniul literelor, aflându-se pe lista nominalizaţilor alături de Philip Roth, Giinter Grass, Doris Lessing, Ian McEwan, Muriel Spark şi Gabriel García Márquez. Anul 2006 a fost decretat de guvernul de la Tirana „Anul Kadare”.